

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ
ÖĞRETMENLİĞİ
ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİNDE
DRAMA YÖNTEMİNİN UYGULANMASI
(İLKÖĞRETİM 4. SINIF)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Zekeriya GÜLER**

**HAZIRLAYAN
Nesligül EROL**

KONYA/2009

ÖZET

Drama çocuklar için oldukça geniş olanaklar sunan, çocukların hem kendi ihtiyaçlarına hem de başkalarının ihtiyaçlarına ve duygularına karşı duyarlı, sosyal yönden gelişmiş, işbirliğine açık, özgür düşünceli ve yaratıcı kişilik geliştirmelerini sağlayan bir eğitim aracıdır. Drama yöntemi eğitimde geniş bir kullanım alanına sahiptir. Bu çalışma ile drama yönteminin DKAB (Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi) dersine uygunluğu ve bu derste nasıl kullanılacağı çeşitli örneklerle ortaya konulmuştur.

Bu alanda tespit edilen ihtiyaçtan ortaya çıkan ve DKAB dersi öğretmenleri düşünülerek hazırlanan bu çalışma beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları, yöntemi ve konu ile ilgili tanımlar üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde; genel olarak drama yönteminden bahsedilmiş, dramanın özellikleri, yararları, günümüz eğitimindeki yeri ve oyun-drama ilişkisi incelenmiştir.

Üçüncü bölümde; ayrıntılı olarak dramada kullanılan özel teknikler açıklanmış ve DKAB dersinin drama yöntemine uygunluğu ve din eğitimi ile ilişkisi üzerinde durulmuştur.

Dördüncü bölümde; uygulayıcılara yardımcı olmak amacıyla drama yöntemindeki her bir teknikle ilgili İlköğretim 4. sınıf DKAB dersi ünitelerindeki tüm konuları kapsayacak şekilde uygulama örneklerine yer verilmiştir.

Beşinci ve son bölümde; çalışmada varılan sonuca ve drama yönteminin kullanılmasına dair bazı önerilere yer verilmiştir.

SUMMARY

Drama is an educational material which provides children wide variety of opportunities to ensure their sensibility for both their and others' needs and emotions, to contribute being socially skilled and eager to cooperate and to develop open-minded and creative personalities.

Drama methodology has a broad range of applications in the world of education. In this study, the convenience of drama technique with DKAB (Religious Culture and Moral Knowledge) course and how this technique is applied to our daily course environment are introduced and elaborated with proper examples.

This study is composed of six chapters. It is originated as a result of the determined necessity in this research field and performed considering the DKAB course teachers.

In the first chapter, the problem, purpose, importance, hypothesis, statistics, restraints, methodology and the definitions related to the theme were asserted.

In the second chapter, as general, drama method were explained. Moreover, the features of drama, its benefits, and its place in our current education system and game-drama relationship were analyzed.

In the third chapter, the applied special techniques in drama method were explained in detail, the conformity of DKAB course with drama method and its interrelation with religion education were emphasized.

In the fourth chapter, in order to help the people who will put this method into practice, elaborated application examples were given related to each technique in drama methodology, which covers the 4th grade primary education DKAB course curriculum.

In the fifth and the last chapter, some recommendations regarding to the conclusion of this study and the usage of drama methods were presented.

KISALTMALAR

Ank: Ankara

Başk: Başkanlığı

C: Cilt

Çev: Çeviren

DKAB: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Ed: Editör

İst: İstanbul

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

S: Sayı

s: Sayfa

Yay: Yayın evi, Yayınlanan

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
SUMMARY	iii
KISALTMALAR	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÖNSÖZ	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

1.Problem	1
2.Amacı ve önemi	3
3.Sınırlılıklar	4
4.Araştırmanın yöntemi	5
5.Araştırmada kullanılan bazı kavramlar	5

İKİNCİ BÖLÜM

DRAMA VE EĞİTİCİ DRAMA	7
1. Genel olarak drama	7
2. Drama İle İlgili Kavramlar	7
3. Eğitimde dramanın özellikleri	9
4. Eğitimde Dramanın Yararları	10
5. Günümüz eğitiminde Dramanın yeri	13
6. Oyun-Drama İlişkisi	14
DRAMA YÖNTEMİNİN UYGULAMA BASAMAKLARI	16
İLKÖĞRETİM DKAB DERSLERİNDE KULLANILABİLECEK DRAMA TEKNİKLERİ	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DRAMADA ÖZEL TEKNİKLER	22
1. ısınma çalışmaları	23
1. Isınma çalışmaları	22
1. a. Fiziksel ısınma	23
1. b. Grubun birbirine ısınması	23
1. c. İletişimi artırıcı ısınma çalışmaları	24
1.Sıra oluşturma	24
2.Sessiz film	25

3.Köşe kapmaca	25
3.Rol değiştirme.....	26
4.Kenardan yönlendirme.....	26
5.Katılımcı Liderlik	26
6.Paralel Çalışma	27
7.Doğaçlama	27
8.Zihinde canlandırma	27
9.Müzikle Drama	28
10. Pantomim	28
11. Öykü/ Olay canlandırması	29
12. Resim Yapma.....	29
13. Kukla Draması	29
14. Duyusal Algılama	30
15. Dans Draması.....	30
16.Öykü Oluşturma.....	31
16.1. Sözcükler ve çağrışımlardan öykü oluşturma	31
16.2. Resim ya da fotoğraflardan öykü oluşturma.....	32
16.3. Şiirden öykü oluşturma.....	32
16.4. Simgelerden öykü oluşturma	33
16.5.Soyut kavramlardan öykü oluşturma	33
16.6. İmge ve tablolar oluşturup öyküye geçme	33
16.7.Seslerden Öykü Oluşturma	34
17. TOPLUMSAL KONULAR VE DRAMA.....	34
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİNE DRAMA.....	37
YÖNTEMİNİN UYGUNLUğU	37
1.DRAMA VE DİN EğİTİMİ İLİŞKİSİ.....	40
1.1. Din Eğitimi, İletişim, Drama	43
1. 2. Ahlak Öğretimi ve Drama	46
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖğRETİMİNDE DRAMA	
ÖRNEKLERİ.....	49-121

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ.....	122
ÖNERİLER.....	124
KAYNAKÇA	125

ÖNSÖZ

Günümüzde eğitimden beklenen, bireylerin sadece ezbere dayalı bilgilerle donatılmaları değil, kendileri ve diğer insanlar konusunda bilinçli hale gelmelerinin, çevreyle uyumlu, ancak bağımsız ve güçlü bir kişilik kazanmalarının, edindikleri bilgileri kendi yaşamlarına yararlı olacak şekilde uygulayabilmelerinin sağlanmasıdır. Eğitim ve öğretimde öğrencileri düşünmeye sevk etmeyen, çocuğun sürekli dinlediği bir sistem artık kabul görmemektedir. Bunun yerine karşılaştığı problemlere somut çözüm önerileri getiren, yaşadığı çevreyi sorgulayabilen ve geleceğe taşıyan, duyu ve akıl birlikteliğini sağlamış, bilgiyi içselleştirerek onu davranışa dönüştüren, kendine güvenen bireylerin yetiştirilmesi önem kazanmaktadır. Bu niteliklerin çocuk ve gençlere kazandırılması için, anlatmak, dikte etmek gibi geleneksel eğitim yöntemlerinden çok, yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi sağlayan öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanmak gerekir. Öğrencilerimize soyut kavramları öğretmenin yanında sevdirmeye ve davranışa dönüştürmeyi gerektiren din eğitimi gibi özel öğretim yöntemleri olan bir alanda, DKAB öğretmenlerinin yöntem, bilgi ve bunların kullanımı ile ilgili elde edilen bulgular konusunda yeni çalışmalar yapmalarını kaçınılmaz hale getirmiştir.

Bu çalışmanın oluşmasında, yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi sağlayan bir öğretim yöntemi olan dramadan “İlköğretim 4. sınıf DKAB derslerinde nasıl faydalanabiliriz?” sorusu etkili olmuştur.

Drama yönteminin kavramsal ve din eğitiminde uygulamalarının incelendiği bu araştırma aşağıdaki beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları, yöntemi ve tanımları üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde; eğitici drama, dramada temel kavramlar, drama oyun ilişkisi üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde; dramada özel teknikler ayrıntılı olarak ele alınmış, bunun yanı sıra toplumsal konular ve drama ilişkisi incelenmiştir. Özellikle dramadaki özel tekniklerden olan rol oynama, öykü-olay canlandırma, doğaçlama, pandomim, üzerinde önemle durulmuştur.

Bunun yanında drama yönteminin uygulanmasından kuramsal olarak bahsedilmiş, yöntemin din eğitimine uygunluğu incelenmiş ve drama yönteminin din eğitiminin bölümlerinden olan ahlak öğretimi ile ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Dördüncü bölümde ise; ilköğretim 4. sınıf DKAB derslerinde sınıf içi uygulama örneklerine yer verilmiştir.

Bu çalışmaya beni yönlendiren, araştırma, eleştiri, anlayış ve önerileriyle bana büyük emeği geçen danışman hocam Prof. Dr. Zekeriya GÜLER' e, yine bana her yönden özgün fikirleriyle büyük yardım sağlayan ve destek veren Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU hocama teşekkür ediyorum.

Nesligül EROL –KONYA 2009

BİRİNCİ BÖLÜM

1.Problem

Yirminci yüzyılda birçok etken eğitimi amaç ve işlev yönünden değiştirmeye sevk etmiştir. Hızlı sosyo-ekonomik ve teknolojik değişimler bilim alanındaki gelişmeler ve buluşlar bu değişmeye hız kazandırmıştır. Özellikle demokratik düşünceler insan haklarındaki gelişmeler eğitimden beklentilerin artmasına yol açmış ve geleneksel eğitime baskı yaparak eğitimi birey yararına değiştirmeye zorlamıştır. Artık toplumun bütününün tek bir ideal insan örneğinde birleşmesi imkânsız hale gelmiştir. Günümüzün toplumu farklı amaçları benimseyen bir toplumdur. Amaçlara ulaşmak için belirlenen tasarımlar ve yapılan hazırlıklar sürekli geliştirilmesi gereken, geleceğe açık bir tutum içinde bulunmak durumundadır. Çünkü öğrenilmesi gereken şeyler sürekli değişmekte ve yenilenmektedir. Artık “öğrenmeyi öğrenme” süreci başlamıştır. Yani hedef sürekli öğrenmek, hayat boyu öğrenmeye hazır olmaktır. Bütün bu etkenler ve zorlamalar karşısında çağımıza uygun bir eğitim nasıl olmalıdır? Amaçları ve işlevlerinde ne gibi değişimler olmalıdır? Soruları akla gelir. Çağdaş bilimsel anlayışa göre eğitim; bireyin bedensel, duygusal, düşünsel ve sosyal yeteneklerinin kendisi ve toplum için en uygun şekilde gelişmesi oluşumdur.¹ Amacı ise tanımdan hareketle bedence, ruhça sağlıklı, topluma etkin şekilde uyabilen insanlar yetiştirmektir. İşlevi öğrencilerin bedensel psikolojik ve toplumsal yönlerden bir bütün olarak devamlı bir şekilde gelişmelerine, topluma da aktif, uyumlu, mutlu ve üretken kişiler olarak yetişmelerine ortam sağlayarak yardım etmektir. Bu işlevi gerçekleştirecek örgün eğitim nasıl olmalıdır? İlköğretimin çocuklara toplumun amaçlarını değerini ve sembollerini kazandırarak onların genel bir değerler sistemi oluşturmalarını sağlar, bunu yapmaya çalışırken en önemli amaçları arasında çocuğun biyo-psiko-sosyal bir varlık olarak kendisini ve çevresini gerçekçi bir gözle tanıyabilmesi² vardır. Bu amacı gerçekleştirecek çocuğun bedensel, duygusal ve bilişsel yönlerden bir bütün olarak yetiştirilmesi, nasıl öğreneceğinin öğretilmesi

---

¹ Binnur Yeşilyaprak, Eğitimde rehberlik hizmetleri, Nobel yay.5.Baskı, Ankara 2002, s.2.

² İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programı, T.C Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, Cilt: 63, Sayı: 2481, Ekim 2000, s. 5- 6.

bilgilerin ezberleme yerine özümlemesi için gerekli öğretim metotlarının uygulanması gerekmektedir.

Eğitim programında “ ne öğretelim?” “ niçin öğretelim?” aşamalarından sonra “nasıl öğretelim” sorusuyla karşılaşırız. Bu soru da bize öğretimde yöntem sorunuyla karşı karşıya getirir.Ezberci eğitim sistemi çağımızda hepimizin yakındığı bir olgudur, yaratıcılık, kendine güven, bağımsız düşünme, öz denetim gibi kavramlar ise çağımızda dillerden düşmeyen kavramlardır.Bu nedenle eğitimde yaratıcı kişi nasıl gelişir sorusu eğitimciler olarak bizlerin cevap bulması gereken bir konudur. Bu bağlamda eski, öğretim yöntemleri yerine daha çağdaş hangi yöntemler konabilir diye sorduğumuzda karşımıza çıkanlar; aktif öğretim yöntemi, rol oynama, dramatizasyon eğitimde yaratıcı drama gibi etkin yöntemler olmaktadır.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi (DKAB) dersinin programında belirtilen amaçlarının öğrenci davranışlarına dönüştürülebilmesi için nasıl bir yol takip edilmesi veya hangi öğretim durumlarının oluşturulması gerektiği, bu alanda teorik ve pratik çalışma yapanlarca cevaplanması gereken temel sorulardan biridir. Olumlu öğrenme şartlarının oluşturulması öncelikle öğrencinin farklı düşünme ve öğrenme biçimlerini dikkate almayı gerektirir. İnsan beyninin sol yarı küresinin uzamsal, soyut kavramsal, mantıklı, ardışık ve dizisel düşünme biçimine sahip olmasına karşılık, sağ yarı kürenin sözel ve ardışık olmayan, duyuşsal, sezgisel ve imgesel düşünme biçimlerini kullanması bu iki alan arasında dengenin kurulmasını önemli hale getirmektedir. Çocuğun eğitiminde özellikle duyuşsal ve düşsel yaşantıların işe koşulması da hayati önem taşır, çünkü yalnızca beynin sol tarafının kullanılması ve geliştirilmesine yönelik bir eğitim anlayışı, çok yönlü düşünemeyen, üretken ve yaratıcı olmayan, ezberci bireylerin yetişmesi sonucunu doğurur.³

Günümüzde öğrencinin bir bütün olarak gelişmesini sağlayacak imkânların oldukça sınırlı olduğu söylenebilir. Çocuğun çevresiyle kurduğu iletişimde arada bir öğreten, ders kitapları yahut kitle iletişim araçları gibi çeşitli vasıtalar bulunmaktadır. Bunun sonucu olarak da çocuğun bilişsel ve duyuşsal alanı birbirinden ayrılmakta,

---

³ İnci San, “Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştiren Bir Disiplin: Eğitsel Yaratıcı Drama”, *Yeni Türkiye*, Yıl: 2, Sayı: 7, Ankara 1996, s. 148-149.

öğrenme, yaşantı ürünü olmaktan çıkarak sadece bilişsel yönden gerçekleştirilmeye çalışılmakta, çocuğun bilgilerini kendine mâl ederek yararlı ve işlevsel bir hale getirmesine çok az imkân tanınmaktadır.⁴ İlköğretim DKAB derslerinde bilişsel ve özellikle duyuşsal alanla ilgili davranışların öğrenilmesinde kullanılabilir olan birçok yöntemden biri de dramadır. Dramanın bir öğretim tekniği olarak kullanılması çocukların bilincini uyandırarak onların gerçeğe fantezi yoluyla bakmalarını ve davranışlarının arka planını incelemelerini sağlar. Bu yönüyle bakıldığında dramada daha fazla bilgi vermenin değil, bildiklerini kullanma becerilerinin kazandırılmasının esas olduğu söylenebilir. Bu yöntem kullanılırken çocuk daima aktiftir, merkezdedir ve çok farklı öğrenme türlerini kullanma imkânı bulur.⁵

Bu çalışmada ilköğretim DKAB derslerinde öğretmenler tarafından verimli bir şekilde kullanılmasına yardımcı olmak bakımından drama yönteminin somut örneklerle tanıtılması ve bu konuda yapılacak araştırmalara ışık tutulması amaçlanmaktadır. Kısaca bu araştırmanın problem cümlesi şöyle ifade edilebilir:

“Drama yöntemini İlköğretim Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinde kullanmak niçin önemlidir ve bu yöntemi etkin bir şekilde kullanmak nasıl mümkün olabilir? Bu yöntemin somut hale getirilmesi için hangi örnekler geliştirilebilir?”

Şimdi de araştırmanın amacı ve önemi üzerinde durulacaktır.

2.Amacı ve önemi

Bu araştırmanın temel amacı, drama yöntemini ve ilköğretim DKAB derslerinde drama yönteminin kullanımının bilimsel bir şekilde araştırmak ve hangi konularda nasıl kullanılabileceğini ortaya koymaktır.

İlköğretim DKAB dersi konularının birçok bakımdan drama yöntemine uygun olduğu söylenebilir. Bu derste Kur'an ve hadislerde anlatılan kıssalar Hz. Peygamber'in hayatından ve günlük hayattan alınan örnekler, İslâm tarihinde yaşanan olaylar, çeşitli hikâyeler, masallar, şiirler dramatize edilerek duyuşsal, sosyal ve ahlâkî davranışların kazanılmasına yardımcı olunabilir. Özellikle İslam tarihinde geçen olayların, Kur'an ve hadislerde anlatılan kıssaların dramatize edilerek

---

⁴ San, agm, s. 151.

⁵ Neriman Aral ve diğerleri, *Eğitimde Drama*, Ya-pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000, s. 65

öğretilmesi mümkündür. Biz bu çalışmamızda özellikle drama ve dramada kullanılan yöntemlerin dersimize uygunluğuna dikkat çekmeye çalıştık. Örneğin, kıskançlığın, yalanın, lüks ve israfın kötülüğünün açıklanmasında, anne baba ve büyüklere saygı, küçüklere sevgi, yoksullara yardımın güzelliğinin gösterilmesinde drama tekniğinin kuru bilgiler olarak kalmasına engel olabileceğini göstermek istedik.

DKAB derslerinde sistemli drama eğitimi vermek, öğrencilere değerlendirme, yaratma, keşfetme, çözümlenmeye yönelik soru sorma becerilerine sahip olma şansı sağlar. Dramada bütün öğrenciler öğrenme sürecine katılma hakkına sahiptir. Bu sayede deneyim, cesaret ve özgüven duyguları gelişir.

Bu çalışmanın drama yönteminin ilköğretim 4.sınıf DKAB derslerinde uygulanmasına ilişkin birçok örneğe yer verecek olması, drama yönteminin DKAB derslerinde birçok konuda özenle kullanılmasına önem verilmesi, ve drama etkinlik türlerinin hemen hemen birçok konuyu kapsayacak tarzda ele alınmış olması araştırmanın önemini arttırmaktadır. Yine bu çalışma öğretmenlere öğretim yöntem ve tekniklerinin - özellikle ilk öğretim birinci kademedede- nasıl kullanılacağı konusunda bilgi ve beceri kazandırması yönüyle de önem kazanmaktadır.

3.Sınırlılıklar

1.Bu çalışmada drama etkinlikleri ilköğretim 4.sınıf DKAB ders programındaki konularla sınırlıdır.

2.Bu çalışmada drama yönteminin kuramsal temeli, ilgili kaynaklardaki bilgilerden oluşmuştur.

3.Drama yönteminin din öğretiminde kullanılması müfredat öğretimiyle sınırlıdır.

4. Uygulamalar Afyon ilinde bulunan Kayıhan ilköğretim okulundaki 4. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.

5. Uygulamalar 2008-2009 eğitim öğretim dönemiyle sınırlıdır.

4.Araştırmanın yöntemi

-Araştırmanın kuramsal temeli ortaya konulurken “literatür çalışması” yapılmıştır.

Öncelikle drama yöntemiyle ilgili mevcut kaynaklara başvurulmuştur. Yöntem kitapları, yayınlanmamış tezlere ve birçok makaleye başvurularak gerekli alıntılar yapılmıştır.

-Bu çalışma teorik bir çalışmadır. DKAB dersi konularının uygulanışı özellikle etkinlikler başlığı altında ayrıntılı olarak ele alınmıştır.Konuların bu şekilde ele alınması uygulayıcılar tarafından drama tekniklerinin daha rahat anlaşılmasını ve uygulanmasını sağlayacaktır.

5. Araştırmada kullanılan bazı kavramlar

Drama: Doğaçlama,rol oynama ve tiyatro tekniklerinden yararlanarak öğrencilerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri ve ya soyut bir kavramı oyunsu süreçlerle canlandırmasıdır.

Yaratıcılık: Daha önceden kurulmamış ilişkiler arasındaki ilişkileri kurabilme böylece yeni bir düşünce şeması içinde yeni yaşantılar, deneyimler, yeni düşünceler ve yeni ürünler ortaya koyma yetisidir.

Doğaçlama: Yazılı bir konuya dayanmadan içe doğduğu gibi canlandırarak oynama ve konuşma anlamına gelir.

Rol Oynama: Öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kişiliğe girerek ifade etmesini sağlayan öğretim tekniğidir.

Dramatik Oyun: Çocuğun kendiliğinden çıkardığı yapılandırılmamış çocuk oyunlarıdır.

Etkileşim: Duyguların düşüncelerin ilgi ve alışkanlıkların, drama süresinde karşılıklı olarak paylaşılmasıdır. Etkileşim iletişim süreci içinde, kaynaktan gönderilen mesajların alıcı tarafından alınıp çözümlendikten sonra tepkide bulunmasıdır.

İletişim: Kişinin duygu ve düşüncelerini söz, yazı, düşünce ve hareket aracılığı ile başkalarına aktarmasıdır. Dramanın temelinde iletişim vardır.

Yaratıcılık: Özgün tasarılar ortaya koyma, kişisel yapıtlar tasarlama ve gerçekleştirme yetenek ve eğilimi şeklinde tanımlanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

DRAMA VE EĞİTİCİ DRAMA

1. Genel olarak drama

Drama çocukluk döneminden başlayarak, çocuğun yaratıcılığı ve yaşama ilgili gerçek durumların yeniden yaratılmasında önemli bir rol oynar. Drama çocuklara; eleştiriden ve alaydan uzak, diledikleri tüm davranışları deneme olanağı verir.⁶

Drama bir öğrenme yoludur. İnsanın bireysel ve toplumsal sorunlar üzerinde düşünmesine yardım etmenin bir yolu dramadan geçer. Drama aracılığı ile olaylar ve durumlarla bunların arasındaki bağlantılar kolayca öğrenilebilir. Dramada insanlar, bilgi ve yaşantıları üzerine, hayal ettikleri bir dünyayı yaratırlar.⁷

Drama bir iletişim biçimi olarak yaşamın merkezinde bulunur. Birey drama sayesinde kendini ifade ettiği gibi, karar verme, yaratıcı olma konularında araştırmacı ve girişimci bir kimlik kazanır. Bunun yanı sıra drama bir durumda kişiye başkalarının duygularını anlama gücü ve yeteneği verir.

Drama hayal edilen bir dünyada gerçekle ilgili tüm araçları kullandığından etkilidir, katılanlar arasında yardımlaşmayı gerektirdiğinden işbirliğine dayalıdır, olay ya da durum belli bir zaman içerisinde sergilendiğinden zamansaldır, katılanlar olup biteni birbirleriyle ve gerekirse izleyicilerle paylaştığından etkileşimlidir. Ayrıca drama hareket içinde bulunmak, hayal kurmak, taklit etmek ve oynamak gibi insanın içgüdülerinden yola çıktığından çocuklar için hoşlanılan bir etkinlik dizisidir.

2. Drama İle İlgili Kavramlar

Eski Yunanca'da "eylem" anlamına gelen drama, daha çok sahne sanatıyla ilgili bir kavram olarak bilinir ve "İnsanın her türlü eylem ve ediminde var olan durumların bütünü" olarak tanımlanır,⁸kısacası insanın kendisiyle ve başkalarıyla olana ilişkilerinin tümünü ifade eder. Ancak bir yöntem olarak tıp ve eğitim alanlarında da kullanılmaktadır. Bir olayı, oyunu, yaşantıyı tiyatro tekniklerinden

---

⁶ H.Ömer Adıgüzel, Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar, Naturel yay, Ankara 2002, s.245.

⁷ H.Ömer Adıgüzel, age, s.200.

⁸ Neriman Aral ve diğerleri, age, s.65.

yararlanarak canlandırmadır⁹. Sanat alanında uygulanan ve öğretilen drama etkinlikleri tiyatro sanatıyla ilgilidir.¹⁰ Çocuk tiyatrosu, eğitici tiyatro ve katılımcı tiyatro vb. tiyatro türlerinde sahne, kostüm önemlidir ve oyun seyirciler için oynanır. Eğitici dramada ise oyun seyirci için oynanmaz, diyalogların ezberlenmesi gerekmez, çocuklar belli rollere hapsolmaz, bu yüzden mükemmel oynamak amaç değildir.¹¹

Dramanın tıp alanında ve kısmen rehberlik ve psikolojik danışmada kullanılan türlerinden biri *Psikodramadır*. İlk defa Amerikalı ruh hekimi J. L. Moreno'nun kullandığı bir tanılama ve sağaltma tekniğidir. Bu teknik sayesinde, çatışmalarını ortaya koyarak birey içini boşaltıyor ve böylece kendi çatışmalarına elverişli cevaplar bulmasına imkân sağlanıyordu.¹² Psikodrama kişilik, kişiler arası ilişki, çatışma ve duygu sorunlarının özel dramatik yöntemlerle keşfedildiği bir psikoterapi yöntemidir. Temelinde kişiler arası ilişkiler ve rol kuramı bulunmaktadır. Kişiler arası ilişkiler de empati, transferans ve tele ilişkiler yoluyla belirlenir. Burada sözü edilen empati, bir başkasının içinde bulunduğu durumu tüm gerçekliğiyle algılayarak çalışmadır. Transferans bireyin bir başkasına ait gerçekçi olmayan algısı olarak ifade edilmektedir. Tele ise kişiler arası ilişkilerde gelişmiş sağlıklı bir iletişim şeklidir. İki insanın neler hissettiklerini sağlıklı olarak yaşamalarıdır.¹³

Yaratıcılığı geliştirmek amacıyla çocuklarla yapılan drama etkinliklerini ifade etmek için *yaratıcı drama* kavramı kullanılır. Özellikle Amerika'da Winifred Ward ve McCaslin gibi uzmanlar tarafından çocukların katıldıkları drama etkinliklerini tanımlamak için kullanılmıştır. Bir sözcüğü, bir kavramı, bir cümleyi, bir fikri, bir olayı tiyatro tekniklerinden yararlanarak oyun veya oyunlar geliştirip canlandırma, bir bakıma onları yeniden yapılandırmaya yönelik etkinlikler düzenleme olarak anlaşılabilir. Yaratıcı dramada önceden yazılmış bir metin bulunmaz, katılımcılar kendi yaratıcılıkları, kendilerine özgün düşünceleri ve bilgilerine dayanarak yeni durumlar ve doğaçlamalar oluştururlar. Yaratıcı drama daha çok sahne sanatlarında kullanılan genel bir kavramdır; ancak eğitici dramalarda da bu yaratıcılığın devreye sokulması mümkündür. Eğitim amaçlı kullanıldığında bu

⁹ Duman, *agm*, s. 1.

¹⁰ Önder, *age*, s. 29; Aral ve diğerleri, *age*, s. 44.

¹¹ Önder, *age*, s. 29-31.

¹² Remzi Öncül, Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü, *M.E.B. Yay. İst* 2000, s. 952.

¹³ Aral ve diğerleri, *age*, s. 44-45.

genel anlamdan kısmen farklılaşır. Yaratıcı dramada temel amaç oyun yaratmak iken, eğitici dramada amaç oyun yaratmak değil, çocukları oyuna katmak, onların durumu anlamalarına, farkına varmalarına ve öğrenmelerine imkân sağlamaktır. Burada oyun amaçların oluşmasını kolaylaştıran bir araçtır.¹⁴

Ayrıca eğitici drama ya da dramatisasyonda rollerin dağıtımının yapılmasını ve oynanmasını bir öğretmen sağlarken, yaratıcı dramada oyunun birlikte yaratılmasının, kendiliğindenliğin ve doğaçlamanın daha çok öne çıktığı söylenebilir.¹⁵

Eğitici drama etkinliklerinin oyuna benzer yönlerinden dolayı zaman zaman bunun yerine *drama oyunu (dramatik oyun)* kavramı kullanılır. Dramatik oyun genellikle bir olay, hikâye, konu, kavram, nesne ya da rolün taklit edilerek canlandırıldığı bir oyun olarak tanımlanır. Daha çok eğitici drama etkinliklerini yap-boz, lego, kart oyunları gibi eğitsel oyunlardan ayırt etmekte kullanılır. Dramatik oyun sırasında çocuklar anne, baba, doktor, şoför vb. yetişkin rollerini, çevrelerinde gözledikleri olayları zengin hayal güçleriyle canlandırırlar. Evcilik, doktorculuk gibi bu tür oyunlar için dramatik sözcüğü, bunların eyleme dönük olmaları, hareketli oyun ve canlandırmalara yer vermeleri sebebiyle kullanılmaktadır.¹⁶

Bu açıklamalara dayanarak dramanın, konuyla ilgili diğer kavramlara göre üst bir kavram olduğu söylenebilir. Bu nedenle eğitim-öğretim faaliyetleri söz konusu edildiğinde, drama kavramının eğitici drama ya da daha önce belirtildiği gibi bir yöntem olarak dramatisasyon anlamında kullanıldığını görürüz.

3. Eğitimde dramanın özellikleri

Eğitimde dramanın sahip olduğu pek çok özellik vardır. Bu özellikler değişik başlıklar ile aşağıdaki gibi sıralanabilir:

Hayal gücü ve yaratma: Hayal gücü ve yaratma dramada başlıca öğelerdir. Bu kavramlar belli durumlar karşısında insanların nasıl hissettiğini ve nasıl davrandığını anlamaya ışık tutar.

---

¹⁴ Önder, *age*, s. 28–29; Aral ve diğerleri, *age*, s. 37–42

¹⁵ Duman, *agm*, s. 3.

¹⁶ Önder, *age*, s. 29; Aral ve diğerleri, *age*, s. 39.

Oyun: Oyun, kişiliğin gelişimi sürecinde diğer insanlarla paylaşarak ve onları taklit ederek gerçekleştirilen en önemli etkinliktir.

Dramanın Sosyal Görüşü: Drama bireyin sorunların çözümü için çaba göstermesine, duyarlılığını artırma yoluyla çözüme katılmasına ve diğer insanlarla paylaşmasına yaşamak için nasıl bir dünya istediğine karar vermesine yardım eder.

Drama yoluyla Yaratıcı Problem Çözme: Drama bireylerin üzerinde birlikte çalışarak bir problemi çözebildikleri ve birlikte kendi çözümlerinin yaratabildikleri sosyal bir süreçtir.

Gösteri: Dramatik etkinliklerin amacı izleyiciye göstermek değildir ve her zaman izleyici önünde sergilenmeyebilir. Ancak dramatik etkinliklerin sergilenmesi durumunda, bireyler için onların başkalarıyla iletişim kurmasını kolaylaştırıcı bir rol oynar.¹⁷

4. Eğitimde Dramanın Yararları

Öncelikle şunu söylemeliyiz ki; dramada asıl amaç yaratıcılığı geliştirmektir. Çünkü yaratıcılık kişiye özgü değildir. Herkes yaratıcıdır ancak, şu ya da bu şekilde yaratıcılıklarını ortaya çıkaracak bir mekân, ortam olanakları bulunamamıştır. Drama bu olanakları ortaya çıkarır. Eğitimde dramanın diğer yararlarına gelince;

Eğitimin hedeflerinden olan bireyin kendini gerçekleştirme için birlikte çalışma ve sorumlulukları paylaşma fırsatı vermesidir. Eğer birey kendini gerçekleştirememişse, yaratıcı, dürüst, iletişime açık ve bağımsız olabilir.

Dramada bireyler, kendi geçmiş yaşantılarında kazandıkları kavramların anlamlarıyla, anladıkları düzeyde etkin olarak karşı karşıya gelir. Bu yüzden, her drama etkinliği bireylere yeni yaşantılar ve yeni görüşler sağlar. Bu çeşit bir etkinliğin sonucunda bireyin kendini gerçekleştirme sağlanabilir. Hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin eşit olarak katılımı, dramanın başarısı için önemlidir. Bazı öğretmenler öğrencileri dışarıdan gözlemek yerine drama sürecine etkin olarak katılır. Bu durum öğretmenlere ve öğrencilere, sınıfın öğretmen ve

---

¹⁷ H.Ömer Adıgüzel, age, s.203.

öğrenci iletişimdeki formal görünümünden farklı olarak, sosyal rolleri benimsemeleri için fırsat verir.

Dramanın öğretmenlere yararı, dramatik durumlar içinde oluşan tepkilerle daha somut düzeyde düşünerek öğrencilere yardım etmesidir. Öğretmenlerin birincil amacı, bağımsız düşünceleri için öğrencileri cesaretlendirmek dramatik durumlar yaratmaktır.¹⁸

Bunun yanı sıra dramanın yararları ve önemiyle ilgili şunları da sayabiliriz:

Drama insanı kuşatır ve geliştirir.

Drama çalışmaları çocuğu bağımsız davranmaya, hoşgörülü olmaya, demokratik olmaya ve yaratıcı bir kişilik kazanmaya yöneltir.

Drama eğitiminin değişik basamaklarında yer alan diğer disiplinlerin pek çoğu da bir yöntem olarak uygulanabilir.

Drama yoluyla öğrenme çabuklaşır, etkinleşir. Bu çalışmalar öğrencinin sözcükleri, tutum ve davranışları, devinimleri ve yaşan durumlarını anlamlandırmasını sağlar.

İmgelem(hayal) gücünü geliştirir.

Bağımsız düşünebilmeyi sağlar.

İş birliği yapabilme özelliğini geliştirir.

Sosyal ve psikolojik duyarlılık yaratır.

Dört temel dil becerisini (konuşma, dinleme, okuma, yazma) kazandırır, dilin kullanım alanlarını ve kalitesini zenginleştirir.

Dil gelişimi ile ilgili hedefler şu şekilde belirlenmiştir.

*Konuşmada güven

*Konuşma becerisinde gelişme

*Sözcük dağarcığında gelişme

*Düşüncelerin yazılı ve sözlü anlatımında gelişme

---

¹⁸ H.Ömer Adıgüzel, age, s, 204.

- *Dinleme becerisinde gelişme
- *Farklı sosyal rol ve statülere ilişkin değişik dil biçimlerini kullanabilme
- *Okuma becerisini geliştirme
- *Yazma becerisini geliştirme
- *Sözel olmayan iletişimin öğrenilmesini sağlar
- *Yaratıcılık ve estetik gelişimini sağlar
- *Etik değerlerin gelişmesine olanak sağlar
- *Kendine güven duyma, karar verme becerilerinin gelişmesini sağlar.
- *Farklı olay ve durumlarla ilgili deneyim kazandırır.
- *Kaslarını hareket ettiren yeni yöntemleri bulmayı, denemeyi ve bedenini çok yönlü geliştirmeyi sağlar.
- *Çevresindeki canlı cansız varlıkları tanıma ve algılamayı öğretir.
- *Hata yapma korkusu olmaksızın yeni davranışlar geliştirmeyi sağlar
- *Sanat formlarına duyarlılık göstermeyi sağlar.
- *Özellikle doğaçlama çalışmalarında iç tepki ve dürtülerden yararlanmayı öğretir.
- *Duygunun sağlıklı bir biçimde boşalımından yararlanmayı sağlar(Bu kontrollü bir birey için oldukça önemlidir)Duygunun denetlenmesi onun bastırılması anlamına gelmez. Bütün insanlar zaman zaman hissettikleri öfke, korku, kaygı, kıskançlık, dargınlık gibi duygularını bu temaların ifade edildiği oyunlarla rol alarak boşaltabilir ve gerilimden kurtulabilirler.
- *Öncelikle kendini tanımasını sağlar
- *Kendinde bulunan özelliklerle başkalarını karşılaştırabilmeyi sağlar.
- *Bşkaları ile benzerliklerini keşfetmesini sağlar
- *Kendinde geliştirmek istediği yanlarıyla ilgilenmesini, kendini eleştirebilmesini sağlar.

*Kendini ifade etmede gerek duyduğu kaynaklara ulaşma gerekliliğini fark ettirir.

*Bilgiye ulaşmaya ve onu kullanmaya istekli duruma gelir.

*Kendini ifade etmede güven kazanır.¹⁹

Yukarıda sözü edilenler doğrultusunda eğitimde dramayı kullanmanın sayılamayacak pek çok yararı vardır. Bu nedenle, dramanın eğitimde kullanılması eğitim programları içinde ve her düzeyde öncelikle yer almalıdır. Drama eğitimde yaratılan diğer ortamların çoğundan daha güçlü bir işleve sahip olması ve öğrenme-öğretme sürecindeki etkinliği nedeniyle eğitim programlarının geliştirilmesi içinde hızlandırıcı bir rol oynayabilir.²⁰

5. Günümüz eğitiminde Dramanın yeri

Yaşantıdaki gerçek anlamları bulmak için bireye yardım etme süreci olan eğitim, öğrenme ve öğretmeyi içerir. Böyle bakıldığında drama, öğrenme sürecinde birbirleriyle yakından bağlantılı ve birbirine benzer amaçlar içeren iki kavram olarak kabul edilir.

Drama eğitimde; bir sözcüğü, bir kavramı, bir davranışı, bir tümceyi bir düşünceyi bir yaşantıyı bir olayı, tiyatro tekniklerinden yararlanarak oyun ve oyunlar geliştirerek canlandırmadır. Bu canlandırmanın gerçekleştirilebilmesi için, grup içinde daha küçük gruplarla tartışılarak düşünce alışverişi yapma, değerlendirme yapma, yargılama, eleştirme gibi düşünsel boyutta çalışmaların yapılması da gerekir.

Geleneksel eğitim; bireyi, eğitim programının merkezinin dışında tutar. Ancak bireyi merkeze alan günümüz eğitim yaklaşımı çocukluk döneminden başlayarak çevresindekileri taklit eden, böylece yeni durumlara uyum gösteren diğer bir deyişle oyun oynama gereksinimini sona erdirmeyen “bireyi” temele alan yaklaşım demektir. Birey merkezli eğitimin konu merkezli eğitimden farkı insanın oyunlar oynaması ya da izlemesi ile ilgili olan bir süreç olarak görülmesidir. Oyun, öğretmenin yardımcısı ve aracı durumuna getirilirse öğretim bir o kadar etkili,

---

¹⁹ Esin Duman, *Drama*, <http://www.autism-tr.org/drama.htm>, s. 1. 13/10/2008.

²⁰ H.Ömer Adıgüzel, *age*, s. 205.

verimli ve kalıcı olmaktadır. İşte bu yönüyle drama eğitim için oyunla sürdürülen bir etkinliktir ve bu özelliği ile eğitimin yaşamsal bir parçasıdır.²¹

Yukarıda anlaşılacağı üzere eğitimde drama oyun ilişkisi kaçınılmazdır bu sebeple bu başlık altında öncelikle oyun ve drama arasındaki ilişki incelenerek oyunun çocuk, eğitim ve drama için ne anlam ifade ettiği üzerinde durulacaktır. Daha sonra dramayla ilgili olan kavramlar, yaratıcı eğitsel drama anlamında bir yöntem olarak eğitim-öğretimde kullanılan dramatisasyon²², onun uygulama basamakları ve ilköğretim DKAB derslerinde kullanabilecek drama teknikleri ve etkinlikleri hakkında bilgi verilecektir.

6. Oyun-Drama İlişkisi

Drama etkinliklerinde sıkça kullanılan kavramlardan biri, dilimizde farklı anlamlara gelen *oyundur*. Bu kavram sonraki bir amaç ya da ileriye dönük bir doyurma düşüncesi olmadan yalnızca eğlenmek için yapılan her türlü etkinlik için kullanıldığı gibi, bir amaca bağlı olarak gerçekleştirilen drama ve eğitsel oyunları ifade etmek için de kullanılır.

Çocukların oyunları daha çok, belli bir amacı olmayan, içsel olarak güdülenen, yetişkinlerin değil, çocukların kendilerinin koyduğu kurallara göre kendiliğinden gelişen ve zevk alınan unsurlara sahip davranışlardan oluşan etkinlikler²³ olarak karşımıza çıkar. Oyun esnasında herhangi bir türün yavrularının daha sonra yaşayacakları hayata hazırlanmalarını belirten Russell, oyunu sevmelerini insan ve hayvan yavrularının en belirgin özelliği olarak görür. Ona göre insan yavrularında bu, rol yapmaktan alınan bitmez bir zevkle beraber bulunur. Eğer çocuğun sağlıklı ve mutlu olması isteniyorsa, başka yararları olup olmadığına bakılmaksızın oyun ve rol yapma için fırsatlar sağlanmalıdır. Russell, konuyla bağlantılı olarak eğitimi ilgilendiren şu iki soruyu ortaya atar: Bu fırsatı oluşturmak

---

²¹ H.Ömer Adıgüzel, age, s.201.

²² San, agm, s. 159.

²³ Alev Önder, Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama, Epsilon Yay. İstanbul 2003., s. 48.

amacıyla anne-babalar ve okullar neler yapabilir? Oyunların eğitici yararını artırmak için daha fazla bir şeyler yapılabilir mi?²⁴

Bir amaç ya da ileriye dönük bir doyurma düşüncesi olmadan yalnızca eğlenmek için yapılan her türlü etkinliği de ifade eden oyun, yetişkinler açısından bakıldığında çalışmanın zıddı olan eğlenceden başka bir şey değildir. Fakat keyifli bir etkinlik olan oyunu sadece eğlenceden ibaret görmek, onu eksik değerlendirmek anlamına gelir. Çünkü oyun çocuğun beden, zihin, duygu ve sosyal gelişimine katkıda bulunur.²⁵ Dikkatli bir şekilde gözlemlendiğinde oyunun ciddi bir iş olduğu ve oyun oynarken çocuğun arkadaşları yardımıyla kişilik kazandığı, yeteneklerinin geliştiği ve giderek olgunlaştığı görülecektir. Oyun bedensel gelişimine katkı sağladığı gibi çocuğun yardımlaşma, çabuk ve doğru karar verme, cesaret, kendine hâkim olma vb. birçok yönünün gelişmesine imkân verir. Aynı zamanda oyun sayesinde çocuk sosyalleşerek topluma katılmayı, kurallara uymayı da öğrenir.²⁶

Oyun eğitim amacıyla drama etkinliklerinde kullanıldığında çocuklar yapılan bu tür etkinlikleri genellikle oyun olarak algıladıkları için, bütün dikkat ve enerjileriyle etkinlik üzerine yoğunlaşırlar. Böylece onların oyun haline getirilmiş eğitim-öğretim durumlarıyla hayatı ve birçok konuyu daha kolay ve kalıcı bir şekilde öğrenmeleri mümkün olur. Ele aldığımız drama yönteminde de çocuğun, çok hoşlandığı oyun etkinliği içinde severek isteyerek ve eğlenerek öğrenmesi esastır ve oyuna benzeyen özellikler bulunur.²⁷ Yöntemin başarısı da sahip olduğu bu farklı özelliklerinden kaynaklanmaktadır.

Çocukların büyük bir zevkle gerçekleştirdikleri bir etkinlik olan oyunun elbette eğitim-öğretimde her şey anlamına gelmediği ya da eğitimin her alanında kullanılması gerektiği sonucu çıkarılmamalıdır. Burada esas olan eğitim-öğretim amaçlarının gerçekleşmesi için oyunun da devreye sokulabileceği, böylece etkinliklerin daha zevkli bir hale getirileceğidir. Dersin amaçlarının gerçekleşmesi bakımından dramanın tek başına oyundan çok daha fazla bir anlam ifade ettiği ve çok

---

²⁴ Bertrand Russell, *Eğitim Üzerine*, Çeviren: Nail Bezel, Say Yayınları, Beşinci Baskı, İstanbul, 2001, s. 83.

²⁵ Önder, *age*, s. 48.

²⁶ M. Zeki Aydın, *Din Öğretiminde Yöntemler*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2004, s. 143.

²⁷ Önder, *age*, s. 53.

daha yararlı olabileceği unutulmamalıdır. Dramanın yaralarını görebilmek için kısaca oyun ile arasında ne gibi benzerlik ve farklar bulunduğu üzerinde durmak yararlı olacaktır.

Oyun ve drama arasındaki benzerlik ve farklar şu şekilde özetlenebilir:

- Oyun ve drama arasındaki en önemli benzerlik her ikisinde de dikkat ve enerjinin etkinlik üzerine yoğunlaşabilmesidir.

- Oyun kimi zaman kendiliğinden ve amaçsız bir şekilde başlayabilirken drama etkinliği amaçlı bir faaliyet olması nedeniyle planlı bir şekilde yürütülür, belirlenen hedefler doğrultusunda devam eder ve bunların gerçekleşip gerçekleşmediği etkinliğin sonunda değerlendirilir.

- Bazıları kuralsız olmakla birlikte genellikle oyunlar kalıplaşmış, gelenekselleşmiş kurallar çerçevesinde sürdürülür. Buna karşılık dramada önceden belirlenmiş olsa da bazı kuralların tartışılabilirliği ve değiştirilebilirliği oyuna göre daha fazladır.

- Çoğu zaman çocuk ve yetişkinlerin (kumar oyunları ve yarışlar gibi) oyunlarında kazanıp kaybetme, oyun dışı kalma ve rekabet söz konusu olmakta, bu yüzden de sonuç önemli hale gelmektedir. Drama oyunlarında ise sonuçtan ziyade sürece yoğunlaşılır. Etkinliğin çok iyi yapılmasından daha önemlisi, sürece katılmaktır. Ayrıca drama etkinliğine çocuğun kendin-den bir şeyler katabilmesi çok daha önemlidir.

- Drama etkinliği öncesinde ya da sonrasında yapılan grup çalışmaları öğrenilenlerin tartışılarak pekiştirilmesini sağlayabilir. Fakat bu tür bir tartışma ve değerlendirme faaliyeti çocuk oyunlarında pek görülmez.²⁸

2.DRAMA YÖNTEMİNİN UYGULAMA BASAMAKLARI

Aşağıda ele alınacak farklı teknikleri ile ikinci kısımda işlenecek örneklerinin ilköğretim DKAB derslerinde verimli bir şekilde kullanılabilmesi için her şeyden önce drama yönteminin uygulanışı ve safhaları hakkında bilgi sahibi olmak gerekmektedir. Her ne kadar ilköğretim DKAB derslerinde hazırlanan oyunu

---

²⁸ Önder, *age*, s. 53-55

bir piyes yahut tiyatro eseri gibi sahnelemek şeklinde sanat yönü ağır basan bir amaç söz konusu değilse de bazı hususlara dikkat etmek gerekebilir.

a. Hedef Davranışların Belirlenmesi: Uygulamayla ilgili olarak dikkat edilmesi gereken en önemli husus, diğer ders ve konularda olduğu gibi, işle-nen konuyla ilgili olarak kazandırılması hedeflenen davranışların drama uygun olmasıdır. Bir başka yöntem ya da teknikle kazandırılması daha kolay ve kalıcı olabilecek davranışları drama yöntemiyle kazandırmaya çalışmak zaman ve enerji israfından öteye geçemez.

b. Yapılacak Drama Etkinliğinin Türünün Belirlenmesi: Amaç ve yöntem uyumu sağlandıktan sonra ne zaman drama etkinliği yapılacağına, ne tür bir örnek (meselâ pandomim, benzetişim vs.) kullanılacağına karar verilmelidir. Çünkü seçilen drama etkinliğine göre sınıfta bir oyun sahnesi hazırlamak, rolleri ve oyunda rol alacakları belirlemek gibi bazı hazırlık çalışmaları gerekebilir. Ayrıca drama oyununu sahnelemeden önce bazı ısınma oyunları oynamak ve ısınma çalışmaları yapmak gerekebilir.

c. Sahnelenecek Oyundaki Rollerin Belirlenmesi ve Öğrencilerin Bilgilendirilmesi: Drama etkinliğinde yer alan roller konusunda öğrencilerin bilgilendirilmesi, kendilerini bir başkasının yerine koyabilmelerini ve amaçlanan davranışları kazanmalarını sağlamak bakımından önemlidir. Çünkü drama etkinlikleri sadece öğrencilerin aktif olmalarını sağlayan bir süreç değil, aynı zamanda öğrenilenlerin tekrarını, öğrencilerin karar verme becerilerinin ve yaratıcılıklarının gelişmesini, duyuşsal alanla ilgili bazı davranışları kazanmalarını sağlayan etkinlikler olarak düşünülmelidir. Oyunda yer alan kişi veya kahramanların hangi özellikleri taşıdığı ve buna bağlı olarak da ortaya atılan problemin tanınması ve oyunun nasıl bir seyir izleyebileceği öğrencilerle tartışılarak birlikte kararlaştırılabilir.

d. Rollerin Öğrencilere Dağıtılması: Problemin ve oyundaki rollerin öğrenciler tarafından tanınması sağlandıktan sonra rolleri kimin oynayacağı belirlenir. Burada önemli olan değişik öğrencilerin rol almasını sağlama konusunda

onların teşvik edilmesidir. Çünkü drama etkinliğinin seyredenler için de yararı olmakla birlikte asıl yararı oynayanlar üzerindedir.

e. Sahnenin Hazırlanması: Her ne kadar eğitici bir dramada oyun yaratmak amaç değilse de sonuçta roller oynanarak sahnelenir. Bu nedenle sınıf ortamında oyunun herkes tarafından kolaylıkla izlenebileceği bir oturma düzenine ve bazı araç-gereçlere ihtiyaç olabilir. Bu tür tedbirler önceden alınmalı, en azından etkinliğin yapılması esnasında nasıl bir yol takip edileceği önceden düşünülmelidir.

f. Hazırlanan Oyunun veya Drama Etkinliğinin Gerçekleştirilmesi: Bu aşamada hazırlanan etkinlik öğrenciler tarafından gerçekleştirilir.

g. Tartışma: Her drama etkinliğinin sonunda oynanan oyun ya da yapılan drama etkinliği tartışılır. Buradaki tartışma rollerin ne kadar iyi oynanıp oynanmadığından daha çok dersin hedefleriyle bağlantısı üzerinde olmalıdır. Çünkü yukarıda da belirtildiği gibi drama eğitsel amaçlı kullanıldığında rolleri iyi canlandırabilmek önemli değildir. Önemli olan öğrencilerin içinden geldiği gibi o rolün gereklerini yerine getirmesi, bu süreçte oldukça doğal, kendisini diğer kimselerin yerine koyarak onlar gibi davranabilmesi ve onları anlamaya çalışmasıdır.

Tartışmanın oyun oynanmadan önce gerçekleştirildiği durumlar da olabilir. Meselâ, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersinde bir konu işlenirken problem, herhangi bir şekilde ortaya konulup gruplarda ve gerekiyorsa bütün sınıfta tartışıldıktan sonra oyunun oynanmasına geçilebilir. Gruplar paralel çalışma tekniği ile bir problem üzerinde tartışırken aynı zamanda oyunun nasıl oynanacağı, kimlerin rol alacağı ve nasıl sonuçlanacağına kendileri karar verebilirler, en sonunda bunları sınıfla paylaşabilirler. Böylece ortaya konulan durumla ilgili farklı çözüm yolları bulunmuş olur. Fakat yine de sonuçta genel bir tartışmayla ortaya çıkan durumun netleşmesi, öğrenciler tarafından hedef davranışlara ulaşılması sağlanabilir. Gerekirse oynanan oyun hem roller değiştirilerek hem de seyri ve sonucu değişecek şekilde tekrar oynanır.

Drama etkinliklerinin uygulanmasında, doğaçlama esastır; roller öğrenciler tarafından içlerinden geldiği şekilde oynanır, hiçbir zaman bir tiyatro eseri yazmak ve rolleri iyi oynamak endişesi duyulmaz.

İlköğretim DKAB derslerinde drama yönteminin uygulanması halinde, oynanan oyunların bazı özellikleri taşınmasına dikkat edilmelidir. Öğretmen, dersinde bunu kullanmak istediğinde, seçtiği oyunların aşağıda verilen üç özellikten en az ikisine sahip olmasını sağlamalıdır:

1. Oyunlar mutlaka pedagojik olmalıdır.
2. Oyunlar mutlaka dostça olmalı, bu nedenle yarışma ve rekabetin hâkim olduğu oyunlar yerine sosyal ve işbirlikçi oyunlar tercih edilmelidir.
3. Oyunlar içeriği bakımından din (Kur'an, sünnet vb.) ve ahlâk ile bağlantılı olmalıdır. Dinin temel ilkelerine ters düşmemelidir.

Pantomim, parmak oyunu, kukla oyunu, rol oynama, doğaçlama, öykü canlandırma, benzetişim gibi teknikler yardımıyla ilköğretim DKAB derslerinde drama yöntemini başarıyla kullanmak mümkündür. Bir sonraki bölümde bu teknikler tanıtılacak ve verilen örneklerle yöntemin uygulanışı somutlaştırılmaya çalışılacaktır.

3.İLKÖĞRETİM DKAB DERSLERİNDE KULLANILABİLECEK DRAMA TEKNİKLERİ

Drama yöntemi temelde rol oynama ve doğaçlama türü etkinliklere dayanır. Bu iki özelliği bütün drama etkinliklerinde görmek mümkündür. Bu nedenle ilköğretim DKAB derslerinde hangi drama tekniklerinin kullanılabileceği konusuna geçmeden önce bu iki temel kavram üzerinde bazı açıklamalara ihtiyaç vardır.

Rol oynama, başka birinin ya da birilerinin rolünü ya da görevini gerçekten ya da hayali olarak benimseme, oyundaki bir karakterin duygularını, düşüncelerini empati kurarak canlandırmak demektir. Taklit ve pantomim rol oynamaya başlamanın en kolay yoludur. Rol yapmanın daha gelişmiş biçimi de, gerçek hayatta henüz yaşanmamış rolleri üstlenerek hayatın ileriki aşamalarına hazırlanmaktır. Rol oynama hiçbir zaman bir film ya da tiyatro oyunundaki karakterin aynı şekilde canlandırılması değildir. Buna en güzel örnek çocukların evcilik oyunlarıdır. Burada rol oynama simülasyona benzer ve bu yolla bazı davranışların nasıl yapılması gerektiği öğrenildiği gibi, gerçek hayattaki yetişkinlerin durumları da daha iyi

kavranabilir.²⁹ Rol oynamada oyundaki karakterlerin özellikleri ve duygularının canlandırılması söz konusu iken dramanın farklı bir uygulaması olan dramatik oyunda daha çok olaylar ve bazı durumların canlandırılması esastır. Kızgın bir şoför, yorgun bir öğretmen karakterleri bir araya getirilerek bir olay ve oyun yaratılabilir. Rol oynama, taşıdığı özellikler itibariyle bir düşünce, durum, problem veya olayın bir grubun tümü tarafından ya da gruptan seçilen belli üyelerce grup önünde dramatize edilmesine dayanır.³⁰

Doğaçlama ise, sözel ya da sözel olmayan, basit, kendiliğinden ifade tarzları ile bir durumun, bir olayın akışının, gelişiminin canlandırılmasıdır. Doğaçlamada olaylar, durumlar, kişilerin özellikleri ve kişiler canlandırılabilir. Daha çok aniden gelişen olaylar karşısında yaratıcı olabilmek şeklinde ifade edilen doğaçlamaya en güzel örnek yeni tanışan iki insanın birlikteliğinde görülebilir. Çünkü böyle bir durumda hiç kimse diğersinin ne söyleyeceğini ve nasıl söyleyeceğini bilemez. Çocuğun tüm hareketleri, davranışları ve gücünü kullanarak oyun oynaması da bir tür doğaçlama olarak nitelendirilebilir. Bu drama etkinliğinde beklenmedik bir olay karşısında ne yapılması ve nasıl yapılması gerektiği üzerinde çok fazla düşünülmeden doğrudan olay yaşanmaya başlar ve olayın bitiminde nasıl yaşandığı değerlendirilir. Bu süreç yazılı bir metne bağlı olarak değil, o anda zihinde canlandırılarak oynama şeklinde yaşanır.³¹

Bu açıklamalarda da görüldüğü gibi rol oynama ve doğaçlama çoğu zaman bir drama etkinliğinde birlikte görülür. Öğrenci kukla oynatırken de, olayda geçen bir kişiyi canlandırırken de, bir hikâyeyi kendi ifadeleriyle tekrar oyunlaştırırken de orada geçen kahramanların rolüne bürünür, hem onları taklit eder hem de bu taklit etme işini içinden geldiği şekilde ortaya koymaya çalışır.

Dramada, yapılan etkinliklerin temeline rol oynama ve doğaçlama faaliyetini yerleştirdiğimizde bunları hangi bakımlardan birbirinden ayıracağımız da nispeten kolaylaşmaktadır. Bunu başarabilmek için yapılan etkinliğin taşıdığı diğer niteliklere göz atmamız gerekecektir.

---

²⁹ Duman, *agm*, s. 3; Önder, *age*, s. 138.

³⁰ Aral ve diğersleri, *age*, s. 111–112.

³¹ Önder, *age*, s. 140; Aral ve diğersleri, *age*, s. 113–114.

Yapılan etkinlikleri bağımlı drama (formal drama) yahut bağımsız drama (informal drama) şeklinde gruplara ayırabileceğimiz gibi, sözlü ya da sözsüz oynananlar şeklinde gruplandırmamız da mümkündür. Bağımlı bir drama oyunundan herhangi bir yazılı metne bağılı olarak oynananlar kast edilmektedir. Herhangi bir tiyatro oyunu, okul piyesleri gibi önceden bir metne bağılı olarak oyuncuların hazırlayıp sahneledikleri oyunlarla birlikte, öğrencilerin bir derste etkinlik olarak kendilerinin hazırladıkları veya yazdıkları bir metni oynamaları da bu kapsamda değerlendirilebilir. Bağımsız drama türünde ise rol oynama ve doğaçlama ile birlikte çocukların herhangi bir metne bağılı olmadan içlerinden geldiği gibi oyunu oluşturup canlandırmaları söz konusudur. Bu türde oyun bir hikâyeden, bir örnek olay yahut bir durumdan hareketle, ona dayandırılarak kurulmuş olsa da çocukların doğaç-lama bir oyunu oluşturup oynamaları söz konusudur. Buna göre benzetişim, kukla, pandomim ya da parmak oyunu bir metne bağılı gerçekleştirildiğinde bağımlı drama, bir metne bağılı olmadan canlandırıldığında da bağımsız drama şeklinde isimlendirilebilir. Pandomim burada sözü edilen etkinlik türlerinden sözsüz icra edilmesi bakımından ayrılmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DRAMADA ÖZEL TEKNİKLER

1. Isınma çalışmaları

Isınma çalışmaları, rahatlama ve devinim çalışmaları olarak ta adlandırılır. Bu çalışmalarda kişiye beş duyuyu kullanma, gözlem yapma, alıştırmaları ile bedensel ve dokunsal, alıştırmalar yaptırılır. Genellikle öğretmen seçtiği konu üzerinde grupta birlikte kısa bir ısınma çalışması yapar. Bu çalışma yaş gruplarına göre değişir. Çalışmalar sırasında beş duyuyu kullanma devinime dayalı alıştırmalarla bedenini tanıma ve gruba uyum sağlama etkinlikleri yaptırılır. Bu çalışmalar, öğrencilerin bedensel açıdan kendilerini ve karşısındakileri tanımasını, birbirleriyle iletişim kurmasını amaçlar. Rahatlama ve gevşeme alıştırmaları da ısınma çalışmalarına girer.

Isınma çalışmaları;

1. Duyuşsal ve bedensel açıdan kendini tanıma
2. İletişim kurma ve giderek daha çok kişili iletişim ve etkileşime geçme
3. Grup dinamiğini oluşturmayı sağlar.³²

Isınma çalışmaları DKAB dersinde birçok konunun yaşayarak öğretilmesinde ortam hazırlar. Bu çalışmalar sayesinde çocuklar birbirlerine güvenmeyi öğrenirler ve birbirlerini daha iyi anlamayı başarırlar. Dostluk ve kardeşlik ilişkilerini, sevinç ve sıkıntılarını paylaşmayı, arkadaşlık, dostluk, komşuluk, akrabalık ilişkilerinin nasıl yürütülmesi gerektiğini fark ettirerek DKAB dersinde üzerinde en çok durulan konular arasında yer alan sevgi, saygı, dostluk, yardımlaşma ilişkilerinin gelişmesine olanak sağlar.

Isınma çalışmaları kişinin kendisine ve başkasına olan güvenini artırır. Bu özelliği ile de DKAB dersinde anlatılmakta zorlanılan Allah'ın her an insanlarla beraber olduğu ve zor durumlarda onlara yardım ettiği, güvenini ve bilincini vermede uygulayıcılara yardımcı olur.

---

³² Duman, agm, s., 3

Isınma çalışmalarının uyum sağlayıcı özelliği ile de çocuklar, toplumsal kuralların farkına vararak, çevreleriyle uyum içinde yaşamayı ve başkalarının haklarına saygı duymayı öğrenmiş olurlar.

Isınma çalışmaları üçe ayrılır

a.Fiziksel ısınma

b.Grubun birbirine ısınması

c.İletişimi artırıcı ısınma çalışmaları

1. a. Fiziksel ısınma

Hareket, bebeklikten itibaren başlar ve gelişme gösterir. Çocuklar hoplar, uzanır, koşar, enerjilerini yönlendirecek bu becerilerini geliştirirler. Çocuk önceleri hareket ederken bütün bedenini kullanır. Daha sonra bedeninin bu birbirinden farklı devinim olanakları olan parçalarını fark eder. Çocuğa kendi bedeninin bu özelliklerini tanıması için yardım etmek gerekir. Sınıfta genellikle çalışmaya tüm grupla başlanması önerilir. Çocuklar ayakta durup, ayaklarını hafifçe açıp yere sağlam basmalıdır.Bedenin herhangi bir yeri gergin olmamalıdır. Önce boyun çalıştırılır, sonra omuz ve kollar, sonra bel bölgesi çalıştırılır. Kalça, dizler ve ayaklarla çalışmalar tamamlanır. Isınma baştan ayağa ya da ayaklardan yukarı doğru başlatılabilir. Fiziksel ısınma süresi fazla uzun tutulmamalıdır. Fiziksel ısınma önemli ancak zorunlu değildir.³³

1. b. Grubun birbirine ısınması

Oyun, çocukların kendilerini ifade etme yollarından biridir. Drama etkinlikleri de çocuğun her alanda kendini daha fazla tanımasına olanak vererek, onun sosyal yaşamında rahat ve güvenli hareket etmesini sağlar. Eğitimde drama bir grup çalışmasıdır. Öğrenciler bu nedenle grup dinamiğinin oluşturulmasına katkıda bulunur. Önemli olan drama çalışmalarına neden katıldıklarını kavramış olmalarıdır. Drama grubunda birlikte üretme, yaşama ve paylaşma süreçleri vardır. Grup içinde katılımcılar kendilerini böyle geliştirme fırsatı bulurlar. Drama çalışmaları, bireylerde empati duygusunun gelişmesi için en rahat ve en uygun ortamı

---

³³ Duman, agm, s. 4.

sağlayabilir. Fakat katılımcıların grup içi çalışmaya hazır olup olmadıklarına, kendilerini rahat ve güvende hissedip hissetmediklerine dikkat edilmelidir.

Grubun yukarıdaki anlamda birbirine ısınması için aşağıdaki çalışmalar yapılabilir:

- 1.Güven yürüyüşleri
- 2.Gözü kapalı çember olma
- 3.Gözler kapalı sese yönlenme
- 4.Şapka kimdeyse
- 5.Kim sakladı bil bakalım
- 6.İkili heykel çalışması.³⁴

1. c. İletişimi artırıcı ısınma çalışmaları

İletişim; bir düşüncenin duygunun paylaşımıdır ya da anlamları ortak hale getirme sürecidir. Drama süreçlerinde gerçekleştirilen tüm etkinlikler birer iletişim etkinliğidir. Dramada çocuklar; okuma ve dinlemeyle anlam, konuşma ve yazma ile anlatma becerilerini kazanırlar.

Yukarıdaki anlamda iletişimi artırıcı aşağıdaki çalışmalar yapılabilir:

a. Sıra oluşturma

Örneğin; cadde de karşıdan karşıya geçerken, birbirini hiç tanımayan birçok insan aynı anda trafik lambasında ki yeşil ışığın yanmasını bekler. Bankada emekli maaşını almak için insanlar sıraya girerler.³⁵ Öğrencilere buna benzer durumların DKAB dersinde işlenen hangi konulara örnek teşkil ettiği sorusu sorulabilir. Sıra oluşturma çalışmalarının içinde birçok insanın aynı anda aynı işleri yapması adeta bir komutanın komutuyla hareket eden askerlerin durumuna benzetilip bizim dersimizde ibadet konusu işlenirken ezanla birlikte birbirini hiç tanımayan insanların camilere akın edip aynı anda hiç kusursuz sıra olup(saf tutmaları) konusuna dikkat çekilebilir.

---

³⁴ Duman, agm, s.5.

³⁵ Duman, agm, s.5.

b. Sessiz film

Grup, yarım çember biçiminde oturur. Öğretmen, gruptan bir kişi çağırıp kulağına bir sözcük, bir kitap adı ve ya bir film adı söyler; ondan ses kullanmadan canlandırmasını ister.³⁶ Bu tekniği de DKAB dersinde konuyla ilgili kısa hadis-i şeriflerin öğrenilmesinde çok verimli bir şekilde kullanabilirler.

c. Köşe kapmaca

2.Rol oynama: Psikodramada da başvurulan bir teknik olan rol oynama kişinin kendisinin olmayan bir rolü davranışlarla oynamasıdır. Ancak psikodramada amaç terapidir. Eğitici dramada asıl amaç ise, çeşitli rolleri oynayarak anlamak, öğrenmektir. Eğitici dramada rol oynamayı bir simülasyona benzeten Morgan ve Saxton bir dondurmanın nasıl isteneceğinin, otobüse nasıl binildiğinin simülasyon yolu ile öğrenilebileceğine dikkat çekmişlerdir. Bu sayede örneğin anne rolünü oynayan bir çocuk annesinin davranışlarını anlayabilir. Özellikle konuşmayı gerektiren rol oynama sırasında çocuk ses yüksekliği, diksiyon, telaffuz gibi konuşulan dilin unsurlarını ve konuşma sırasını bekleme, dinleme, başkasının sözünü kesmeme gibi iletişim unsurlarını doğrudan doğruya çalışmış olur. Rol oynamanın bir diğer yararı, o roldeki kişiyle empati kurabilmek için gerekli olan, kendini diğer kişinin yerine koyabilme becerisinin kazanılması olabilir.³⁷

Rol oynamada önemli olan durumun gerçeğine uygun olmasıdır. Gerçek hayattaki yetişkinlerin rolüne hazırlanan öğrenciler için sosyal olaylar da hazırlanabilir. Meselâ bir okul müdürünün karşılaşılabileceği bir durumda öğrencilerin nasıl davranacakları, probleme nasıl bir çözüm geliştirebilecekleri bu yöntemden yararlanılarak ortaya konabilir. Bu açıdan bakıldığında ilköğretim DKAB derslerinde de benzetişimden, özellikle rol oynamadan yola çıkarak yararlanmak mümkündür. Meselâ, teyemmüm konusu işlenirken, gittikleri bir gezide suları biten insanların ya da benzer durumlarla karşılaşan kimselerin din görevlisine yahut ilköğretim DKAB dersleri öğretmenine başvurmaları halinde onun nasıl bir çözüm bulacağı bir benzetişim örneği haline getirilebilir. Benzer şekilde, öğrencilerin kendilerini önemli bir görevde bulunan birisi olarak düşünmeleri istenir: *Yönettiğiniz kuruma bir eleman*

---

³⁶ Duman, agm, s.6.

³⁷ Önder, age, s. 138

alınacaktır. Alınacak elemanın şartları bellidir. Fakat bu arada ya-kın bir arkadaşınızın kardeşi de bu göreve taliptir. Görevle ilgili tecrübesine rağmen diğerlerine göre eksiklikleri bulunmaktadır. O kurumun yöneticisi olarak nasıl davranmalısınız? şeklinde bir problem ortaya konularak bu oyunda rüşvet, adam kayırma, liyakat gibi konularla ilişki kurulabilir.

3.Rol değiştirme

Eğitici drama etkinliği sırasında, farklı rolleri oynayan çocukların, rolleri değiştirmeleri; farklı rolleri denemelerini, yaşamalarını sağlayarak, onların öğrenme ve anlama becerilerini zenginleştirebilir.³⁸Örneğin bir önceki aşamada abla rolünü oynayan çocukla küçük kardeş rolünü oynayan çocuk yer değiştirirler ve etkinlik tekrarlanır. Bu durumda çocuğun her iki roldeki kişinin yerine de kendisini koyması ve her ikisinin de düşüncelerini anlaması sağlanabilir.

4.Kenardan yönlendirme

Eğitici drama çalışma sırasında, öğretmen, etkinliği bazen tıpkı bir spor takımı çalıştırıcısı gibi dışarıdan yönlendirir ve açıklamalar yapar Belirli oranda bilgi vererek süreci başlatır. Yönlendirme sırasında sözel açıklamalar, yönergeler verdiği gibi çok sık olmamak üzere, kendisi model olarak davranışların örneğini de gösterebilir. Örneğin rahatlama çalışmaları sırasında, gözleri kapalı olarak yerde uzanmış olan çocuklara yönerge verirken, öğretmen kenardan yönlendirme yapmaktadır.³⁹Kenardan yönlendirme yapılırken mümkün olduğu kadar, ayrıntılı rol davranışları, sözel ifade örnekleri verilmemeye çalışılmalı, çocukların kendi rol davranışlarını ve sözel ifadelerini yaratmaları sağlanmalıdır.

5.Katılımcı Liderlik

Öğretmenin drama etkinliği sırasında, grubun içinde, grubun bir parçası olarak etkinliğe doğrudan katılmasıdır. Bu tür yönlendirmenin en önemli yararı, çocukların öğretmenlerinin de katıldığını görerek daha çok motive olmalarıdır. Katılımcı lider rolündeki öğretmen, çocukların arasında onlardan biri gibi davranır.⁴⁰ Öğretmen bu sırada etkinliği yönlendirmekten mümkün olduğunca kaçınmalıdır.

---

³⁸ Önder, age, s. 138

³⁹ Önder, age, s. 139

⁴⁰ Önder, age, s. 140

Etkinliğin başında rolleri dağıtmak, çocukları davet etmek ve etkinliği başlatmak için bir oranda yönlendirici olabilir.

6.Paralel Çalışma

Tüm çocuklar aynı anda ikişerli, üçerli, dörderli gruplar halinde ortak bir etkinliği yaparlar. Ortak etkinliği yapan gruplardan her biri, etkinliği kendi tarzında yapabilir. Paralel grupların tıpatıp aynı davranışlarla oynamaları gerekmez. Bu sırada hiçbir izleyici yoktur. Tüm çocuklar gruplar halinde aynı mekanda çalışırlar. Öğretmen ya gruplardan birine dahil olur(katılımcı liderlik), ya da gruplar arasında dolaşır (kenardan yönlendirme). Paralel çalışma, çocukların, bir yandan kendi küçük gruplarında birbirleriyle işbirliği yaparken, diğer yandan da büyük grubun bir parçası olmayı sürdürecektir, bir ölçüde özgün bir şekilde çalışmayı öğrenmelerine yardımcı olabilir.⁴¹

7.Doğaçlama

En önemli çalışma tekniklerinden biridir. Doğaçlama ile serbest drama etkinlikleri kastedilmektedir. Çocuklar, sözel ya da sözel olmayan, basit, kendiliğinden ifade tarzları ile bir durumu ya da olayın akışını, gelişimini canlandırır. Doğaçlama yapabilmeleri için, özellikle ilköğretimde çocukların konu ile ilgili kavramsal ön bilgilere ihtiyaç duyabilecekleri unutulmamalıdır. Yapılacak doğaçlama basit olmalı ve çoğu kez olay, konu ya da roller öğretmen tarafından iyi tanımlanmalıdır.⁴²

8.Zihinde canlandırma

Bazı etkinliklerde, katılan çocuklardan gözlerini kapatarak, öğretmenin verdiği yönergeler doğrultusunda belirli görüntüleri zihinlerinde canlandırmaları istenir. Rahatlama çalışmaları sırasında başvurulan bu teknikte, çocukların konsantre olmaları sağlanır. Bazen de az önce yapılan bir etkinliğin aşamalarını, gözleri kapalı olarak zihinde canlandırmaları istenir. Böylece çocukların yaşadıkları olayları anlamaları ve belleklerine daha iyi kaydetmeleri sağlanmaya çalışılır.Zihinde

---

⁴¹ Önder, age, s. 140

⁴² Önder, age, s. 141

canlandırma becerisini kazandırmak için çocuklara, somut nesnele bir süre baktıktan sonra, gözlerini kapatmaları ve o nesneyi zihinlerinde yaratmaları söylenebilir.⁴³

9.Müzikle Drama

Özellikle daha önce hiç drama faaliyetine katılmamış çocuklar için, başlangıçta bir müzik aracının ritmine uyarak yürümek(yavaş, hızlı tempo ile) önerilebilir. Böylece çocuklar dramaya başlangıç için gerekli olan, birbirine etmeden grup içinde yönergeye uygun davranma, hayal etme, simgesel olarak anlatma gibi becerileri kazanırlar. Birçok drama etkinliği, müzik eşliğinde yapılarak, yaşantıların, duyguların ifade edilmesine güç katılabilir. Bu konuda önemli olan, canlandırılacak konuya, olaya ilişkin müzik parçasının uygun olarak seçilmesidir.⁴⁴

10. Pandomim

Düşünceleri, duyguları ve yaşantıları, sözlere başvurmadan hareketlerle anlatmak demek olan pandomim drama etkinlikleri sırasında, çocuklar için yararlı bir ifade etme çalışmasıdır. Çocuklar genelde bedenlerinin bazı bölümlerini ya da tümünü kullanarak hareketlerle anlatmaktan hoşlanırlar. Gündelik gözlemler, kendi haline bırakılan çocukların, pandomimi tek başına ya da arkadaşları ile oynarken serbestçe kullandıklarını göstermektedir. Pandomim; gözlem, dikkatini yoğunlaştırma ve bedensel becerilerin gücüne dayanan bir ifade biçimidir.

Pandomim yolu ile dramada canlandırılacak olan davranışlar, olaylar, nesnelere adeta sınırsızdır. Örneğin, okul öncesi çocukları ile çalışırken öğretmen, onların dış fırçalama davranışını pandomim ile yapmalarını isteyebilir.⁴⁵ İlköğretim DKAB derslerinde abdestin alınışı, insanlar arası ilişkilerde uyulacak nezaket ve görgü kuralları, temizlik konularında bu teknikten yararlanılabilir. Burada dramatize edilecek konu ya da durumun öğrenciler tarafından iyice anlaşılmasına dikkat edilmelidir. Öğretmenin uygun sorularla öğrencileri konunun içine çekmesi, konuyla öğrencilerin hayatları, gözlemleri arasında bir ilişki kurması her tür dramatizede olduğu gibi bu teknikte de temel ilkedir.⁴⁶

---

⁴³ Önder, age, s. 141

⁴⁴ Önder, age, s. 142

⁴⁵ Önder, age, s.143

⁴⁶ Mehmet Zeki Aydın, age, s. 150

11. Öykü/ Olay canlandırması

Çocukların, öykülere olan ilgilerinden hareketle, önceden bildikleri öyküleri ya da bilmedikleri yeni öyküleri hareketlerle ve sözlü ifadelerle canlandırmalarına dayanan bu teknik, eğitici dramada sıklıkla kullanılan bir tekniktir. Ayrıca, öykü canlandırmanın yanı sıra, çocuklar için ilginç olan olaylarda canlandırma tekniğine uygundur. Önce çocuklara öykü ve ya olay baştan sona anlatılır. Sonra öğretmen öykünün geçtiği sahneyi sözel olarak tanımlarken çocuklara öyküde canlandıracakları hareketleri ve çıkaracakları sesleri hatırlatır. Öğretmenin hatırlatmasıyla çocuklar, öykünün o bölümünü oynarlar. Örneğin, öğretmen; “Derenin içindeki büyük taşlara basarak dereye geçiyor” der ve o roldeki çocuk ya da grup, taştan taşa basarak dereye geçme eylemini yaparlar. Öykü, olay canlandırma sırasında, ara sıra öğretmen çocuklara kısa sorular sorabilir. Böylece, çocukların düşünmesine ve canlandırmaya kendilerinden bir şeyler katmalarına olanak sağlanmış olur. ⁴⁷Öykü ve olay canlandırılırken, süreç ve roller çok karmaşık olmamalıdır. Öğretmen süreci anlatırken bir bölümden diğer bölüme çok hızlı geçmemelidir. Böylece çocukların, o bölümde yeterince hareket taklidi yaparak, ses çıkararak yaşantı geçirmelerine olanak sağlanmış olur.

12. Resim Yapma

Yapılan drama etkinliğinin ardından, çocukların etkinlikte yaşadıkları yaşantılar ile ilgili olarak resim yapmaları, hem öğrendiklerini kavramlaştırılmaları hem de yaşadıklarını farklı bir biçimde ifade etmeleri bakımından anlamlıdır. Bu nedenle birçok etkinlik, bireysel ya da grup olarak yapılan bir çalışmasıyla sona erdirilebilir. Çocuklar, bireysel ya da grup çalışmasını tamamladıktan sonra, yaptıkları resimde anlatmak istedikleri düşünce ve bilgileri hem birbirleriyle hem de öğretmenleriyle paylaşırlar. ⁴⁸

13. Kukla Draması

Kuklalar aracılığı ile drama oyunları, çocukların ilgisini en çok çeken tekniklerden biridir. Kukla draması, kukla perdesinin olmaması ve kukla oynatmaya

---

⁴⁷ Önder, age, s.144

⁴⁸ Önder, age, s.146

çocukların tümünün katılması yönünden, kukla tiyatrosundan ayrılır. Kukla dramasında seyirci rolünde olan çocuklar bulunmaz. Gruptaki çocuklardan her birinin elinde, canlandırılacak karakter ya da nesnelere kuklaları bulunur ve drama oyunu kuklalar aracılığı ile oynanır. Bazı çocuklar, kendilerini bir grubun önünde ifade etmekte zorluk çekerlerken, bir kuklayı ellerine aldıklarında kendilerini daha güvende hissederek konuşabilirler. Kumaş ve karton gibi malzemelerden yapılmış parmak ve el yardımı ile oynatılabilen kuklalar çocukların doğrudan doğruya dışı vuramadıkları iç dünyalarını, yaşantılarını ifade etmelerini kolaylaştırabilir.⁴⁹

Kuklaların birçok çeşidi vardır. En bilinenleri el kuklası, eldiven kuklası, ipli kuklalar ve gölge kuklasıdır. Özellikle sesin yönetimi ve eğitilmesi doğru ve işitilecek kadar açık söyleniş becerisi kazanmak bu tür dramatisasyonda mümkündür.⁵⁰

14. Duyusal Algılama

Özellikle duyu geliştirme ve duylar yolu ile öğrenme çalışmalarında, dokunarak, bakarak, işiterek, tadarak algılama tekniği kullanılır. Örneğin, gözler bağlı olarak belirli nesnelere dokunma ve o nesnenin özelliklerini sözel olarak anlatmaya dayanan bir çalışma, duysal algılama söz konusudur.⁵¹

15. Dans Draması

Duyuları, düşünceleri, büyük beden hareketleri ile ifade etmek rahatlatıcıdır. Enerjinin dışı vurularak kullanılmasını sağlar. “Gelişmemiş” olarak nitelendirilen, bir anlamda, uygarlığın, duygulara getirdiği baskıyı görece olarak daha az hisseden Afrika topluluklarında insanlar, tüm duygularını büyük beden hareketleri ile dışı vururlar. Gerçek iç dünyalarıyla temas geçerek olduğu gibi büyük beden hareketleriyle dışı vurmaları daha sağlıklıdır. İfade edilmeyen şiddetli duyguların bedende ve psikolojik yapıda oluşturduğu olumsuz etkiler bilinmektedir.⁵² Dramanın bu türü bu tarz olumsuz etkileri en aza indirmeyi ve rahatlamayı sağlayabilir.

---

⁴⁹ Önder, age, s. 146

⁵⁰ Aydın, age, s.158

⁵¹ Önder, age, s.147

⁵² Önder, age, s. 147

16.Öykü Oluşturma

Dramada öykülerden pek çok biçimde yararlanılabilir. Bunların bir bölümü var olan öyküler üzerinde çalışmaktır, bir bölümü de yeni öyküler yaratmak olabilir. Var olan öykülerin başlangıcını, ortasını ve sonunu değiştirmek, bilinen öyküleri bir araya getirip yeni öyküler yazmak bu çalışmalar arasında yer alabilir. Yeni öyküler yaratmak ise dramada kullanılan pek çok malzemeyi araç olarak ele alıp onların bireyde bıraktığı izlerden yeni öyküler oluşturmaktır. Bu etkinlikler sırasında birey yaşamını biraz daha genişletmekte, yaşamını değişik açılardan kucaklamakta, serüvenlere atılmakta, kimi zaman kendisiyle ve çevresiyle alay etmekte, bu yolla da eğlenmekte ve öğrenmektedir.⁵³

Drama çalışmalarında öğretmenin vereceği konunun hedefine uygun olarak, günlük yaşantıdan, olaylardan, simgelerden yola çıkarak grupta birlikte bir öykü oluşturulabilir. Öğretmen bundan sonra üzerinde durulacak çeşitli yollarla öykü oluşturmayı dener. Çeşitli öykünme çalışmaları yaptırabilir. Aşağıda drama ve öykü oluşturma kapsamında bazı örneklerle yer verilmiştir :

1. Sözcükler ve Çağrışımlardan Öykü Oluşturma ve Oynama
2. Resim ya da Fotoğraflardan Öykü Oluşturma
3. Şiirlerden Öykü Oluşturma
4. Simgelerden Öykü Oluşturma
5. Soyut Kavramlardan Öykü Oluşturma
6. İmge ve Tablolar Oluşturup Öyküye Geçme
7. Seslerden Öykü Oluşturma

1. Sözcükler ve çağrışımlardan öykü oluşturma

Öğretmen öğrencilere vereceği konuyu ve ifadeleri önceden belirler. Bu hedefe varmak için hangi yolu izleyeceğine de karar verir. O işlenecek konuyla ilgili bir kelime ve ya cümle söylemeleri istenir. Bunlar tahtaya yazılır sonra sınıf küçük gruplara ayrılır. Bu gruplardan tahtaya yazılan cümle ve sözcükleri içine alan öyküler

---

⁵³ Tülay Üstündağ, Yaratıcı Öğretmenimin Günlüğü, PegemA yay, 4.Baskı, Ankara 2002, s.55.

yazmaları istenir. Öğrenciler bu aşamada bütün bilgilerini, becerilerini ve yaratıcılıklarını kullanırlar.⁵⁴

Örnek:

Din güzel ahlaktır konusu için;

Erdem,

Hoşgörü,

Sevgi,

Güzel,

Ahlak.

Gruplardan bu kelimelerin bir kaçını içine alan bir öykü oluşturmaları istenebilir. Sonra bu öyküler öğretmenin desteği ile canlandırılır. Öğrenciler kendi yazdıkları öyküleri canlandırırken çok daha istekli ve yaratıcı olurlar.

2. Resim ya da fotoğraflardan öykü oluşturma

Öğretmen anlatacağı konuyla ilgili sınıfa resim ve fotoğraf getirir. Bu fotoğraf ya da resimler DKAB dersinde özellikle temizlik, dostluk, bayramlaşma, selamlaşma, aile içi ilişkiler, kötü alışkanlıklar...vb ile ilgili olabilir. Öğrenciler gruplara ayrılır ve gruplardan gördükleri karelerle ilgili öykü oluşturmaları istenir.

3. Şiirden öykü oluşturma

Öğretmen sınıfa bir şiir okur ya da güzel şiir okuyan bir öğrenciye bunu yapmasını söyler ve öğrencilerden bu şiirin tamamı ya da bir parçasıyla ilgili öykü oluşturmalarını ister.

Örnek şiir

İnsanlar sevilir sever dünyada

Ümitler ömürde mağrur kanattır

Sevgi bir küçücük kalbe sığsa da

Belki sevgi özü, bir kainattır.

Nabi

---

⁵⁴ Komisyon, İlköğretim, s.63.

4. Simgelerden öykü oluşturma

Öğretmen önceden belirlediği konuyla ilgili bir eşyayı sınıfa getirir. Örneğin; seccade, tesbih, sigara paketi, Kur'an-ı Kerim ...vb. Bu nesne ya da simge bütün öğrenciler tarafından görülebilecek bir yere koyulur ve öğrencilerden öykü oluşturmaları istenir.

5.Soyut kavramlardan öykü oluşturma

Her öykü ister olaya yaslansın ister duruma yaslansın insansız olamaz. Öyküyü yazacak öğrenci ya da kişi kişilerin karakterini irdeler. Bunu yaparken kişilerin fiziksel görünümünü anlattığı gibi, onların duygu, düşünce ve görüşlerini de aktarabilir.⁵⁵

Öğretmen -özellikle DKAB dersi öğretmeni - anlatmakta sıkıntı duydukları soyut kavramları dersten önce belirleyip öğrencilere verir ve bu kavramlardan öykü oluşturmalarını ister. Böylece öğrenci, öykü yazarken bu duyguların somut olarak hangi durumlarda kullanıldığını kendisi fark eder. DKAB dersinde geçen en belirgin soyut kavramlar;

Örneğin

İman,

İnanç,

Ahlak,

İhlas,

Sabır,

Şükür.

6. İmge ve tablolar oluşturup öyküye geçme

İmgeler hemen her zaman nesnel, resimsel birer görüntüdür, bir tür zihinsel resimdir. Çocuğun imgelerle düşünme gibi temel bir gereksinimi okulda kısıtlanmaktadır. Çünkü eğitim sistemimizde sözel anlatım egemendir. Zihinsel süreçlerden biri olan düşünme sürecinde imgelerden yararlanırız. Düşünme olayı,

---

⁵⁵ Tülay Üstündağ, age, s.55.

yalnızca kavramlarla düşünme değildir. Yaşantı , deney ve algılarımızın çoğu imgelere dayalıdır. Fikirleri çağrıştıran ve düşünceyi resimleştiren zihnimizde oluşan sayısız imgelerdir. Drama etkinliklerinde çocuk çevreyle etkileşim içine girerek imgelem gücünü gerçekleştirir. Yaşantılarından elde ettiği sonuçlar yoluyla eski imgelerini seçerek , tekrar düzenleyerek yenileriyle birleştirir ve buradan kavramlara geçerek yeni fikirler üretir. Çıkış noktası olarak nesnelere , sözcükler , müzikler kullanılabilir. Nesnelere yola çıkılarak yapılan dokunma duyusunu geliştirici oyunlar , seslerin çağrıştırdıklarını canlandırma , resimsel olarak göz önüne getirme ve seslerle öykü yaratma çalışmaları bu tür drama aşamalarıdır. Klasik müzikle düşsel yolculuklar yapmak , düşsel ortamlarda kendi oyunlarını oynamak , çocuğun kendisini özgürce ifade etmesini ve bağımsız hareket etmesini sağlar. Eğer öğretmen objeye dayalı bir imgeleme yapmak isterse ; ortaya bir nesne koyar ve öğrencilerden bu nesneyi değişik amaçlarda kullanmalarını ister. İki veya daha fazla obje kullanılması istenebilir. Bu durumda objeler arasında bir ilişki kurularak bir öykü yaratılması istenir ve öykü grupla oynatılır.⁵⁶

7. Seslerden Öykü Oluşturma

Çocukların çevrelerinde duydukları seslerle çevrelerinde olup bitenleri algılamaları ve değerlendirmeleri dramının konuları içindedir. Böylece çocuk evde, okulda, çevresinde duyduğu seslerden öykü oluşturabilir. Özellikle 9-12 yaş çocuklarında hayvanlar dünyasına yönelik düşsel öyküler yaratma ve onları canlandırmada büyük istek görülür. Hayvan devinimleriyle seslerini birleştirmede oldukça başarılıdırlar. Hayvanlarla birlikte büyülü yolculuklar yapmayı, macera yaşamayı severler. Yaşadıkları ve gördükleri sorunları rahatlıkla hayvanlarla empati kurarak ifade ederler.⁵⁷ DKAB dersinin amaçları arasında insan-Allah, insan-insan ve insan-evren ilişkisini öğrencilere kavratmak vardır. Dramadaki bu yöntemle insan-evren ilişkisini öğrencilerin zihninde şekillendirmek kolaylaşabilir.

17. TOPLUMSAL KONULAR VE DRAMA

Toplumsallaşma , toplumda geçerli olan kültürel değerleri öğrenerek, yetişkinlerin dünyasına hazırlanma ve yetişkinlerin davranış biçimlerini yaşantısına

⁵⁶ Mahiye Morgül, Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba, Kök yay, 3.baskı, Ankara 2004, s.49.

⁵⁷ Mahiye Morgül, age, s.50.

uygulayabilir duruma gelme anlamına gelmektedir. Toplumsallaşma sürecinde, çocuğun doğumundan itibaren etkileşimde bulunduğu kişiler, gruplar, kitle iletişim araçları, katıldığı sosyal etkinlikler önemli rol oynar. Çocuk hayatının ilk yıllarında aile üyeleri, komşuları, sokak arkadaşları gibi yakın çevresiyle etkileşimde bulunurken, yaşı büyüdükçe sosyal çevresi genişler. Çocuğun yakın çevreden uzak çevreye açılmasıyla etkileşim kurduğu kişi, üyesi olduğu grup ve kurum, katıldığı sosyal etkinlik sayısı artar.

Dramada; bireyin toplumsal yaşama bakış açılarından yola çıkarak, grupla yepyeni yaşantılar edinme söz konusudur. Bu yaşantıları oluşturmanın ilk adımı bireylerin önce birbiriyle grup arkadaşlığı yapabilmesi demektir. Drama çalışmalarında grupla yapılan etkinliklerde, öncelikle başkalarını olduğu gibi kabul edebilme, onun düşüncelerini dinleyebilme ve onun duygularını paylaşabilme süreci gerçekleşir. Dramanın toplumsal boyutu bireye, çevresinde olup bitenleri daha dikkatli bir gözle incelemesi için ipuçları verir. Bu süreçten geçen birey, izleyen, katılan, gözleyen, tepki gösteren vb. bir varlık olmanın kendine ne tür yararlar sağladığını öğrenir. Kimi çalışmada bir fotoğrafı yorumlarken edinilen yeni deneyimler, kimi çalışmada bir resmi incelerken paylaşılan görüşler ya da yorumlar bireyin kendini yenilemesi için fırsatlar sunar.⁵⁸

Günlük yaşantıdan bazı kesitler , bir gazete veya radyo haberi , televizyonda gördüğümüz olaylar drama dersinin çalışma konusu olabilir. Ulusal ve evrensel öyküler , çocuk öyküleri , masallar , tarihi olaylar da bu kapsam içindedir. Öğretmen sınıftaki çocuklara konuyu ana çizgileriyle anlatır. Çocuklar gruplara ayrılır. Her grup kendi aralarında rolleri paylaşır , konuyu tartışır , nasıl oyunlaştıracağına karar verir ve oynar.⁵⁹ Öğretmen , çocuklara yaratıcılıklarını engelleyici önerilerde bulunmaz. Örneğin ; öğretmen haberleşme konusunu öğrencilere anlatır ve tartışılır. Konunun daha pekişmesi için haberleşme ile ilgili bir öykü anlatılır ya da bir belgesel izlenebilir. (Öğretmen öyküyü kendisi de yaratabilir veya bir kaynaktan yararlanabilir.) . Gruplara kısa bir çalışma ve düşünme , düşünce alış verişi süresi verilir. Sözelimi çevre konusu , hemen her sınıf düzeyinde ünitelerin içinde yer

---

⁵⁸ Tülay Üstündağ, age, s.52

⁵⁹ Komisyon , İlköğretim, s.68.

almaktadır. Çevreyi , kendimiz ve başkaları için yaşanılır hale getirmek , doğanın dengesini bozmamak ve insanların yarattığı sorunlarla baş edebilmek amacıyla , çocukların çevreye duyarlılık kazanacağı oyunlar özellikle drama da yer alabilmektedir.

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİNE DRAMA YÖNTEMİNİN UYGUNLUĞU

Bilindiği gibi eğitim öncelikle ailede başlayan bir süreçtir. Bu nedenle biz de okuldaki eğitim sürecine geçmeden aile eğitimini ilgilendiren birkaç hususu vurgulamakta fayda görüyoruz. İslâm'a göre; çocuğun en mükemmel şekilde yetişmesi, ihtiyaç duyduğu bütün insânî ve ahlâkî faziletleri, sosyal kural ve davranışları, dînî inanç ve değerleri öğrenmesi ve yaşaması, ruh ve beden bakımından sağlıklı, bilgili ve faziletli, ayrıca sanat ve hüner sahibi olabilmesi için ana-babanın bütün imkânlarını kullanarak gayret sarf etmeleri gerekir. "Rabbim! Beni küçükken terbiye ettikleri gibi, Sen de ana-babama merhamet eyle!" (İsrâ 17/24) âyet-i kerîmesi, çocuk eğitiminde ana-babanın bu sorumluluğuna açıkça işâret etmektedir. Âyet ayrıca, bir çocuğun duâsı vesilesiyle, sorumluluğunu lâıyıkıyla yerine getiren ana-babaya Allah Teâlâ'nın rahmetini de müjdelemektedir. Hz. Peygamber(sav); "İhtilâm oluncaya (buluğa erinceye) kadar çocuktan kalem kaldırılmıştır"2buyurmuştur. Yani çocukluk hukuken bir sorumluluk dönemi değildir. Fakat çocukluk, bulûğ ile başlayan mükellefiyet ve mesuliyet merhalesine ulaşmak için bir hazırlık, bir eğitim ve bir alışkanlık kazandırma dönemidir. Bu eğitim ve alışkanlık kazandırma sayesinde, mükellef olduğunda farz ve vacipleri nasıl yerine getireceğini bilecek ve bu yerine getirme çocuğa kolay gelecek ve hayatın sıkıntıları karşısında tam bir güvenle ruhen hazır olabilecektir.3 Aile tarafından hayata hazırlanmaya başlayan çocuğun eğitim süreci okul yaşantısıyla devam eder. Tam bu noktada nokta da din eğitimi devreye girer.⁶⁰

Din eğitiminde drama yönteminin uygulanmasına gelmeden önce dinin iman, ibadet ve ahlak içeriğinin drama yöntemine uygunluğunun incelenmesinde yarar vardır. Bu bölümde din eğitiminde hedeflenen davranışların kazanılmasında drama yönteminin katkıları üzerinde durulacaktır.

---

⁶⁰ M. Nur, Süveyd, Peygamberimizin Sünnetinde Çocuk Eğitimi, Çeviren: Zekeriya Güler, Uysal Kitabevi, Konya, 1994

Eğitim ve öğretimde verimlilik açısından çocuklarda isteklilik hali oluşturmak bir başka deyişle onlara sunulanların ve ya kazanmaları beklenen davranışların “ istenmeyen yemek” durumuna gelmesini önlemek önemlidir. Din kültürü dersinde de oluşması; amaç ve konuların, sınıf ortamı ve sınıf mevcudunun uygunluğu vb... birçok etkene bağlı olduğu gibi konuların sunuluş biçimi öğretmenin bu konuda sahip olduğu yaklaşım ile yakından ilgilidir. İsteyerek ve eğlenerek öğrenmeye en uygun yöntemlerden birinin de drama yöntemi olduğu söylenebilir.

İlköğretim DKAB dersi konularının birçok bakımdan drama yöntemine uygun olduğu söylenebilir. Bu derste Kur’an ve hadislerde anlatılan kıssalar Hz. Peygamber’in hayatından ve günlük hayattan alınan rnekler, İslam tarihinde yaşanan olaylar, çeşitli hikayeler, masallar şiirler dramatize edilerek duyuşsal, sosyal, ve ahlaki davranışların kazanılmasına yardımcı olunabilir.

İlköğretim DKAB dersi programının hazırlanmasında insanlar, toplumlar ve milletler arası ilişkilerin olumlu yönde geliştirilmesi ihtiyaı esas hareket noktası olmuş, bunun gerçekleştirilmesi içinde dinin doğru anlaşılması ve yorumlanmasına katkıda bulunulması , toplumumuzda yaşayan bir din olması nedeniyle İslam dininin tanıtımı, öğretilmesi ve diğer dinler hakkında genel bilgilerin verilmesi benimsenmiştir. Sağlıklı bir din ve ahlak ğretiminde ğrencilerin Milli Eğitimin genel amaçlarında yer alan milli, ahlaki, insani ve kültürel değerleri benimsemeleri, beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı bir şekilde gelişmeleri ve kültürel yabancılaşmanın önlenmesi hedeflenmiştir.⁶¹

Bu amaçlar çerçevesinde farklı aile ortamları ve kültürel kaynaklardan gelen öğrencilerin, yaşayan dinin mezhepler üstü bir yaklaşımla ğretimi sayesinde belirtilen davranışları kazanmaları beklenmektedir. Böylece ders bir taraftan kültürümüzün İslam dinine ait gelenekleri öğretecek diğer taraftan da öğrencileri diğer insanlar, kültürler ve dinlerle birlikte yaşamaya teşvik edecektir.

---

⁶¹ İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programı, T.C Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğer Dergisi, Cilt:63, Sayı:2517, Ekim 2000, S. 3-4.

İlköğretim DKAB dersi bilişsel, duyuşsal ve psikomotor yolla öğrenme konularını ihtiva etmektedir. Bu konular dersin genel amaçlarında soyut ifadelerle dile getirilmiştir.

- İnanma ve yaşama özgürlüklerinin bilincine varabilmeleri
- Dinin sevgi boyutunu fark edebilmeleri
- Başkalarının inanç ve yaşayışlarına hoşgörü ile yaklaşabilmeleri
- Fiziki ve toplumsal çevreyi koruma bilincine ulaşabilmeleri
- Ahlaki değerleri bilen ve bunlara saygı duyan erdemli kişiler olabilmeleri
- Öğrenilen ahlaki değerleri içselleştirebilmeleri
- İnanç ve ibadetlerin davranışları güzelleştirmedeki olumlu etkisini fark edebilmeleri
- Çağdaş, evrensel insani değerlerin İslam'ın özü ile örtüştüğünü fark etmeleri⁶²

Bireyi çeşitli bakımlardan geliştirmeye, toplumun ve insanlığın uyumlu ve mutlu bir üyesi yapmaya yönelik olan bu amaçların, öğretim sonunda öğrencilerde somut davranışlar olarak görülmesi, öncelikle bilişsel düzeyde bir donanımı, sonrada bu davranışların içselleşmiş olmasını gerektirmektedir.

Ancak dersin genel amaçlarının bu şekilde soyut ifade edilişi, konuların işlenişinde sadece özel amaçlarda belirlenen bilişsel davranışlara yoğunlaşarak duyuşsal davranışların ihmal edilmesi sonucunu doğurabilmektedir. Artık günümüz eğitim anlayışında öğrencilerin farklı öğrenme biçimlerinin olduğu kabul edilerek bunlara uygun öğretim yöntem ve araçların neler olabileceği ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bu tür çalışmaların din eğitimi ve öğretimi alanına da yansımaları olmuştur. Nitekim din öğretiminde kullanılabilecek yöntemler ve yapılabilecek etkinlikler ile ilgili son yıllarda ülkemizde de bazı çalışmalar yapılmış, özellikle İlköğretim DKAB derslerinde kullanılabilecek yeni yöntemler örneklendirilmeye

---

⁶² İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programı , s. 5-7.

çalışılmıştır. Özellikle duyuşsal davranışların kazanılmasında kullanılan yöntemlerden biri olan dramaya günümüzde önem verildiği görülmektedir. Bu yöntem “buluş yoluyla öğrenme”, “araştırma yoluyla öğrenme” ve “oyun yoluyla öğrenme” gibi öğrenci merkezli öğrenme ve öğretme yaklaşımlarında yapılan çeşitli etkinlikler ve farklı teknikler yoluyla uygulanabilir olması bakımından önemlidir.

İnsan diğer varlıklardan farklı olarak maddi ve manevi yönden gelişmeye ihtiyaç duyar. Dünyaya gelen her insan geliştirebileceği pek çok yeteneği beraberinde getirmektedir. Düşünmek, sevmek, yaratıcılık gibi yetenekler sadece insana özgüdür Bununla beraber yeteneklerini en doğru şekilde kullanılması uygun yöntemlerle geliştirilmesi muhtemel ve gereklidir. İnsan ruh, madde ve zekadan oluşan bir bütündür. İnsan yalnızca düşünmez aynı zamanda yaşar ve hisseder. İnsan dünyayı yalnız beyniyle değil gözleri, kulakları ve tüm bedeniyle algılar. Beyniyle düşünür, düşündüklerini bedeniyle yaşar. Sadece kendisi ile barışık kendisini gerçekleştirmiş, mutlu insanlar yaratıcı olabilirler. Kur’an insana kendisini benimsemesini kolaylaştıracak bir profil sunmaktadır. İnsana olumlu yaklaşır ve onu geliştirebileceği potansiyelden haberdar eder. “Biz insanı en güzel şekilde yarattık”(95/Tin 4)ayetinde insanın olumlu yönüne öncelik verir, olumsuz yönü daha sonra ifade edilir. Kur’an muhatabı olan kişiye ve toplumlara çok çeşitli olayları anlatıp onları yorumlayarak çok seçimli çözümler önerir. Görülüyor ki Kur’an hayal gücü ve yaratıcılığı geliştirici örnek olaylar sunmakta insanların bunlar üzerinde düşünmelerini sağlamaktadır.

1.DRAMA VE DİN EĞİTİMİ İLİŞKİSİ

Geleneksel eğitim bireyi, eğitim programının merkezinin dışında tutar. Ancak bireyi merkeze alan günümüz eğitim yaklaşımı, çocukluk döneminden başlayarak çevresindekileri taklit eden, böylece yeni durumlara uyum gösteren diğer bir deyişle oyun oynama gereksinimini sona erdirmeyen, bireyi temele alan yaklaşım demektir. Birey merkezli eğitim, konu merkezli eğitimden, insanın oyunlar oynaması ya da izlemesi ile ilgili bir süreç olarak görülmesi nedeniyle farklıdır. Oyun öğretimin yardımcı ve aracı durumuna getirilirse öğretim o kadar etkili, verimli ve kalıcı olmaktadır. İşte bu yönüyle drama, eğitim için oyunla sürdürülen bir etkinliktir ve bu özelliği ile eğitimin yaşamsal bir parçasıdır.

Günümüz eğitimi yalnızca sınıfta olup bitenlerle sınırlı olmadığından bir eğitim programıyla ve bir grup içinde yürütüldüğünde dramayı doğrudan içerir. Eğitimdeki yeni yaklaşımlar, öğretmenlerle öğrenciler arasındaki karşılıklı ilişkilerde, problem çözme sürecindeki aşamaları gerçekleştirdiği ve eleştirel düşünmeyi sağladığı için dramayı önemli görmektedir.⁶³

Eğitimde dramanın pek çok özelliği vardır. Hayal gücü ve yaratma bunlardan biridir. Drama her çocukta potansiyel olarak bulunan yaratıcı güçleri, hayalleri serbest hale getirir, açığa çıkarır. Günümüz şartlarında özellikle fiziksel ve sosyal çevredeki çeşitli problem durumlarının çözülebilmesi ve uyum sağlanması açısından bireylerinin yaratıcılıklarının çocukluktan başlayarak geliştirilmesi eğitimin amacı olarak kabul edilmektedir. DKAB dersinde yer alan konulara da baktığımızda toplumsal hayattaki problemleri çözme konusunda bireylerin yaratıcılıklarının, bakış açılarındaki zenginliğin çok önemli olduğunu tespit etmekteyiz. Zaten dinin amaçlarına baktığımızda da ilk sırada bireyin kendisinin ve çevresindekilerin dünya ve ahiret mutluluğunun sağlanması olduğunu görürüz. İşte bu mutluluk ve saadetin sağlanmasında yaratıcılık, bakış açısındaki zenginlik yani aynı durumlarda ne kadar çok davranışın ortaya çıkacağını bilmek ve buna göre çözüm üretmek çok önemlidir. Örneğin DKAB dersi konuları arasında yer alan “saygı” kavramının çocukların karakterlerinde yer alıp almadığını bilmek için onlara birkaç örnek olay verilip; bu örnek olaya tepki veriş şekillerini drama metodu sayesinde öğrenebiliriz. Daha iyi anlaşılması için örneğe bakmakta fayda olacaktır:

Öğrencilere; “Kapıyı çalmadan içeri girdiniz. İçeridekiler kimseyi beklemedikleri için şaşırdılar. Siz bir hata yaptığınızı düşünüyorsunuz saygılı bir çözüm için ne yaparsınız.” sorusu yöneltilir ve olayı dramatize etmeleri istenir. Örnek olay dramatize edildiğinde öğrencilerin çok farklı tavırlarını gözlemlemek mümkün oluyor. Şayet öğrenci kapıyı çalarak bir mekana girme davranışını kazanmadıysa özür dilemeden kapıyı kapatıp çıkabiliyor. Davranış kazanıldıysa mekandaki kişilerden rahatsızlık verdiğini söyleyip özür dileyerek ayrılıyor. DKAB öğretmeni

---

⁶³ Recai Doğan- Cemal Tosun, İlköğretim 4. ve 5. Sınıflar İçin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi, PegemA yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, s. 243.

bu sayede öğrencilerin karakterleriyle ilgili birçok bilgiye sahip oluyor, onlardaki eksiklikleri daha iyi gözlemlene imkanı elde ediyor.

Eğer DKAB öğretmeni öğrencinin aile ilişkileri ile ilgili bilgi sahibi olmak isterse öğrencilerden şöyle bir örnek olayı dramatize etmelerini isteyebilir:

“Bir film seyretmek istiyorsunuz ama eve misafir geldi ve babanız misafirlerle oturmanız konusunda ısrar ediyor. Babanıza sesinizi yükselterek onun bu isteğini reddettiniz. Saygılı bir çözüm için nasıl davranırdınız?”

Öğrenciler böyle bir drama etkinliğinde yine çok farklı tavırlar sergilerler. Bu tür bir etkinlik de öğretmene çocuğun iletişimi ile ilgili çok çeşitli gözlemler yapma imkanı sunar. Bu da DKAB öğretmeni ve öğrencisinin daha samimi ilişkiler kurmasını sağlar.

Drama çocuğun zihinsel kapasitesini geliştirebilir. Drama sayesinde birçok konu yaşantısal hale gelir. Drama ile yaşayarak ve yaparak öğrenme mümkün olur.⁶⁴ DKAB dersinde birçok kavram (doğruluk, güvenilirlik, güven, inanç, saygı, sevgi, fedakarlık vs...) ve bu kavramlara ait tanımlayıcı açıklayıcı bilgiler drama ile daha çabuk ve kalıcı olarak öğrenilebilir. Bilindiği gibi Din Kültürü dersi din, kültür, ve ahlaktan bahsederken diğer insanlarla daha uyumlu, güvenli bir birey topluma kazandırmayı da amaçlar. Drama ile insanın diğer insanlarla ilişkilerini belirleyen bir psikolojik yapı oluşur.⁶⁵ Çocuk bu sayede kendisini tanıyacak diğer insanları tanıyacak kendisini onlarla karşılaştıracak ve daha gerçekçi bir kişilik sahibi olacaktır.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde öğrencilerin aslında merak ettikleri fakat belki aile ve okul baskısından sormaya çekindikleri birçok konu drama sayesinde açığa çıkacaktır. Çünkü drama etkinlikleri sırasında düşüncelerin, yargılanmadan, eleştirilmeden kabul edildiğini gören çocukta bağımsız düşünme ve karar verme becerisi gelişecektir. Böylece kendisini daha rahat ifade eden öğrenci zihnindeki soru işaretlerine cevap bulacaktır.

---

⁶⁴ Önder, age, s.72.

⁶⁵ Önder, age, s.73.

DKAB dersi drama tekniğinin türleri için de çok uygun bir derstir. Örneğin birçok dini hikaye, olay bu tekniğin türleri kullanılarak sınıf ortamına taşınabilir ve öğrenme daha aktif, kalıcı ve kolay hale getirilebilir.

Drama tekniği DKAB derslerinde bilinçli bir şekilde uygulanmalı, öğrencilerin yanlış bilgilere ve davranışlara sapmalarına sebebiyet verilmemelidir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde öğretmenin bu tekniği etkili bir şekilde uygulayabilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlar şöyle sıralanabilir:

1. Konu seçiminde öğrencilerde söz sahibi olmalıdırlar.
2. Temel konu ve karakterler sınıfta önceden tartışılmalıdır.
3. Kısa bir prova yararlı olur.
4. Öğretmen oyunu takdim etmeli ve karakterler hakkında sınıfa bilgi vermelidir.
5. Çok gerekli olmadıkça oyun kesilmemelidir.
6. Sonunda oyun sınıfça tartışılmalıdır.⁶⁶

1.1. Din Eğitimi, İletişim, Drama

Değişim ve gelişim hiçbir zaman insanın tek başına gerçekleştirebileceği bir durum değildir. Başka insanlarla olan ilişkimiz oranında yaşayabilir ve gelişebiliriz. Var olmak aslında bir yönüyle iletişim içinde olmak demektir. İnsanlar ancak aileleriyle, çalışma arkadaşlarıyla, dostlarıyla komşu ve birçok insanla iletişim içinde gelişir ve değişir.⁶⁷

Dinimiz kutsal kitabında, dini anlatmanın büyük çapta iletişim ile gerçekleştirilebileceğini vurgulamakta, “ Rasulullah’ın görevinin sadece tebliğ olduğunu belirtmekte, yapılacak bu tebliğin de yumuşak, hoş karşılanan, gönül alıcı, en güzel sözler ile uygulanması gerektiğini tavsiye etmektedir. Peygamberimiz(s.a.v) ise dinin nasihat olduğunu bildirmektedir.⁶⁸ Bunun yanında Hz. Peygamber Haber

---

⁶⁶ Recai Doğan- Cemal Tosun, age, s.247

⁶⁷ Tuğba Güler, Din ve Ahlak Öğretiminde Drama Örnekleri, Nobel Yayınları, s.12, Ankara, 2007

⁶⁸ Abdurrahman Doğurgalı, Din Eğitimi ve Öğretiminde İlkeler ve Yöntemler, İfav yay. İst. 1999, s. 240.

vermek gözle görmek gibi değildir⁶⁹ buyurmuş ve dinin yaşantı yoluyla daha doğru öğrenilebileceğini vurgulamıştır. Bu vurgu bizim için önem arz etmektedir. Drama tekniğinin din eğitimi ve peygamberimiz (s.a.v.) uygulamalarıyla örtüştüğünü bize göstermektedir.

Hz. Peygamber'in uygulamalarına baktığımızda, onun her zaman insanlarla iyi bir iletişim kurduğunu görmekteyiz. Hz. Peygamber her zaman ağır ağır, tane tane konuşur, yumuşak ve ikna edici bir üslup kullanır, düşmanlarıyla bile konuşarak problemlerini çözmeyi tercih ederdi. Kur'an'ın ve Hz. Peygamber'in iletişim ilkelerini bu şekilde ortaya koyması, din eğitimcilerinin bu konuya önem vermelerini gerektirmektedir.

İnsan biyolojik, psikolojik ve sosyal pek çok yönü olan çok boyutlu ve çok etkin bir varlıktır. O, varlığını devam ettirebilmesi için çevresiyle ilişki kurmak zorundadır. İnsanın içinde bulunduğu çevreyi fiziksel ve sosyal çevre olarak incelemek gerekir. İnsanlar çevreleriyle kurdukları ilişki ve etkileşim sonunda yeni şeyler öğrenir ve öğretirler. İnsanın yeni bilgileri, düşünceleri, duyguları ve becerileri öğrenmesi, kendi bildiklerini aktarması ancak karşılıklı etkileşimin sağlandığı iletişimle gerçekleşmektedir.⁷⁰

Drama sayesinde kişiler arası iletişimde karşıdaki kişi ile empati kurabilmek için gerekli görülen önemli becerilerden biri olan başkalarının duygularının ayırt edilmesi ve adlandırılması sağlanacaktır.⁷¹ Bu sayede DKAB dersinde çok önemli bir konu olan çocuğun hem kendisinin hem de başkalarının duygularına duyarlılığın gelişmesine yardımcı olunur. Din öğretiminin temelinde yatan başkalarının inançlarına, düşüncelerine karşı hoşgörülü olma ve saygı duyma desteklenmiş olur. DKAB dersinde kullanılan drama çocuğun grup halinde bulunduğu diğer çocuklar ile ilgili beceriler kazanmasına yol açabilir. Yani drama, grubu ve kendini, gruptaki yaşantılar aracılığı ile araştırmayı, incelemeyi sağlar.⁷² Bu inceleme sırasında katılanlar iletişime başvurmak durumunda kalırlar. Ayrıca eğitici drama sözlü iletişim aracı olan dilin gelişimi için dili aktif olarak kullanması konusunda çocuğa

---

⁶⁹ Müslim, Kitabü'l Hac, 1370

⁷⁰ Mustafa Otrar, "Etkili İletişim Becerileri", Kara Tahtayı Aşmak, Kaknüs yay. İst. 2000, s. 163.

⁷¹ Önder, age, s.75.

⁷² Önder, age, s.75.

olanaklar sunar. Konuşulan dilin gelişimi sırasında dil kullanımı ile hareketin ayrı ayrı değil birlikte olması gerektiğini ileri sürenlerin biri Bruner'dir. Bu görüşe göre hareket dil olmadan anlamsız olduğu gibi hareket olmadan da dil anlamsızdır. Hareket ve dil birlikte ifade gücü kazanırlar.⁷³

Ayrıca çocuklar DKAB dersinde sosyal dil yaşantıları yani konuşulan dilin sosyal ve soyut olan yanları ile karşılaşır. Örneğin ümmet, mabut, mukaddes, ihlas, ihsan gibi kelimeler daha önce kendi aile ortamlarında hiç duymadıkları sözcükler olarak karşılına çıkar. Öğrencilerin ev ortamlarına oranla daha soyut olan durumların dil talepleri ile başa çıkmaları gerekir. Bu nedenle çocuğun dil yeteneklerine uygun olan ve çocuğun ihtiyaçlarına, beklentilerine karşılık olan öğretim stratejilerine ihtiyaç vardır. Bu öğretim stratejilerinden biri dramadır. Çocuğun dil ile ilgili bilincini geliştirecek olan drama etkinlikleri gerçek dünyanın taklit edildiği ortamlarda konuşan dili daha etkili olarak denemesini kullanmasını sağlayabilir.

Drama tekniği özellikle çocuğa DKAB dersinde kullanılan dilin farklı terimlerinin, işlevsel olarak öğrenmesi için çok geniş olanaklar sağlayabilir. Burada önemli olan öğrencinin güdüsüdür. Öğrencinin bu dili kullanma ve öğrenme güdüsünün azalmaması için öğretmenin çocuğun aksanını ısrarla düzeltmeye çalışmaması gerekir. Drama tekniği ile öğretilebilecek çeşitli kavramlar duruma, konuya, ortama belirli rollere (öğretmen, anne, baba) uygunluğudur.

DKAB dersinde işlenen konulara baktığımızda öğrencileri düşündürücü, merak uyandırıcı konuların yoğunlukta olduğunu görürüz. Drama sayesinde öğrenci çevresinde olup bitenleri daha iyi anlar ve yaşamındaki olayları daha kolay anlamlandırır. Anlam kazanan sosyal çevre kaygıyı azaltır ve araştırma, öğrenme güdüsünü yükseltir.

DKAB dersinde sadece insan-insan ilişkisi değil, insan- evren ilişkisi, insan- Allah ilişkisi, evren- Allah ilişkileri de irdelenir. Drama öğrencinin olayları, duyguları, ilişkileri dışına çıkıp irdemesini sağlar ki birçok açıdan yararlıdır. Böylece katılanlar içinde yaşarken tam olarak farkına varamadıkları unsurları fark

---

⁷³ Önder, age, s. 76.

edebilirler. Doğru kavrarlar ve yaşadıklarını daha somut olarak algırlarlar. Bu şekilde drama çocukların sonraki yaşamlarına hazırlık yapmalarına da olanak sağlamış olur. Farkına varmanın yararı yalnızca olup biteni daha gerçeğe yakın yerli yerine yerleştirmek değil; aynı zamanda geleceğe gelecekteki benzer durumlara hazırlık yapmaktır. Okullardaki tüm eğitim etkinliklerinin temel amacı kazanılan davranışların, bilgilerin gelecekteki benzer durumlara genellenmesidir. Drama sırasında işlevsel olan öğrenme türlerinden sosyal öğrenmeyi tartışırken de söz edildiği gibi gerçek yaşama en yakın öğretim durumlarını içeren drama etkinlikleri sırasında elde edilen bilgiler gerçek yaşama daha kolay genellenebilir ve uygulanabilir. DKAB dersinde uygulanan drama etkinlikleri çocuğun yalnızca kendine güvenmesini değil, başkalarına güvenmesini de sağlayabilir.

1.2. Ahlak Öğretimi ve Drama

Ahlakın konusu insan davranışlarıdır. Ancak insanın her davranışı değil, iradeli, bilinçli, iyi yada kötü olarak nitelendirilebilecek toplum içinde uyması gereken kurallara uygun davranışlarıdır.⁷⁴

Her türlü eğitim kurumundan, öğrencilerin değerlerini, alışkanlıklarını, ve sosyal davranışlarını etkilemesi beklenmektedir. Özellikle değişimin hız kazandığı ve küreselleşmenin, ailenin çocuk yetiştirme konusundaki endişelerini artırdığı günümüzde, teknolojinin gelişmesinin ve kültürler arası etkileşimin, tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar hız kazandığı bir ortamda çocuklarımıza sunulan imkanlar tahminlerimizin çok ötesindedir.

Bir toplumun geleceği iyi yetişmiş karakter sahibi insanlara bağlıdır. Bizler yaratılış gereği her ne kadar bu potansiyeli taşıyor olsak ta iyi ahlaki karakter kendiliğinden ortaya çıkmaz. Bundan dolayı öğrenim çağındaki her bireyin iyi ahlaki kararlar alması ve davranışlar sergilemesinde yardımcı olacak bilgiler ve becerilerle donatılması kaçınılmaz olarak eğitim kurumlarının temel hedefleri arasındadır.⁷⁵

Ahlak eğitimi, öğrencilerin sorumluluklarını taşıyabilecekleri makul seçimler yapabilmelerine imkan sağlayan bilgi, beceri ve yeteneklerin geliştirilmesi

---

⁷⁴ M. Zeki Aydın, Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi, Nobel Yayınları, s.16, Ankara, 2003

⁷⁵ Halil Ekşi, "Karakter Eğitimi Nedir, Niçin Karakter Eğitimi?", Kara Tahtayı Aşmak, s. 251.

demektir. Bundan dolayı ahlak eğitiminin, okulun tüm programlarına nüfus etmesi gerekmektedir. Okul ahlaki değerlerin pekiştirildiği, modellendiği ve uygulandığı bir yer olmalıdır.⁷⁶

Kısacası, eğitimin amacı kişilik oluşturmak, iyi, ahlaklı bireyler yetiştirmek, öğrencinin sorumluluklarını, sınırlarını, özgürlüklerini, haklarını, duygularını bilmesini sağlamaktır. Eğitim kişiliğin bir yönü haline gelmiş olan ahlaki yargıları, ahlaki davranışlar haline dönüştürmelidir. Ahlak eğitiminde amaç, özgür olarak, dış etkenlerden sıyrılmış, vicdanına uyarak yargıda bulunan ve bilinçli davranan insanlar yetiştirmektir. Bunu gerçekleştirmeye çalışan DKAB öğretmeni dramadan faydalanır. Öğrenciyi bu amaç doğrultusunda eğitirken, çevresindeki diğer insanlarla empati kurabilmeleri, başkalarının haklarına saygı göstermeleri ve işbirliği için çalışabilmeleri konusunda da eğitebilmelidir. Drama bu eğitimi sağlamada oldukça elverişli bir yöntemdir. Çünkü drama etkinlikleri grup içinde yaşantılar geçirerek yapıldığı için çocuğun başkalarıyla uyumlu, sınırlarını bilen bir kişilik kazanmasına yardımcı olabilecek önemli bir yöntemdir. Çocuk, ahlaki olgu ve olayları drama etkinlikleri içinde yaşayarak öğrenir. Yardımseverliğin, saygılı ve dürüst davranmanın iyiliğini ve yararlarını, yalan söylemenin, hırsızlık yapmanın vb. kötülüğünü ve zararlarını drama etkinliği içinde yaşar ve hisseder.

İlköğretim DKAB programında ahlak öğretimine ilişkin konular dördüncü sınıftan itibaren başlamaktadır. Bu sınıfta işlenecek olan ünite “ Din ve Ahlak Hakkında Neler Biliyorum” ismini taşımaktadır. Paylaşma konusuna giriş yapılan ünitenin ismi ise “Sevinç ve Üzüntülerimizi Paylaşalım” şeklinde verilmiştir. Dördüncü sınıf DKAB dersinin özel amaçlarında ise; ahlaki açıdan öğrencinin, dinin insanlar arası ilişkilerde güzel davranışlar öğütlediğini fark etmesi yer almaktadır.

İlköğretim sınıflarının ders programlarına bakıldığında en fazla ahlaki konuların DKAB ders programlarında olduğu görülmektedir. Bu da drama yönteminin DKAB derslerinde kullanılmasının önemini daha da arttırmaktadır.

Ayrıca drama sayesinde çocuklar dersin öğretmenine karşı daha açık ve serbest hale gelirler. Böylece çocukların potansiyelleri ve gelişim süreçleri ile ilgili

---

⁷⁶ Ekşi, a.g.e, s. 252.

olarak öğretmen çok çeşitli durumlarda gözlem ve değerlendirmeler yapabilir. Öğrencileri daha yakından tanıma fırsatı bulur. Drama etkinlikleri öğrenciler ile öğretmen arasındaki ilişkinin derinleşmesine, kalitesinin yükselmesine yardımcı olur. Çoğunlukla bu kalitenin yükselmesi DKAB dersinde diğer derslere nazaran daha fazla önem kazanabilmektedir. Çünkü Din Kültürü dersinin çocuklarının karakter yapılarının şekillenmesinde daha etkili olduğu bir gerçektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE DRAMA
ÖRNEKLERİ

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Din ve Kültür

Konu: Kardeşlerimle İyi Geçinirim

Teknik: Dramatizasyon

Süre: Üç Ders Saati

Kazanımlar:

1.Peygamber kıssasından hareketle, kardeşler arası iyi ilişki kurmanın Allah'ın istediği bir davranış olduğunu kavrar.

Etkinlik:

Peygamberler konusu ilköğretim DKAB derslerinde ilk olarak beşinci sınıfta karşımıza çıkar.Fakat kıssa dördüncü sınıf “kardeşlerimle iyi geçinirim” konusuyla birebir örtüştüğü için bu etkinlik içerisinde yer almıştır. Ayrıca beşinci sınıf konusu olan “peygamber kıssaları”na bir ön hazırlık sağlaması açısından faydalı olacaktır.

Hız. Yusuf'un başından geçenlerin öğrenilmesi peygamberlere saygı ve sevgiyle yaklaşılması duygusunun gelişmesine katkı sağlayabileceği gibi, farklı peygamberlerin ümmetleri olarak isimlendirilen diğer dinlerin mensuplarını anlamaya, onlarla birlikte sevgi ve hoşgörü içerisinde yaşamının mümkün olduğu anlayışının kazanılmasına, bu yönde davranışlar geliştirilmesine de yardımcı olabilir. Kıssa ayrıca “Allah yarattıklarını sever, din güzel ahlaktır ” konuları ile de bağlantılı bir şekilde işlenerek yine dördüncü sınıftaki öğrencinin “Allah'ın insana yakın olduğuna inanması” şeklinde bir amaç ifadesinin gerçekleşmesine katkı sağlanabilir.

Diğer taraftan bu kıssanın içeriğinde -diğer ayetlerde de- dile getirilen hususların, dersin diğer konularıyla bağlantılı bir şekilde işlenerek birçok amaca hizmet edebileceği söylenebilir. Kısacası kıssa, ilköğretim DKAB dersinin genel amaçlarında soyut bir şekilde ifade edilen duyuşsal alanla ilgili bazı davranışların somutlaştırılması için önemli fırsatlar sunabilir.

1. Kıssada Geçen Olaylar

Hz. Yusuf'un hayatı ile ilgili bilgileri öğrendiğimiz Kur'an'ın 12. Suresi olan ve 111 ayetten oluşan Yusuf Suresi Mekke devrinde vahyedilmiştir. Kıssada geçen olayları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür: Hz. Yusuf'un çocukluğu, babası Hz. Yakup'la ilişkisi, babasının ona ayrı bir değer vermesi, gördüğü rüyaları babasıyla paylaşması ve onun tarafından uyarılması,

* Kardeşlerinin kıskançlığı ve Yusuf'tan kurtulmak için yaptıkları plan ve kuyuya atmaları,

* Kardeşlerinin babalarına yalan söylemeleri ve babalarının üzüntüsü,

* Kuyudan kurtuluş ve Mısır'da köle olarak satılması,

* Evin hanımının iftirası, suçu işlemediği bilindiği halde hapse atılması,

* Hapisten kurtuluşu ve yönetim kadrosuna alınması,

* Kardeşleri ile tekrar karşılaşması, onları affetmesi,

* Babasına ve ailesine kavuşması.

2. Kıssada Vurgulanan Hususlar

Kıssada din eğitimi bakımından şu hususlara vurgu yapılmaktadır:

* Allah daima bizimle beraberdir.

* Allah çocukları sever.

* İnsanların bazı zayıflıkları vardır ve bu durum onların en yakınlarına bile zarar vermesine sebep olabilir.

* İnsan zor ve istenmeyen durumlarla karşılaştığında sabretmesini bilmeli, çalışmaya devam etmeli, ümitsizliğe düşmemeli ve Allah'tan yardım beklemelidir.

Rahat ve huzura kavuşunca ve eline imkân geçince de şımarmamalı, nankörlük etmemelidir.

* Yapılan iyilikler veya kötülükler karşılıksız kalmayacaktır.

* Hiçbir durumda günah ve kötülüğe sapmak doğru değildir ve Allah'ın bundan hoşlanmadığını bilerek bundan kurtulmak için O'na dayanmak gerekir.

* Kötülüğe ve günaha düşmekten Allah'a inanmak, güvenmek ve O'nun bu tür davranışları onaylamadığı bilincini taze ve canlı tutmak suretiyle kurtulmak mümkündür.

* Affedici olmalıdır.

Yukarıda da belirtildiği gibi kıssayı dördüncü sınıf konularıyla bağlantılı olarak işlemek daha kolay ve daha verimli olacaktır. Konuya giriş hikâye formu kullanılarak yapılabilir. Kıssa, dede rolü oynayan öğretmen tarafından anlatılır. Bu anlatma esnasında zaman zaman dramtizasyon yöntemi devreye sokulur.

3. Kıssa İşlenirken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Hiz. Yusuf ve ailesi hakkında bilgi sahibi olduğumuz bu kıssa öğretim konusu yapıldığında öğrencilerin dördüncü sınıfta oldukları düşünülerek bazı hususlara dikkat etmek gerekir:

Kıssa üzerinde durulurken Yusuf'un yalnız ve çaresiz kaldığı durumlarda ne yaptığı ve ne yapmış olabileceği, dolayısıyla Allah'ın her an bizimle beraber olduğu ve çocukları sevdiği fikrinin vurgulanması esas olmalıdır.

Gerek kuyudan gerekse hapisten kurtuluşun elbette Allah'ın yardımıyla gerçekleştiğine işaret edilecektir. Fakat bu durumun Allah'ın bir takım sebepleri var etmesiyle ya da bir sebep-sonuç ilişkisi içerisinde mümkün kıldığı unutulmamalıdır. (Kuyudan kurtulma çevreden geçen kervan, hapisten kurtulma ise bir arkadaşının Yusuf'un rüya yorumlamadaki maharetini hatırlaması sayesinde olmuştur) "Çalışıp çabalamanın ve bunları yaparken sabredip Allah'a güvenerek hareket etmenin gerektiği" şeklindeki temel fikir unutulmamalıdır.

Diğer taraftan Hiz. Yusuf'a "rüyaları doğru bir şekilde yorumlama" kabiliyetinin verilmiş olması Allah'tan bir lütuf olarak açıklanabilir. Nitekim

babasının da böyle bir yeteneği vardır. Ayrıca insanlar sahip oldukları yetenekler itibariyle birbirlerinden farklı olarak dünyaya gelirler ve bunlar içinde bulunulan şartların onlara sunduğu imkânlarla, eğitimle gelişir ve şekillenir.

Bizim üzerimize düşen üstü örtülü durumda bulunan bu yeteneklerimizin farkına varmak ve onları geliştirmek için çaba sarf etmektir.

Kıssa işlenirken dikkat edilmesi gerektiğini düşündüğümüz hususlardan biri de, kuyudan kurtarılarak Mısır'a getirilen Hz. Yusuf'un genç bir delikanlı olduğu yıllarda yanlarında kaldığı evin hanımının onunla birlikte olma arzusu ve buna ulaşamayınca iftira ederek hapse attırması olayıdır.

İftiraya uğraması, bunun ihtiraslarına dayanamayan bir kadının zayıflığından kaynaklandığının vurgulanması, hem insanın temel istek ve arzularını doyurmak bakımından neler yapabileceğini hem de Hz. Yusuf'un karşılaştığı bu durumda nasıl davrandığını görmek bakımından önemlidir. Fakat dördüncü sınıf öğrencilerinin gelişim seviyeleri itibariyle bu durumu anlamaları zor olabilir. Dolayısıyla bu kısmın işlenmesinde ayrıntıya girilmemelidir.

Hz. Yusuf'un kardeşlerine hem ders vermek hem de ailesini yanına getirmek düşüncesiyle izlediği yol açıklanırken de dikkat edilmelidir. Hz. Yusuf, saraydaki bir altın kabı aldığını söyleyerek öz kardeşi Bünyamin'in yanında kalmasını sağlamıştır. Bunun sadece bir şaka olduğu, kardeşi Bünyamin'in de bundan haberdar olduğu, asla bir intikam alma düşüncesiyle yapılmadığı, peygamberlerin böyle bir davranışta bulunmayacağı, bunun sadece Hz. Yusuf'un, kendisine yaptıklarını kardeşlerine hatırlatmak için başvurduğu bir yol olduğu vurgulanmalıdır.

Bu açıklamalardan sonra dramatizasyon yöntemi kullanılarak kıssanın nasıl işlenebileceğine geçebiliriz.

4. Yusuf Kıssası Örneği

Bu örnekte Hz. Yusuf'un yaşadıkları üzerinden ilköğretim DKAB dersinin diğer maçlarına dramatizasyon yöntemi kullanılarak geçiş yapılmak istenmiştir. Böylece hem kıssa işlenmiş ve onunla ilgili davranışlar geliştirilmiş, hem de dersin diğer konularıyla bağlantı kurulmaya, böylece programdaki konuların işleme

sırasında bazı değişiklikler yapılarak entegre edilmesine çalışılmıştır. Konu işlenirken dramatizasyonla birlikte farklı yöntemler kullanılmış, öğretmenin yönlendirmeleri ile öğrencilerin bunları gerçekleştirmesi sağlanmıştır.

Tüm etkinliklerin uygulanmasından sonra konu kıssanın öğrenciler tarafından canlandırılmasıyla tamamlanmıştır.

Birinci Ders

Giriş

Öğretmen bir önceki konudan yola çıkarak işlenecek konuyla bağlantıyı kurduktan sonra “U” düzeninde sıralarda oturan öğrencilerine Yusuf Peygamber’in hayatını anlatacağını söyleyerek okumaya/anlatmaya başlar:

Gelişme

Yine bir Cuma akşamı idi. Saat sekizi geçiyordu. Akşam yemeklerini çoktan yemişlerdi. Anne ve babaları mutfaktaki işleri birlikte tamamlamışlar, salona geçmişlerdi. Babaları o günkü gazeteyi okuyarak günün yorgunluğunu atmaya hazırlanırken anneleri geçen gün aldığı yeni romanı okumaya başlamıştı bile. Ali ile kendisinden iki yaş küçük dokuz yaşındaki kardeşi Selma ertesi gün okul olmadığı için biraz rahattılar, daha geç yatabilirlerdi. Bu nedenle yemekten sonra biraz satranç oynayarak vakit geçirmişlerdi. Babaannesinin ölümünden sonra dedeleri yanlarında kalıyordu. Oyun bittiğinde Ali birden hatırladı: Dedesi geçen hafta onlara bir hikâye anlatmaya başlamıştı. Yusuf peygamberi anlatıyordu. Dedesinin anlattıklarını hatırladı: “Yusuf kendisi gibi küçük bir çocuktur. Babası Yakup da Kur’an’da adı geçen peygamberlerdendir. Aynı zamanda büyük peygamberlerden İbrahim peygamberin de torunu idi. Yusuf’un öz annesinden Bünyamin adında bir, üvey annesinden de on kardeşi vardı. Hepsi on iki kardeşiler.

Anneleri Bünyamin’i dünyaya getirirken ölmüştü. Annesiz kalan Yusuf ile kardeşini Yakup peygamber diğerlerinden daha çok seviyor gibiydi. Çok güzel bir çocuk olan Yusuf’u herkes seviyordu, fakat kardeşleri onu ve Bünyamin’i babalarının daha çok sevmesini kıskanıyorlar, babalarının yanlış yaptığını düşünüyorlardı. Hele bir de Yusuf’un gördüğü rüyaları babasına anlatması yok mu? Onları iyice çileden çıkarıyor, kıskançlıklarını artırıyor. Babaları Yusuf’u gözünün

önünden ayırmak istemez, hatta birlikte oyun oynamaya göndermekten bile kaçınırdı...”

Ali'nin aklına birden kardeşi geldi, zaman zaman o da kardeşini kıskanıyor, oyunda yenilince ona zarar vermek istiyordu. Kardeşi de kendisinden bir şey yapması istenilince “abim yapsın!” diye itiraz ediyor, mızızlanıyordu.

“Şimdi bunların zamanı değil!” diye geçirdi içinden. Acaba hikâyenin devamında neler olmuştu? Bunu öğrenmek için dedesinin kaldığı odaya giderken kardeşine de seslendi:

-Selma, hadi gel, dedemin yanına gidelim, hani geçen hafta Yusuf peygamberi anlatıyordu. Bakalım neler oldu?

-Yaşasın! diye bağırdı Selma sevinçle. Ardından ekledi: “Arkası yarın başlıyor!”

Birlikte dedelerinin odasının önüne gelmişlerdi, biraz da odaya daha önce girmek için birbirlerini iteleyerek. Kapıyı çalıp içeri girdiler. Dedeleri televizyonda hava durumunu izliyordu. -Kış çok çetin geçecek, havalar daha da soğuyacakmış, kar mı yağacak ne?

-Dede buraya kar yağmıyor, ama çok soğuk oluyor. Keşke yağsa da biraz kar topu oynasak, sonra da kardan adam yapsak, diye cevap verdi Ali.

Selma sabırsızlanıyordu. Hemen hikâyenin devamını dinlemek istiyordu.

“Daha sonra neler oldu, Yusuf’a ne oldu?” diye sordu, heyecanlı bir sesle.

-Gelin bakayım şöyle yanına, diyerek dede onları iki yanına oturttu.

“Demek çok merak ediyorsunuz, Yusuf’a ne olduğunu?” Çocuklardan yüksek sesle “evet!” cevabını alınca anlatmaya başladı, yavaş yavaş:

“Bir gün yine bir rüya görmüştü Yusuf. Rüyasında on bir yıldız, güneş ve ay önünde saygıyla eğilmişlerdi. Babası, Yusuf’a bu durumun Allah’ın kendisine ileride bir çok nimetler ve imkânlar sunması anlamına geldiğini söyledi. Fakat kardeşlerinin onu kıskanarak kendisine zarar verebileceklerini, başına bir kötülük gelebileceğini, bu yüzden bunu kardeşlerine anlatmamasını da tembih etti. Yüce kitabımız Kur’an-ı

Kerim bu durumu bize ‘Oğulcuğum! Rüyanı sakın kardeşlerine anlatma, yoksa sana tuzak kurarlar... Rabbin seni böylece rüyandaki gibi seçecek, sana rüyaları yorumlamayı öğretecek...’ şeklindeki ifadelerle haber vermiştir. ”

Öğretmen burada hikâyeyi okumayı keser ve çocuklara sorar:

“Dikkat ederseniz hikâyede kardeşler arasında bir geçimsizliğin olduğu görülüyor. Ali de bir ara kardeşiyle arasında geçenlerin bir kısmını hatırlamış, fakat sonra üzerinde durmamıştı. Siz de zaman zaman kardeşlerinizi kıskanır mısınız? Hangi durumlarda? Birinin yahut kardeşinizin sizi kıskandığı bir olayı hatırlamaya çalışın, bu durumda kendinizi nasıl hissettiniz? O anki duygularınızı birkaç cümle ile bir kâğıda yazabilirsiniz. İnsanların, özellikle kardeşlerin birbirini kıskanması neden iyi bir davranış değildir? Böyle bir davranış hangi kötü sonuçları doğurabilir? Kıskançlığı önlemek için neler yapabiliriz?”

1. Etkinlik

Bu konular üzerinde öğrencilerin tartışmasından sonra kardeşlerin birbirlerini kıskandığı ve bu nedenle anlaşmazlığa düştükleri durumları kardeş rolünü oynayan iki veya üç çocuk, iki-üç dakikalık bir sürede canlandırır.

2. Etkinlik

Daha sonra kardeşi tarafından kıskanıldığında neler hissettiğini yazan bir öğrenci, ifadelerini sınıfın önünde, o anki ruh halini yansıtacak şekilde canlandırır. Bu dramadan sonra kardeşlerin birbirini kıskanması üzerinde konuşulur ve bir diğer etkinliğe geçilir.

3. Etkinlik

Bu etkinlikte kıskançlığın ne gibi sonuçlar doğurabileceğini biraz daha somutlaştırabilmek için Yusuf’un başına neler gelebileceği, kardeşlerin ona nasıl bir kötülük yapabilecekleri tahmin ettirilir. Öğrenciler, oluşturulan dörtbeş kişilik gruplarda beş dakika içinde bir tahminde bulunurlar ve bunu nasıl oynayabileceklerini tartışırlar. Bunlar, kardeşleri Yusuf’u dövmek, oyunlarına almamak, onun eşyalarına zarar vermek, ihtiyacı olduğunda yardım etmemek gibi, kardeşlerin veya insanların günlük hayatta yaptıkları kötü davranışlar olabilir.

Bunlardan biri mutlu sonu olan bir tahmin de olabilir. Ortaya konulan bu tahminlerden ikisi öğrenciler tarafından doğaçlama olarak iki dakikalık bir sürede canlandırılır.

Öğrencilerden biri Yusuf'u, biri Bünyamin'i, on tanesi de diğer kardeşleri canlandırır. Eğer yapılan tahminlerde baba ve anne rolü gerekiyorsa çocuklardan biri Hz. Yakup, diğeri de anne olur. Öğretmen uygun bulduğu oyunlardan birini özetler:

“Yusuf ve kardeşi Bünyamin babası tarafından çok sevilmektedir. Diğer kardeşleri bundan rahatsız olmakta, özellikle Yusuf hakkında planlar kurmaktadır. Kardeşler bir araya gelerek Yusuf'un çok sevdiği bir eşyayı saklayacaklar, dolayısıyla onun üzülmesine sebep olacaklardır. Oyun için sınıfın ön tarafı, sıralarda yapılacak küçük değişikliklerle bir ev ortamına kolaylıkla dönüştürülebilir.

4. Etkinlik

Oyun tamamlandığında, henüz oyunun etkisi ortadan kalkmadan öğretmen, Yusuf rolünü oynayan öğrenciye dönerek:

—Eşyan kaybolduğunda ve bunun kardeşlerin tarafından yapıldığını öğrendiğinde neler hissettin? Bunu bizimle paylaşmak ister misin? Diye sorarak o anki duygularını almaya çalışır.

Daha sonra öğretmen, “ne yazık ki, hikâyedeki kardeşler sizin kadar insafli davranmadılar.” diyerek tekrar hikâyeyi okumaya/anlatmaya başlar:

“Evet çocuklar! Babası Yusuf'un başına gelebilecekleri tahmin ederek onu korumaya çalışıyordu. Fakat Bünyamin hariç, hepsi kendinden büyük olan kardeşleri bir plan kurmuşlardı. Oyun oynamaya giderken Yusuf'u yanlarında götürmek için izin istediler. İstemeyerek de olsa babaları izin vermek zorunda kalmıştı. Çünkü ona gelebilecek bir kötülüğü önleme konusunda sayılarının çokluğunu ve buna bağlı olarak güçlerini öne sürerek söz verdiler. Kızlara çıktıklarında Yusuf'u öldüreceklerdi.

Fakat içlerinden biri öldürmek yerine ıssız bir yere bırakmayı teklif etti, böylece ondan kurtulabilirlerdi. Öyle de yaptılar, onu bir kuyunun derinliklerine bıraktılar. Böylece babalarının sevgilerinin yalnız kendilerine kalacağını sanıyorlardı.

Akşam babalarının yanına vardıklarında da ağlaya ağlaya kendi uydurdukları gibi olayı anlattılar.

Onların oyuna daldıkları bir sırada yanlarından uzaklaşan Yusuf'u bir kurt gelip yemişti, ondan ancak kanlı bir gömlek kurtarabilmişlerdi. Daha önceden kan bulaştırdıkları Yusuf'un gömleğini babalarına uzattılar.

Elbette babaları buna inanmadı, Yusuf'a bir kötülük ettiklerini söyledi. Üzüntüsünden o kadar çok ağlamıştı ki, gözleri kimseleri görmez olmuştu.

Ali heyecanla atıldı:

-Yusuf ne oldu? Kuyuda öldü mü, oradan kurtulabildi mi, dede?

-Acele etme evlat! Yavaş yavaş! Bir taşa tutunabilmişti ancak!

Öğretmen burada tekrar hikâyeyi okumayı durdurur. Teypten “Yusuf'u kaybettim Kenan ilinde” diye başlayan ilâhiyi çocuklara dinletir. Bu arada ders zili çalmış, birinci ders bitmiştir.

İkinci Ders

Giriş

Öğrenciler bir önceki derste yarım kalan hikâyenin devamını öğrenmek konusunda sabırsızlanmaktadırlar. Öğretmen ikinci derse korku, emniyet ve güven içerisinde olma gibi duygularla ilgili olarak konuşmadan önce öğrencileri ısındırmak için bir oyunla derse başlayabilir.

1. Etkinlik

Bu ısındırmayı sağlamak için “Körebe”8 oyunu seçilebilir. Bu oyunla insanlara ve Allah'a güvenmek, Allah yarattıklarını sever konularına, Allah'ın her an bizimle birlikte olduğu fikrine geçiş daha kolay yapılabilir:

Öğrencilerden ikişerli birkaç grup oluşturulur. Her gruptan bir öğrencinin gözleri sıkıca kapatılır ve önce tek başına, daha sonra da arkadaşının rehberliğinde sınıfta dolaştırılır. Burada önemli olan gözleri kapalı öğrencinin sınıfta bir yere ve diğer arkadaşlarına çarpmadan rahatça dolaşabilmesidir. Oyun bu şekilde birkaç öğrenci çiftiyle tekrar edilebilir.

Oyun tamamlandıktan sonra yalnız başına dolaşmasıyla arkadaşının kendisine rehberlik ederek dolaşması arasındaki fark ortaya konulmaya çalışılır. Öğrencilerin her iki durumda neler hissettiğini anlatmaları istenir. Etkinliğin sonunda “birine güvenmek” fikrine ulaşılır. Buradan hareketle de hiç kimsenin rehberliği ve yardımının olmadığı durumlarda kimin bize yardım edeceği ve neler hissedebileceği sorularak “Allah’a güvenmek” konusuna vurgu yapılır.

2. Etkinlik

—İçinizde evde yalnız kalmaktan, dışıye gitmekten, iğne vurulmaktan, asansörde kalmaktan korkanlarınız vardır mutlaka. Meselâ ben yükseklere çıkmaktan ve oradan aşağıya bakmaktan çok korkarım. Evet, yaşadığı böyle bir tecrübeyi bizimle paylaşmak ve o anda neler hissettiğini anlatmak isteyenleri dinleyebilir miyiz?

Çocukların tecrübeleri sınıfla paylaşılır, ne hissettikleri anlaşılmaya, böylece başkalarının duyguları hakkında empati kurulmaya çalışılır. Çocukların bazıları eğer yaşamışlarsa çaresiz kaldıklarında Allah’a yalvardıklarını ve O’na güvendiklerini söyleyeceklerdir. Konunun dağılmasına fırsat verilmeden başkalarının korkularına saygılı olmak gerektiğine de dikkat çekilir.

3. Etkinlik

Burada asıl üzerinde durulacak husus, karanlık ve derin bir kuyuda tek başına kalan Yusuf’un neler hissetmiş ve neler yapmış olabileceğidir.

—Haydi, şimdi de Yusuf’un durumuna bakalım. Ne yapıyor acaba o karanlık kuyuda? Ne diyordur şimdi o? Herhalde bazılarınızın az önce zor durumda kaldıklarında söylediği gibi dua ediyordur o da! Haydi, birer küçük kâğıt çıkartarak kendimizi Yusuf’un yerine koyalım ve Allah’tan yardım isteyelim, bu dualarımızı kâğıtlara yazalım! Bu arada Yusuf’un kendisine kötülük yapan kardeşleriyle ilgili olarak neler düşündüğünü de yazabilirsiniz.

Çocuklar birkaç dakika bu etkinliği yapmak için serbest bırakılırlar.

Yazmayı tamamladıktan sonra bunlar toplanır. Öğretmen bunlardan birkaç tanesini kura ile seçer ya da öncelikle kendi yazdıklarının okunmasını isteyenleri

tercih eder ve bunlardan örnekler okunur. Bu dualardan bazıları aşağıdaki gibi olabilir:

“Allah’ım yapayalnız ve kapkaranlık bir yerde kaldım. Bu taş koparsa yandım. Kuyunun dibini boylayacağım ve boğulacağım. Allah’ım ne yapacağım ben şimdi? Ne olur bana yardım et Allah’ım!”

“Buradan bir kurtulayım, kardeşlerime yapacağımı ben biliyorum. Hepsini babama anlatacağım ve onları cezalandırmasını isteyeceğim. Yalnız önce buradan kurutulmam lazım. Allah’ım yardım et!”

Verilen dua örneklerinden bazıları sınıfta canlandırılır. Öğretmen masası ve sıralardan yaralanarak bir kuyu oluşturulur ve öğrenciler dualarını, seslenişlerini buradan yaparlar. Öğrenciler de bir taraftan Ali gibi hikâyede neler olup bittiğini merak etmektedir. Bir tanesi hatırlatır. Öğretmen tekrar hikâyeye döner ve okumaya başlar:

Dedesi derin bir nefes aldıktan sonra anlatmaya devam etti:

Yusuf kuyuda yalnız başınaydı. Korkuyordu, anlamaya çalışıyordu olup biteni. Görünüşte yalnızdı, fakat elbette vardı bir kimsesizler kimesesi ona yardım edecek.. O bunu düşünüyordu sadece. O’nun yardımının geleceğini ve buradan kurtulacağını ümit ederek korkularını yenmeye çalışıyordu. Çocuktan elbette sizin gibi, ıssız, kervan geçmez, kuş uçmaz bir yerde, dipsiz bir kuyudaydı, bir taşta tutunup kalmıştı, daha ne kadar dayanabileceğini bilemiyordu. Fakat şunu biliyordu: “Rabbi onu yalnız bırakmazdı! O çocukları severdi, çünkü onlar günahsızdı, kalplerinde bir kötülük yoktu. Yukarı tırmanmaya gücü yetmiyordu.

Aşağıya düşmemek için gayret ediyordu. Elbette Allah yanındaydı ve bunu hissediyordu. Onun kurtulması için ancak o çare bulabilirdi. Nihayet kuyuya bir kova sarkıtıldığını gördü ve hemen ona tutundu. Yoldan geçmekte olan kervandan biri su ihtiyaçlarını karşılamak üzere oraya gelmişti. Kovayla birlikte yukarı çıkan Yusuf’u beraberlerinde Mısır’a götürdüler.”

-Yaşasın! Yusuf kurtuldu! diye sevinçle bağırdı, Selma ve Ali (veya sınıftaki birkaç öğrenci).

-Yusuf da belki öyle zannetmişti ilk başta! Fakat bulanlar Mısır'da köle olarak bir vezire sattılar. Evet canını kurtarmıştı, ama bu defa özgürlüğünü kaybediyordu. Fakat evin beyi ondaki farklılığı anlamış olacak ki, en iyi şekilde bu çocuğu yetiştirmek için gayret etti, ona çok iyi bakılmasını sağladı. Ona köle gibi davranılmıyordu. Sanki kardeşleri yüzünden başına gelen kötülük onun için bir şans olmuştu. "Her işte bir hayır vardır!" diye düşünüyordu. İçinde sadece ailesinden uzakta yaşamının verdiği bir üzüntü vardı o kadar.

Fakat şanssızlıklar yakasını bırakmıyordu bir türlü. Genç bir delikanlı olduğunda iftiraya uğrayarak zindana atılmıştı. Yusuf yine yalnızlığa itilmişti. Fakat Allah onu yalnız bırakmamıştı, her an onun gönlünde ve dilinde idi. Bu ona güç veriyor, hayata sarılmasını sağlıyordu. Zindan hayatı bambaşka bir dünya idi onun için. Orada suç işleyen kimselerle arkadaşlıkları olmuş, onlara öğütler vermiş, yardımcı olmaya çalışmış, onları tek ve yüce bir varlık olan Allah'ı anmaya, kulluk etmeye çağırıyordu. Hapisteki arkadaşları da onu çok sevmişlerdi. Onların gördükleri rüyaları, Allah'ın bir lütfu olarak ustalıkla yorumlayabiliyordu. Suçsuz bir şekilde uzunca bir zaman hapis hayatı yaşamak zorunda kalmıştı.

Her neyse, yıllar böyle geçmişti, ta ki, Mısır'ın kralı kimsenin yorumlayamadığı, anlam veremediği bir rüya görene kadar. Rüyasında yedi zayıf ineğin yedi semiz ineği yediğini, yedi kuru başağın yedi yeşil başağı kuruttuğunu görmüştü. Nihayet Yusuf'un daha önce kurtulan zindandaki arkadaşlarından biri onun rüyaları yorumlama kabiliyetini hatırladı ve doğruca onun yanına gittiler. Yusuf bunun Mısır'da yaşanacak bir kıtlık anlamına geldiğini ve o yıllar başlamadan önce tedbir alınması gerektiğini söyledi. Yorum hoşuna giden kral onu saraya çağırarak görev vermek istedi. Fakat o uğradığı iftira ortaya çıkarılmadıkça ve suçsuz olarak hapsedildiği tespit edilmedikçe bu görevi kabul edemeyeceğini söyledi. Durumu araştıran kral, ona iftira atan kadınında yaptığını itiraf etmesiyle temize çıkmasını sağlamıştı...

Selma:

-Kaç yıl hapiste kaldı Yusuf peygamber dede?

-Tam bilemiyorum, ama bu epeyce uzun bir zaman olsa gerek.

Ali:

-Haksızlık ama bu! Suçsuz yere bir insanı cezalandırmak!

-Elbette öyle yavrum, ama insanın başına kardeşlerinden kötülük gelebildiği gibi başkaları yüzünden de gelebiliyor. Ama Allah, her şeyin mutlaka karşılığını bulacağını belirtiyor. Haksızlığa uğrayan da, haksızlık eden bir gün elbette karşılığını alacak, o günün mutlaka geleceğini, bunun ya bu dünyada ya da ahirette gerçekleşeceğini bildiriyor.

-Sonra ne oldu dede, diye sordu Selma.

-Sonra Yusuf peygamber Mısır sarayında önemli bir görev üstlendi. Halkı kıtlık yıllarına hazırladı, ülkenin bu kötü günleri en az zararla atlattığını sağladı.”

Dede bir an durakladı, derin bir nefes aldı. Onun konuşurken yorulduğunu fark etmişti Ali, fakat hikâyenin sonunu da merak ediyordu.

Selma:

-Babası, ailesi, kardeşleri ne oldu dede? Onlardan hiç haber alamadım mı Yusuf peygamber?

Ali:

-Dede, yoruldu galiba! İstersen yarın devam edelim.

Selma:

-Lütfen dede, çok uzun değilse anlat!

Dede anlatmaya devam etti:

Yusuf peygamber saraydaki görevini sürdürürken kıtlıktan kardeşlerinin yaşadığı bölgeler de etkilenmişti. Onlar da birçok kimse gibi Mısır'a yiyecek almaya gelmişlerdi. Yusuf peygamber onları tanıdı, onlardan bir dahaki sefere geldiklerinde

-Bünyamin'i kast ederek diğer kardeşlerini de getirmelerini istedi. Onlar babalarından zorla izin alarak Bünyamin'i getirdiklerinde, onlara Bünyamin'in de farkında olduğu bir oyun oynayarak kardeşini yanında bıraktı. Diğerleri çok üzülmüşlerdi.

Bu defa gerçekten kardeşlerini koruyamamışlardı. Babalarının yanına dönüp durumu anlattıklarında üzüntüsünden gözleri kör oldu, çocuklarını tekrar iki kardeşi bulmaya gönderdi.

Kardeşleri Yusuf'un huzuruna çıkınca, kendisini onlara tanıttı, özür dilemeleri üzerine Yusuf da onları affettiğini belirtti, daha sonra babasını ve ailesini Mısır'a getirtti ve onlarla birlikte burada hayatını sürdürdü. Hikâye tamamlandığında dersin bitmesine az bir süre kalmıştır. Öğretmen anlatılan bu hikâyeyi bir sonraki derste birlikte canlandırabileceklerini söyleyerek öğrencileri gruplara ayırır ve oyunu sahnelerken kullanmak üzere büyük ve renkli kartonlara hikâyenin bir aşamasını gösteren resimler yapmasını ödev olarak verir. Bu kartonlarda ayrı ayrı Yusuf'un babasıyla konuşması, kardeşlerin onu kırlara götürmesi, kuyuya atılması, bir kervanın gelip onu kuyudan kurtarması, köle olarak satılması, zindana atılması ve buradaki insanlara öğütler vermesi, sarayda görevlendirilerek insanlara yiyecek dağıtması, kardeşleriyle buluşması, babasını ve ailesini Mısır'a getirerek onlarla birlikte mutlu bir hayat sürmesini gösteren resimler yer alır.

Üçüncü Ders

Üçüncü derse gelindiğinde öğretmen bu hikâyeyi nasıl canlandıracakları konusunda öğrencilerin fikirlerini alır. Bir önceki derste verilen resim ödevlerine paralel olarak gruplar kartonlara yaptıkları resimlerde geçen olayları nasıl canlandırabileceklerini, rol dağılımının nasıl yapılacağını kendi aralarında konuşup tartıştıktan sonra bunu sınıftaki diğer arkadaşlarıyla paylaşırlar ve oyunun sahnelenmesine geçilir.

Öğretmen burada oyunun dışında yönlendirici ve rehber olarak görev yapar. Sınıfın düzeniyle ilgili olarak yapılabilecek değişiklikler konusunda onlara yardımcı olur. Öğrencilerden birisi oyunun bölümleri arasında geçişleri, dolayısıyla hikâyenin akışını sağlamak için görevlendirilir. Bu görevi öğretmen de üstlenebilir. Belki de ilk denemede onun yapması daha uygun olacaktır. Oyun tamamlandıktan sonra öğretmen bu defa, kıssada vurgulanan hususların neler olduğunu topluca göstermek amacıyla hazırladığı bir çalışma yaprağını öğrencilere dağıtır ve kıssadan çıkarılabilecek dersleri kısa cümlelerle ifade etmelerini ister. Gruplar halinde

yapılabilecek olan bu çalışma tamamlandıktan sonra ortaya çıkan sonuçlar sınıftaki diğer öğrencilerle paylaşılır.

Tartışma:

—Yusuf'un babası Yakup aleyhisselâmın çocukları arasında ayırım yaptığını düşünüyor musunuz?

—Düşünüyorsanız, sizce bunun sebepleri neler olabilir?

—Kıskançlık hikâyede ne gibi sonuçlar doğurmuştur?

—Kıskançlık neden dinimizde de iyi bir davranış olarak kabul edilmemiştir?

—Zaman zaman Yusuf aleyhisselâm gibi zor durumda kaldığınızı düşündüğünüz oldu mu?

—Bu durumda ne yaptınız? Çok mu üzüldünüz, yoksa Allah'ın size yardım edeceği aklınıza geldi mi?

Değerlendirme:

—Hikâyenin ana fikrini bir cümle halinde nasıl ifade edebilirsiniz?

Bu son değerlendirme kısmı farklı bir şekilde de yapılabilir; meselâ öğrencilerin Yusuf peygamber kıssasından neler öğrendiklerini, bu kıssanın kendilerinde ne gibi duygular uyandırdığını yazmaları istenebilir. Etkinliğin sonunda, yazılanlar sınıfla paylaşılır.

Dersin sonunda Yusuf peygamberle ilgili ilâhi teypten tekrar dinlenirken çocuklar ve öğretmen de eşlik etmeye çalışır.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: İnanç

Ünite: Din ve Ahlak Hakkında Neler Biliyoruz?

Konu: Güzel Söz Söyleyim

Teknik: Zihinde Canlandırma

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar

1.Güzel söz söylemenin insanların birbirine olan sevgi ve saygılarının artmasını sağladığını kavrar.

2.Güzel söz söylediği zaman hem Allah hem de yarattıkları tarafından daha çok sevileceğini kavrar.

Öğretmen günlük tutan bir öğrencinin adına şifre vererek onun yaşadıklarını yazdığı günlüğü sınıfa getirir ve okur. Konu ile ilgili olan metindeki şifreli kelimeyi öğrencilerden bulmasını ister etkinlik bireysel ya da grup oluşturularak yapılabilir.

Giriş:

Hakyemez dördüncü sınıfa giden tatlı mı tatlı bir çocuktur. Ama çok haylaz ve yaramaz olmasına rağmen dinlemez gibi görünse de öğretmenlerinin her sözünü can kulağıyla dinlemektedir. Yine dersin birinde öğretmenleri günlük tutmanın çok önemli ve faydalı olduğundan bahseder. İşte o günden beri Hakyemez de günlük tutmaktadır. İşte aşağıda Hakyemez'in günlüğünden bir bölüm yer almaktadır. Ama o gün günlüğünde bahsettiği konunun harfleri şifrelenmiştir. Bakalım siz bu şifreyi çözebilecek misiniz?

Gelişme:

15 ARALIK 2008, Cumartesi

Merhaba sevgili günlüğüm. Annemi bugün fena halde üzdüm. Aslında her şey kardeşimin beni sinirlendirmesiyle oldu. Ona farkında olmadan □□□□□ yapıverdim. Arkadaşlardan duyup öğrendiğim ve istemeden kullandığım bu sözleri annem duyunca şok geçirdi. Ama kısa sürede kendini toplayıp bana bağıırıp çağırarak yerine beni ve kardeşimi karşısına alıp nasihat etti.

Söze buna neden gerek duyduğumu sormakla başladı. Kardeşime çok öfkelenmişim için dedim. Önce öfkenin zararlarından ve onu yenmek gerektiğinden bahsetti. Peygamberimizin: “Öfke şeytandır, şeytan ise ateştir, ateş de su ile

söner öyleyse öfkelenince abdest alın.” hadisini söyleyip öfkelenince hiç konuşmamamı, öfkemin geçmesini beklememi, geçmiyorsa gidip hemen abdest almamı öğütledi. Ya da bu sözleri kullanmak yerine hiç olmazsa ninemin kullandığı cümlelerden kullanmamın daha iyi olacağını söyledi şakayla karışık olarak. Mesela ninem babama sinirlenince “Yemeden ölmeyesice, Ömrü uzayasınca seni, cennete git emi!. Allah seni cennetine hapsedsin beni de gardiyan etsin, Allah cezanı kaldırsın.” der. Gerçekten bu eski toprak insanları kutlamak gerekir. Sinirlenince kendilerini teskin etmek için güzel çözüm bulmuşlar valla.

Daha sonra □□□□□ yapmanın çirkinliğini ve güzel söz söylemenin faydalarını anlatmaya devam etti: Bir kişi peygamberimize gelip nasihat isteyince O örnek insan şöyle demiş: “ Sakın hiçbir şeye □□□□□ yapma.” Başka bir sözünde ise “Birbirine söven iki kişi şeytan gibidir, Allah çirkin konuşanı sevmez, çirkin konuşmak hayasızlıktır.” buyurmuş. Hatta Bedir savaşında öldürülen müşriklere Müslümanlar sövmek isteyince O güzel insan bunu yasaklamış ve “Söyledikleriniz onlara ulaşmaz fakat onların akrabalarını üzmüş olursunuz. İyi bilin ki kötü konuşmak alçaklıktır.” diyerek kendisine çok fazla işkenceler ve kötülükler yapmış kimselere bile kötü söz söyletmemiştir. Ben de annemden özür dileyerek öğretmenimizin yaptırdığı bir deneyden bahsettim ona. İki tane saksıya aynı anda iki tane nohut ekmiştik. Birine gelip gidip çirkin sözler söyledik, diğerine ise övgüler yağdırmıştık. Bitki bile kötü sözden etkilendi ve bir süre sonra gelişmesi durup çürümeye başladı. Halbuki aynı suyu ona da vermiştik. Hepimiz hayretler içinde kaldık. Annemin dediğine göre zaten peygamberimiz sadece insanlara değil hayvanlara eşyalara hatta rüzgara yağmura bile □□□□□ yapmayı yasaklamış. Bir keresinde rüzgara elbisesini savurduğu için lanet eden bir kişiyi “ona lanet etme, o sadece Allah’ın bir memurudur. Kim haksız yere bir seye lanet ederse laneti kendisine döner” diyerek onu uyarmış.

Ayrıca □□□□□ yapmak da kul hakkına giriyor ben hak yemez olarak bu davranıştan hemen vazgeçmeliyim. Arkadaşlarıma da bunları anlatarak onları da uyarmalıyım. Cennete hapsolasınca kardeşim de umarım bundan sonra beni sinirlendirmez.

Duamızı unutmadan: “Allahım! Yaptıklarım ve söylediklerim için beni affet. Bundan sonra çirkin sözler konuşmaktan beni koru.” Amiiin.

Günün sözü de şu dilimizi tutabilmekle ilgili olsun. “Dil insanı rezil de yapar vezir de... Bülbülün çektiği dili belası.”

Vezir olmak ve öyle kalmak dileğiyle, iyi geceler sevgili günlük. Selam ve dua ile...

Bir kez gönül yıktın ise bu kıldığın namaz değil... Yunus emre

Tartışma

Öğrencilere;

1. Günlükte geçen şifreli kelimenin ne olduğunu bilebildik mi?
2. Bu günlükte hakyemez başka hangi konulara değinmiştir?
3. Biz de günlük hayatımızda aile ya da arkadaş ilişkilerimizde bu tür kelimeleri kullanıyor muyuz eğer kullanıyorsak ne tür zararlarını görüyoruz? Soruları sorulabilir.

Değerlendirme

Bu süreçte özellikle şu noktaya dikkat etmekte fayda olabilir;

Öğrencilerin tümünde bu tür alışkanlık olmayabilir özellikle kötü söz söyleme alışkanlığı olmayan öğrencilerimizin değerlendirmelerini sınıfta paylaşmak faydalı olacaktır. Çünkü öğrencilerimizin kötü söz kullanırken genel itibariyle savunmaları bunu herkesin yaptığını yönünde olabiliyor. Böylelikle öğrenciler bu alışkanlığı isterlerse bırakabileceklerini görmüş olacaklardır.

1. Bu alışkanlığımızdan vazgeçmek için neler yapabiliriz?
2. Hakyemez günlüğünde Peygamber efendimizin hangi hadis-i şeriflerine değindi? Sizde bu konuyla ilgili bildiğiniz hadis-i şerif varsa sınıfla paylaşınız.
3. Kur'an da yer alan bu konuyla ilgili ayetleri araştırınız.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Din ve Kültür

Konu: Güzel Davranışlarda Bulunalım

Teknik: Kukla Draması

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar:

1. Dinimizde doğru sayılan davranışları öğrenir ve uygular.

HACİVAT İLE KARAGÖZ NASIL OYNANIR?

1. 2 tane öğrenci seçilir ve isteklerine göre biri Hacivat diğeri Karagöz olur.

2. Hacivat ile Karagöz'ün sohbetinin yazılı olduğu kağıtlar öğrencilere verilir bir iki dakika hazırlanmaları için süre verilir. Daha sonra arkadaşlarının önünde kağıttan okuyarak(ya da ezberledikten sonra) rollerini canlandırırlar.

3. Oyunu isteyen bütün çocuklar canlandırdıktan sonra öğretmen öğrencilere şu soruları yöneltir ve hep beraber cevaplar üzerine konuşurlar.

HACİVAT: Diyelim işimizi Mevlam rast getire. Yar bana eğlence medet.

Aman bana bir eğlence medet.

KARAGÖZ: Al sana bir koca sepet.

HACİVAT: Bak Karagözüm, bu akşam Ramazan-ı Şerifin ikinci günü. Allah bayrama hepimizi eriştirsin.

KARAGÖZ: Ne! Herkes üstünü mü değiştirsin?

HACİVAT: Bu ayda neler olur bilir misin Karagözüm?

KARAGÖZ: Davullar çalınır. Güm bümü güm güm. Temizlenir ağız gözüm.

HACİVAT: Başka ne olur?

KARAGÖZ: Çarşıdan aldım pirinç bulgur.

HACİVAT: Öyle değil Karagözüm.Oruç tutulur,Kur'an-ı Kerim okunur.Herkes günahattan kurtulur.

KARAGÖZ: Vay vay vay, bu vakitte soğan mı soyulur?

HACİVAT: Yok Karagözüm, göz harama bakmaz,dil kötü konuşmaz, el hırsızlık yapmaz!

KARAGÖZ: Haa anladım; kulak küpesiz, göz sürmesiz, el kınasız olmaz!

HACİVAT: Bak Karagözüm; abdest vücudu, tövbe günahı,namaz ruhu temizler.

KARAGÖZ: Eyvah!!Yandı fırındaki ekmekler!

HACİVAT: Yaa Karagözüm niye laftan anlamazsın, güzel düşünürsen asla darda kalmazsın.

KARAGÖZ: Evet evet, şimdi anladım Hacıvcav; düşmeden kalkamazsın.

HACİVAT: Ha şunu bileydin Karagözüm iki gözüm. Topraktan elbiseni,kirden pastan bedenini, yalandan dolandan kendini kurtar; Cennet kapılarını sana açar!

Tartışma

1. Karagöz ile Hacivat'ın sohbetinden Karagöz neler öğrenmiş olabilir?
2. Karagöz ile Hacivat'ı canlandırırken kendinizi nasıl hissettiniz?
3. Göz, el ve dil ile yapmamız gereken güzel davranışlara Hacivat'ın söylediklerinden başka hangi örnekleri verebilirsin?

Değerlendirme

1. Maddi ve Manevi temizlik arasındaki fark nedir?
2. Abdest alarak hem maddi hem manevi temizlik yapmamız mümkün olur mu? Farklı örnekler vererek açıkla mısın?

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: İnanç

Konu: Helal, Haram, Sevap ve Günah Kavramları

Teknik: Dramatizasyon

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar:

1. Sevap ve günah; iyilik ve kötülük kelimelerin ne anlama geldiğini kavrar.
2. Yapılan günahların insanlardan özür dileyip, helalleşerek ve Allah'tan af dileyerek kurtulabileceğini kavrar.

Giriş

Öğretmen aşağıdaki hikayeyi öğrencilere okur. Onlardan daha sonra bu üç kahramanı canlandırmaları ister.

Etkinlik

Bir zamanlar, önlerinde ve arkalarında birer torba taşıyan üç adam yolculuk yapıyordu. **İlk adama** torbalarda ne olduğunu sordular. Adamın cevabı şöyle oldu:

“ Bütün arkadaşlarımın iyiliklerini arkamdaki torbaya koydum. Sonuçta, onları göremiyorum ve kolayca unutabiliyorum. Önümdeki torbada ise başıma gelen bütün kötü şeyleri taşıyorum. Yürürken sık sık durup onları çıkarıyorum ve onlara çeşitli açılardan bakıyorum. Üzerlerinde yoğunlaşıp, bütün düşünce ve duygularımı onlara yöneltiyorum. Kaderime isyan ettiğim ve karamsar olduğum için mutlu olamıyorum, yolda fazla ilerleyemiyorum.”

İkinci adam, aynı soruya şöyle cevap verdi:

“İlk torbada, yaptığım iyilikleri taşıyorum. Onları önümde tutuyorum, başkaları da görebilsin diye sürekli çıkarıp herkese gösteriyorum. Arkamdaki torbada ise hatalarım ve kötü işlerim var. Nereye gidersem gideyim, onları da beraber

götürüyorum. Çok ağırlar. İyiliklerimi başkalarına sık sık göstermek, kötülükleri de beraberimde taşımak beni çok yavaşlatıyor.”

Üçüncü adama da taşıdığı torbalar soruldu. O da şöyle dedi:

“İlk torba, insanlar hakkında iyi düşüncelerle, onların yaptığı güzel şeylerle ve benim yaptığım iyiliklerle dolu, ama ağır değil. İkinci torbada ise başkaları hakkında duyduğum kötü şeyler ve kendi hakkımda kapıldığım kötü düşünceler var. Ama bakın, içi boş! Çünkü dibinde büyük bir delik açtım. Kötülükler delikten düşüp gittikleri için sonsuza kadar onlardan kurtuluyorum. Yolculukta bana yük olmadıkları için hedeflediğim yere daha çabuk ve rahat ulaşabiliyorum.”

Tartışma

1. Torbalara birer isim versek siz ne ad verirdiniz?
2. Herkesin iki torbası mı vardır?
3. Birinci adam torbalarında ne taşıyor? Neler onu yavaşlatıyor?
4. İkinci adamı ne yavaşlatıyor?
5. Üçüncü adam kötü duygu ve düşüncelerden nasıl kurtulmuş?
6. Siz bu üç adamdan hangisi olmak isterdiniz? Neden?

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Ahlak

Konu: Sevmek ve Sevilmek Niçin Bir İhtiyaçtır?

Teknik: Rol Oynama

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar:

1. Sevginin dinimizdeki yerini anlar.
2. Yaratılmış her şeyi sevmenin Allah'ı sevmek olduğunu kavrar.

Giriş

1. Öğretmen aşağıdaki röportajı aynen verildiği gibi bir hafta öncesinden 2 öğrenciye vererek çalışmalarını ister. Zaten ezbere meraklı olan pek çok öğrenci çok kısa bir sürede ezberleyecektir.

2. Tiyatro oynandıktan sonra izleyicilere konuşmalarla ilgili bazı sorular sorularak pekiştirilmesi istenir:

Müslüman Çocuk TV ‘HAFTANIN KONUSU’ programı

Muhabir: SERRA

Konuk: MELİH

Sevgili seyirciler sizinle bu haftaki programımızda okulun en çok sevilen öğrencisi seçilen arkadaşımız Melih ile bir röportaj yaptık onu sunacağız:

S: Sizinle bir röportaj yapmak istiyoruz Melih Bey?

M: Tabii, neden olmasın.

S: Sizce sizin niye bu kadar çok seveniniz var?

M: İhten sevmeyi alışkanlık edindiğim için sanırım, siz sevince sizi seven de çok oluyor.

S: Sizin niye hiç kötü arkadaşınız yok?

M: Kendinizi temiz tutmak istediğinizde Allah pek kötü arkadaş vermiyor

S: Arkadaşlarınıza ne hediye vermeyi seversiniz?

M: Sabun ve seccade.

S: İlginç... Niye bu ikisi?

M: Sabun ile dışındaki kirleri, seccade ile içindeki kirleri temizlesin diye.

S: Kalbinde kir mi oluyor ki insanların?

M: Aslında tertemiz veriliyor bize. Ama insanlar günah işledikçe bu kalbe siyah noktalar atıyorlar, kalpleri kirlenmiş oluyor.

S: Peki seccade bunu nasıl temizliyor? Seccadeye sarılıp yatınca mı mesela?

M: Yok yok. Namaz kılıp tevbe eden kişilere Allah tekrar bir fırsat tanıyormuş günahlardan uzak durmaları için. Yani siliyor günahlarını, kirlerini.

S: Nasıl günahlar bunlar birkaç örnek verebilir misiniz?

M: Tabii ki de: mesela “kalp kırmak”. Allah kalp kırmayı KABEYİ yıkan ile bir tutuyor.

S: Yani biz ülkü’ye saçları kıvırcık diye “marul” derken eğer kalbi kırıldıysa Allah’ın evini yıkmış gibi mi günah yazılıyor?

M: Sanırım öyle.

S: O zaman insanların işlediği günahlar o kadar çok ki...

M: İşte Allah dünyadaki kirleri nasıl yağmurla temizliyorsa, aralıksız yağın rahmet yağmurları da gönülleri öyle temizler. Ama tevbe edenleri, dua ile temizlenme bağışlanma isteyenleri...

S: Hımmm.. peki melih bey en çok ne yapmayı seversiniz?

M: Aynaya bakmayı ve kitap okumayı.

S: Nasıl yani melih bey?

M: Aynaya bakınca dış görüntüdeki kirleri, kitapları okuyunca da iç dünyamdaki yanlışları görebiliyorum...

S: Kitaplar ne diyor Melih Bey kalbimizle ilgili?

M: “Yalan söz, söyleyenin kıyamete kadar peşini bırakmaz”, “camın kiri silmekle, kalbin pası sevmekle geçer” diyor mesela

S: Peki neyi seveceğiz ki pası gitsin kalbimizin?

M: Yunus Emre ne demişti sevgili Serra Hanım; “yaratılanı sevdik, Yaratan’dan ötürü”

S: Ne güzel cümleler bunlar? Kitaplardan mı öğrendiniz bunları Melih Bey?

M: Evet. Kitapların sessizliği okunarak bozular, yoksa sadece üzerindeki tozu alınıp içi okunmayan kitap kıyamet günü bize hesap sorar Serra Hanım!

S: Son bir sözünüz var mı izleyicilerimize?

M: Kendisi arkadaşlarında bir değişiklik görmek isteyen önce kendini değiştirsin.

Çok sevmek isteyen çok sevsin

Güzel insanlarla beraber olmak isteyen önce kendi kalbini güzelleştirsin.

Hala fırsatları varken anne-babalarından yanlışlıkla söyledikleri tüm sözler için özür dilesinler.

S: Teşekkür ederiz Melih Bey Müslüman Çocuk TV olarak.

M: Ben teşekkür ederim Serra Hanım mutluluk duydum. İnşallah kalbimizden çıkan sözler yine kalplere ulaşır.

Tartışma

Niçin Melih ile röportaj yapılıyor bu programda?

Melih hangi hediyeleri vermektten hoşlanıyor?

Siz hangi hediyeleri vermektten hoşlanıyorsunuz?

Kalpler nasıl kirleniyormuş?

Aynaya bakmayı sever misiniz? Niçin?

Kalbimizin pası nasıl temizlenir?

Vs...(öğretmenin kendi dikkatini çeken bir soru da olabilir)

NASIL GELİŞTİRİLEBİLİR?

1. Önce muhabirin soruları izleyicilere sorulup daha sonra konuğumuzun yanıtı alınabilir

2. Bir hafta önce verilen öğrencilerden buna kendi düşüncelerince göre ekleme ve çıkarma yapabilecekleri söylenerek daha zengin bir hale getirilebilir.

3. Canlı bağlantı alınarak dinleyicilerin de soruları varsa sorulabilir.

4. Her ay bir konuk programı yapılarak geleneksel hale getirilebilir. Pek çok tarih kahramanını, dini kişilikleri, bilim adamlarını bu şekilde araştırıp program yapılması öğrencilerden istenebilir.

5. Program içinde konuğun anlatması için bir hikaye, birkaç güzel söz belirlenirse daha kontrollü ve zengin içerikli olarak devam edecektir.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: İnanç

Konu: Bismillahirrahmanirrahim

Teknik: Oyun

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar:

1.Besmelenin manasını ve önemini kavrar.

Giriş

Öğretmen derse girince her zaman yaptığından farklı olarak yapacağı işlemlerden önce yüksek sesle besmele çekip öğrencilerin dikkatini çekebilir. Sonra öğrencilere söylediği kelimeni Türkçe karşılığını bilip bilmediklerini sorar ve aşağıdaki metni okuyup dramatize etmelerini öğrencilerden ister.

Gelişme

DRAMANIN OYNANIŞI:

Ayşe ile Ali hazineyi bulmak için zorluklarla dolu bir yolculuğa çıkmaya karar verirler. Yaşadıkları yerin padişahı bu yolculuğa çıkmaya niyetlenen kişilere üzerinde “Bismillahirrahmanirrahim” yazan “Anahtar Kartını” verirmiş. Yolculukları sırasında karşılarına çıkabilecek engelleri bu anahtarla aşabileceklerini ve kimi yerlerde bu kartın üzerindeki yazıyı okuyarak rahatça geçebileceklerini söyler.

Çocuklardan biri kendine çok güvenir ve anahtar karta ihtiyacı olmadığını düşünerek padişahın yanına hiç gitmez. Diğeri ise,hem vedalaşmak hem de duasını almak için padişahın yanına gider ve anahtar kartını da böylelikle almış olur.

Çölde yolculuğa çıkarlar ve bir süre sonra sırayla karşılırlarına” 1.Çadır Satıcısı 2.Hurma Satıcısı 3.Zem zem satıcısı” çıkar. Anahtar kartı gösterip, okuyan çocuk hem istediğinden istediği kadar alır hem de yolu satıcılar yolu tarif eder.

Bir zaman sonra karşılırlarına bir hırsız çıkar ve paralarını ister. Anahtar kartı olan çocuk kartını gösterince; hırsız ona hiçbir zarar vermeyeceğini söyleyerek serbest bırakır. Diğer çocuğun tüm parasını alır.

Hazineye çok yaklaşmışken her ikisinin de karşısına birer küçük sandık çıkar. Anahtar kartı olan kolaylıkla açar ve içinden çıkan kağıdı okur:

“Bismillah her hayrın başıdır!”

Diğer çocuk sandığı açamadığı için çok öfkelenir ve sandığı yere atıp kırar. İçinden çıkan kağıdı o da okur:

“Allah Teala’nın ismini söylemeden yapılan her iş eksik kalır!”

Anahtar kartına sahip olan çocuk sonunda hazineyi bulur ve sevinçle hazinenin içindeki altın levhayı alır. Üzerinde şöyle yazıyordu;

“Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla başlar ve ancak O’ndan yardım dileriz!”

Tartışma

1. Hazineyi bulamayan çocuğa sorulur; “Çölde giderken arkadaşının anahtar kartı ile bütün engelleri aşarken sen neler hissettin?”

2. Hazineyi bulan çocuğa sorulur; “Yolculuk sırasında anahtar kartı olmadığı için arkadaşının hazineyi bulamaması seni üzdü mü? O’na yardımcı olmak için neler yapardın?”

3. “Rahman ve Rahim Allah’ın adıyla başlar ve ancak O’ndan yardım dileriz.” Cümlesinden ne anlıyorsunuz?

4. Padişaha nasıl teşekkür ederdin? Peki Allah’ın bize verdiği bütün nimetler için nasıl şükretmeliyiz?

Öğretmen “Rahman” ve “Rahim” sıfatlarının anlamını açıklayarak dersi bitirir.

Rahman: Sonsuz merhametiyle acıyıp esirgeyen, bütün varlıklara merhametini yönelten; güneşin her tarafı aydınlatması gibi merhametiyle bütün yaratıkları kuşatan.

Rahim: Acıyan, esirgeyen yarattıklarına hususi merhameti olan; güneşin her saydam şeyde yansıması gibi her ferde özel olarak merhametini yönelten.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: İnanç

Konu: “Kelime-i Tevhit” ve “Kelime-i Şehadet’i” Öğreniyoruz

Teknik: Eğitsel Oyun

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar:

1. Kelime-i Şehadet ve Kelime-i Tevhit cümlelerinin anlamlarıyla birlikte kavrar.

Etkinlik

OYUNUN OYNANIŞI

Öğretmen kelebek resminin olduğu kartonu tahtaya ya da uygun bir duvara asar. Kelebeğin kanatlarından birinin ismi, “Şehadet”,diğer kanadının ise, “Tevhid” dir. Kartonun alt köşelerine 1’den 10’a kadar numaralandırılmış cümle kartları konulmuştur. Öğrenciler sırayla bir sayı söylerler ve söyledikleri sayının yazılı olduğu cümle kartını alarak okurlar.Cümleyi okuyan öğrenci,elindeki kartı kelebeğin Tevhid ya da Şehadet kanatlarından uygun olanına yapıştırarak nedenini açıklar.

Örneğin; elindeki cümlede “İslamın 5 şartından ilkidir.” Yazıyorsa, bu kartı Şehadet kanadına yapıştırır. Ardından İslamın 5 şartının hepsini sayarak açıklamasını yapmış olur.

Kartondaki bütün cümleler kanatlara yerleştirilinceye kadar oyuna bu şekilde devam edilir.

Oyunun Adı : TEVHİD AĞACINI BOYAYALIM

Amaç: Okuduğu cümlenin manasını kavrayabilme ve anladıklarını doğru ifade edebilme becerisini geliştirme.

OYUNUN OYNANIŞI

Kartonun sol yarısında bulunan ağaç; yaprak,elma,gövde,kök ve tohum olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır.Kartonun sağ tarafında da beş cümle yazılıdır;

1. Tevhid Allah'a iman etmenin özüdür.
2. İslam'a açılan kapıdır.
3. Peygamberlerin ilk görevidir.
4. Ortak koşmadan yalnız Allah'a iman etmek.
5. Bütün iş, davranış ve ibadetlerimizi yalnız Allah için yapmak.

Öğretmen “Ağacın her bir bölümü bu cümlelerden birini söylemiştir acaba hangisi hangi cümleyi söyledi?” sorusunu öğrencilere yöneltir.

Anoloji yönteminde tek bir doğru yoktur sadece bazı yönlerden benzetme yapılabilir. Bu yüzden burada önemli olan öğrencinin okuduğu cümleyi ağacın hangi bölümünün söyleyebileceğini ve nedenine ilişkin mantıklı bir açıklama getirebilmesidir.

Örneğin;

Öğrencilerden biri kartonun sağ tarafındaki cümlelerden ilki olan “Tevhid Allah'a İman etmenin özüdür.”Cümlesini okumuş olsun.

Bu cümleyi ağacın bölümlerinden tohum'a bir ok işareti çizer ve “Bu cümleyi tohum söylemiş olabilir çünkü; Tevhid İslam'ın özü olduğu gibi tohum da ağacın özüdür.”açıklamasını yapabilir.

Aynı cümleyi ağacın başka bir bölümü de söylemiş olabilir önemli olan öğrencinin okuduğu cümle ile söyleyen bölümün arasında bir bağlantı kurabilmesi ve bunu ifade edebilmesidir.

Kartondaki tevhid ağacı renksizdir. Bu yüzden cümleyi hangi bölümün söylediğini bulan çocuk o bölümü istediği bir renk ile boyar.

Cümleler bittiğinde ve ağaç renklendiğinde oyun bitmiş olur.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: İnanç

Konu: Dostluk ve kardeşliğin temeli sevgidir.

Teknik: Dramatizasyon

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar:

1.Allah'ın sevgisini kazanmanın en güzel yolunun onun yarattıklarına yardım etmek ve onun yarattıklarını sevmekten geçtiğini karar ve bunu sağlayacak davranışlarda bulunur.

Etkinlik

Cennet ve cehennem adlı hikaye öğrenciler okunur ve sınıfta istekli olan öğrencilerden hikayeyi dramatize etmeleri istenir.

CENNET VE CEHENNEM

Adam ve hayattaki tek arkadaşı olan köpeği bir kazada birlikte ölmüşlerdi. Gökyüzüne çıktıktan sonra bembeyaz bulutların arasında dolaşmaya başladılar. Adam çok susamıştı. Biraz su bulabilmek ümidiyle yürümeye devam ederken, birden kendilerini muhteşem bir manzaranın karşısında buldular. Rengarenk çiçeklerle süslü bir bahçe, altından yapılmış bir bahçe kapısı, ve onları karşılayan beyazlar içinde bir kadın. Adam köpeğiyle birlikte kadına yaklaştı ve sordu:

- Affedersiniz, burası neresi? Kadın ona gülümsedi:
- Burası Cennet efendim. Adam bunun üzerine sevinçle:
- Harika, dedi. Peki, bana biraz su verebilir misiniz, gerçekten çok susadım.

Kadın cevap verdi:

- Tabi efendim, içeri girin. İçeride dilediğiniz kadar su bulabilirsiniz.

Böylece adam kopeğine döndü:

- Hadi oğlum içeri giriyoruz, diyerek kapıya yürüdü... Ama kadın onu birden durdurdu:

- Üzgünüm efendim, köpeğiniz sizinle gelemmez, hayvanları içeri almıyoruz... Bunun üzerine adam bir an durdu, düşündü ve geri dönüp köpeğiyle birlikte geldikleri yolun tam ters yönünde yürümeye koyuldular.

Bir süre geçtikten sonra kendilerini bu kez tozlu çamurlu bir yolda buldular ve yolun sonunda karşlarına çiftlik girişini andıran bir kapıyla yırtık pırtık elbiseli bir dede çıktı... Adam sordu:

- Affedersiniz. Bana biraz su verebilir misiniz? Dede:

- İçeri gel, dedi. Kapıdan girdikten sonra sağ tarafta bir çeşme var... Adam sordu:

- Peki arkadaşım da benimle gelip oradan içebilir mi? Dede:

- Tabii, çeşmenin yanında köpeğinin de su içebileceği bir kâse bulacaksınız... Bunun üzerine adam kapıdan girdi... Biraz yürüdüktan sonra sağ tarafta çeşmeyi buldu. Adam çeşmeden köpek de oracıktaki kaseden doya doya içerek susuzluklarını giderdiler. Derken adam geri giderek girişte bekleyen dedeye sordu:

- Su için çok teşekkür ederim... Peki burası neresi? Dede:

- Burası cennet, dedi. Bunu duyan adam şaşırıldı:

- Ama nasıl olur, az önce burası gibi kırık dökük olmayan muhteşem bir yere gittik ve orasının da Cennet olduğunu söylediler. Dede:

- Şu rengarenk çiçeklerle süslü altın kapılı yer mi, dedi... Ama orası Cehennem... Adam iyice şaşırmişti:

- Peki ama orası sizin adınızı kullanarak insanları kandırıyor diye hiç kızmıyor musunuz? Dede gülümsedi:

- Kızmıyoruz. Çünkü onlar kendi çıkarı için en iyi arkadaşını yarı yolda bırakanları Cennet'ten uzak tutuyorlar.

Tartışma

1. Hikayede geçen kahramana hangi duyguların cenneti kazandırdığı sorulur.

2. Hikayede geçen kahramanın yerinde siz olsaydınız cennete girmek için köpeğinizi bırakır mıydınız?

Değerlendirme

1. Bencillik, sevgisizlik, hırs gibi duyguların insanlara dünyada ve ahirette neler kaybettirdiği örneklerle değerlendirilir.

2. Dünyada kendinizden çok değer verdiğinizizi, sevdiğinizi düşündüğünüz kimseler var mı var ise bu kişiler için neler yaptınız?

3. Öğrencilere Peygamberimiz (s.a.v.) birbirlerini sevmekte ve birbirlerini şefkat göstermekte mü'minlerin durumu insan bedenine benzer. Ondan bir uzuv rahatsızlandığında, beden diğer uzuvları uykusuzluk ve humma ile ona ortak olmaya çalışırlar.⁷⁷

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Hz. Muhammed (s.a.v)

Konu: Hz Muhammed'i tanıyalım

Teknik: Eğitsel oyun

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar:

---

⁷⁷ Zekeriya Güler, Hadis Günlüğü, Nükte Kitap, s.181, Konya, 2004

1.Hz. Muhammed döneminde geçen kişi, olay, ya da mekanların özelliklerini kavrar.

Giriş

OYUN-bir şey düşünüyorum

NASIL OYNANIR?

Oyunu ilk başlatan, aklından Peygamberimiz'in hayatıyla ilgili bir kelime, kavram, yer, eşya, kişi, olay, tarih, vb. tutar. Aklında tuttuğu bu kelimenin özellikleriyle ilgili birkaç kelimedenden oluşan ipuçları verir. Oyuncular da ipuçları verilen kişiyi veya kavramı veyahut da bu olayı tahmin etmeye başlarlar. Herkesin 1 defa tahmin etme hakkı vardır. Doğru tahmin eden yeni kelimeyi sorma hakkını kazanır. Oyun bu şekilde devam eder gider.

Etkinlik

1. Oyuncu aklından “**Mekke’yi**” tuttu diyelim.

—Aklımda bir yer tutuyorum, ipucu: Kabe, Arabistan,Muhacir,

2. Oyuncu aklından “**Ebu Talip**”tuttu diyelim.

—Aklımda bir kişi tutuyorum, ipucu: Hüzün yılı, Hz. Ali, Ticaret

3. Oyuncu aklından “**Kabe Hakemliği**” tuttu diyelim.

—Aklımdan bir olay tutuyorum, ipucu: Hırka, Hacerü’-Esved (siyah taş), Hz. Muhammed (s.a.v)

Oyun böyle sürer gider.

FAYDALARI:

1. Öğrencilerin bilmediği pek çok konunun olduğunu görmesini sağlar. O kişiyi öğrenmeye teşvik eder.

2. Olayların önemli yönlerini, o kişiyi diğer kişilerden ayıran yönlerini, o kavramın içindeki daha önceden dikkatini çekmeyen yönleri fark etmesini sağlar.

NASIL GELİŞTİRİLEBİLİR?

1. Aklımdan bir ŞEY tutuyorum denerek daha zor hale getirilebilir. Çünkü ibadet mi, kişi mi, olay mı sorulduğunu bilmeyen kişi daha fazla bir çaba gösterecek ve hata yapmamak için bilgilerinden kesin olanlarını tercih edecektir. Bu da o kişiyi bilmediği pek çok şeyi araştırmaya itecektir.

2. Yanlış söyleyene farklı bir yöntem uygulanabilir: Mesela öğrencinin bilemediği kelime ‘Kabe hakemliği’ olsun; haftaya öğrenciden bu olayı araştırması ve sunması, anlatması istenebilir.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: İbadet

Konu: Temiz Olalım

Teknik: Pantomim

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar:

1.Sağlıklı olabilmek için vücut temizliğinin gerektiğini ve dinimizin de bunu bizden istediğini kavrar.

Giriş

Sağlığımızı korumanın en önemli yolunun temizliğimize dikkat etmek olduğu, hastalıklara neden olan mikropların temiz olmayan ortamlarda kolayca çoğalabileceği vurgulanır.

Etkinlik

Öğretmen mimik ve jestlerle bir kutu şekli yaparak aktiviteye önce kendisi başlar. Kutu büyük, küçük, dar ya da uzun olabilir. Kutuda olacak nesne göz önünde bulundurulmalıdır. İlk önce kutunun şekli ana hatlarıyla belirlenir. Sonrada öğretmen kutuyu açmaya başlar. Kutunun kurdelası, fiyongu olabilir. Bunların hepsi jest ve mimiklerle belirtilir. Kutuyu açar açmaz içinde temizlik için kullanılacak hangi nesne olduğunu hareketlerle anlatır.

Örneğin; kutunun içinden bir el sabunu, tarak, tırnak makası vb... çıkabilir. Sonrasın da çocuklardan kutunun içinde ne olduğunu tahmin etmeleri istenir. Doğru tahmin ettikleri zaman nesneyi kutunun içine koyup kutuyu ezebilir, isterse üzerinde iyice zıplar. Sonra öğrencilerden birinin işlemi tekrarlamasını ve kutudaki nesneyle ilgili kendi fikirlerini oluşturmaları istenir. Hiç ses çıkarmadan pandomim herkesle tekrarlanır. Sadece tahminde bulununlar konuşabilir.

Tartışma

Bu faaliyet çocukların, tanımlamayla ilgili düşüncelerini geliştirmelerini sağlayacaktır. Çocuklardan tek tek kendi nesnelere bu kez sözlü olarak tanımlamaları istenir.

Örneğin; kutunun içindeki nesne tırnak makası olsun onunla ilgili, “haftalık tırnak temizliğimizde kullandığımız bir nesnedir” şeklinde bir tanım yaptırılıp, öğrenciye tırnaklarımızı temizlemediğimiz taktirde neler olabilir? Sorusu yöneltilebilir ve öğrenciyle birlikte sınıfa yönelik olarak, tırnak aralarına giren mikropların yediklerimizle birlikte midemize girebileceği ve sonucunda karşılaşılabilecek sıkıntılar açıklanabilir.

Değerlendirme

Bu bölümde çocuklarda etkinlikle ilgili olarak dört mısralık bir şiir yazmaları istenebilir. Her mısra “benim kutum...”ile başlayacaktır. İlk mısra kutunun neyden yapıldığını ve görünüşünü, ikinci mısra kutunun içinde ne olduğunu, üçüncü mısra bununla ne yapılacağını ya da bizim için önemini ve son mısra da bunun için Allah’ a teşekkürü ifade edebilir.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Hz. Muhammed

Konu: Hz. Muhammed aile büyükleri

Teknik: Doğaçlama

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar:

1.Hz. Muhammed’in aile büyüklerini ve diğer bireylerini özellikleriyle kavrar. Ses oluşturma ve karakter oluşturma becerilerini kazandırır.

Etkinlik

Bir önceki ders öğrencilere Hz. Muhammed'in hayatının bir bölümünü anlatan çizgi film izletilip ya da o dönemi anlatan bir metin okutturulup ikinci ders etkinlik yapılır.

Çocuklara peygamber efendimiz döneminde oldukları söylenir. O dönemde yaşayan hangi karakteri canlandırmayı istediklerini düşünmeleri söylenir. Kim olacaklarına karar vermeleri için iki dakika süre tanınır. Herkes seçtiği karakterin ismini sınıfla paylaşır.

Öğretmen ;

“Artık o dönemdeyiz herkes birbirine seçtiği karakterin ismiyle hitap edecek!” komutunu verir.

Örnek kişiler: Hz. Hamza, Ebu talip, Hz. Ali, Hz. Hatice olabilir.(Ebu Lehep gibi kötü karakterler öğrenciler tarafından seçilmeyebilir, bu durumda öğretmen bu etkinliğin amacından bahsederek yetenekli öğrencileri bu konuda güdülemelidir.) Çocukların rol yapma, karakter yaratma becerilerinin gelişmesi ve o dönemi daha iyi anlayabilmeleri için belirgin kişiler üzerine yoğunlaşmaları konusunda öğretmen yönlendirme yapabilir. Örneğin Ebu Talip'in yaptığı fedakarlıklar , Hz. Hamza ya da Hz. Hatice'nin tavırları vurgulanması gereken noktalardır.

Aile bireylerinin aralarında geçen ve o dönemi anlatan diyalogları öğrenciler oluşturur. Bir önceki ders izletilen çizgi film diyalogların daha kolay oluşturulmalarına katkı sağlayacaktır.

Tartışma

1.Bizler canlandırdığımız karakterlerin yerlerinde olsaydık yaşanılan durumlara karşı bizlerin tavrı ne olurdu?

2.Hangi tarafta durmak daha kolay kötülerin mi iyilerin mi?

Değerlendirme

1.Hz. Muhammed(s.a.v)in aile bireyleri arasındaki ilişkileri bizim aile ilişkilerimize nasıl örnek teşkil ediyor? Örneğin ona çok büyük zararı dokunan amcası Ebu Lehep'e karşı tavrı nasıldı?

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Hz. Muhammed

Konu: Hz. Muhammed'in çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışları

Teknik: Doğaçlama (ilk satırlar)

Süre: 30-40 dk.

Etkinlik

Her gruba ve ya çifte aynı ilk cümle verilir

Örnek cümleler:

- Haksızlık bu!
- Söylemeyeceğine söz vermiştin!
- Senin bu yalanı söylemene çok şaşırdım!

Çocuklardan grup ya da çiftler halinde çalışarak ilk cümlelerini kullanıp kısa bir hikaye oluşturmaları söylenir. Verilen süre sonunda her grubun sınıfın geri kalanına hikayeyi hareketlerle anlatması istenir.

Aynı ilk cümlenin kaç tane yorumunun yapıldığına bakılmalıdır. Alternatif olarak her gruba ve ya çifte değişik bir ilk cümle verilip faaliyet aynı şekilde yaptırılabilir.

Not: Aynı faaliyet son bu kez son cümleyle denenir;

- Çok teşekkürler!
- Hiç kimseye bu tartışmadan bahsetmedim.
- Bundan sonra kesinlikle doğruluktan ayrılmayacağım.

Grupların hikayenin oluşum sürecindeki yaratıcılıklarına ve konuyla ilgili istenilen mesajları verip vermediklerine bakılmalıdır.

Tartışma

1. Günlük hayatımızda bu tür olaylarla karşılaştığımızda tavrımız ne olmalıdır? Sorusu öykülerden yola çıkarak sorulur. Hikaye kahramanlarından kimin haklı kimin haksız olduğu üzerinde tartışılır.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Din ve Kültür

Konu: Aile İçi İlişkilere Yönelik İslam'ın Öğütleri

Teknik: Doğaçlama

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar:

1. Aile içi ilişkilerde üzerine düşen görev ve sorumlulukları kavrar.

Etkinlik

Bu doğaçlama tekniğinde öğretmenin de çocuklarla yerde oturması ve halkanın bir parçası olması önemlidir. İki çocuk halkanın ortasına geçerken diğerleri doğaçlama geliştirebilecekleri ortam için fikir ileri sürebilirler. Bu tür doğaçlamada önemli olan çocukların kendi doğaçlama tekniklerini oluşturabilmeleridir.

Halkanın ortasına geçen iki çocuk diğer öğrencilerin doğaçlamanın nerde gerçekleşeceğiyle ilgili fikir vermesiyle başlar. Doğaçlama bir evde başlamıştır;

1. Öğrenci: Karnesini yeni almış bir öğrencidir. Beden eğitimi dışında tüm dersleri zayıftır ve bunu babasına nasıl söyleyeceğini düşünmektedir. İleride beden eğitimi dersi öğretmeni olmayı düşünmektedir.

2. Öğrenci: Baba rolünde ve salonda gazetesini okumaktadır. Büyük bir sabırsızlıkla çocuğunun karnesini beklemektedir ve ondan çok emin ona çok güveniyor. İleride kendisinin okuyamadığı tıp fakültesini çocuğu okusun istiyor.

Doğaçlamaya iki öğrenci bu düşüncelerle başlarlar. Çocuk ile babası arasındaki diyalog devam ederken öğretmen “dur!” komutu verir. Bu sırada ortadaki çocuklar ne yapıyorlarsa otomatik olarak o pozisyonda kalmalıdır.

Öğretmen çocuklardan birine aynı pozisyonda kalmaya devam etmesini söylerken diğer çocuk yerine döner. Bu arada halkada oturan bir sonraki çocuğa ortaya geçip doğaçlamayı devralmasını söyler. Ortadaki yeni çocuk doğaçlamayı devraldığında aile içindeki başka bir bireyi canlandırabileceği gibi bir önceki arkadaşının kaldığı yerden onun rolünü de kendi istediği doğrultuda devam ettirebilir. Örneğin;

3. Öğrenci: Çocuğun annesi rolünü almayı tercih eder ve oğlunun hedefinin aslında beden eğitimi öğretmenliği olduğunu eşine anlatmaya çalışır.

Bu devralma işlemi öğretmen dahil halkada oturan herkese sıra gelinceye kadar devam ettirilmelidir. Öğrenciler ilk başta telaşlanabilirler fakat doğaçlama tekniğini kendileri oluşturdukları için etkili ve verimli bir öğrenme sağlar. Ayrıca tüm öğrenciler doğaçlamaya katılacağı için öğretmen böyle bir durumda hangi öğrencinin nasıl davranmayı seçtiği konusunda bilgi sahibi olabilir.

Tartışma

1. Doğaçlamada babanın düşüncesindeki hata nedir?
2. Çocuk babasıyla önceden düşüncelerini paylaşabilir miydi?
3. Annenin tavrı nasıl olsa daha etkili olur? Şeklinde sorular sorularak öğrencilerin oluşturdukları durumlara yorum getirilebilir.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Kur'an ve yorumu

Konu: Son İlahi Kitap Kur'an-ı Kerim

Teknik: Isınma çalışmaları

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar:

1. Kur'an-ı Kerim'in insanlar için rehber olduğunu kavrar.

Etkinlik

Bu etkinliğimizde amaç Kur'an-ı Kerim'in insanlar için nasıl rehber olduğunun kavratılmasıdır. Bu nedenle yaklaşık iki –üç haftaya yayılmış etkinlikler **Kur'an Ansiklopedim** ismini taşıyor. Her derste Kur'an' da bulunan bir konu yer alacaktır. Örneğin bu hafta Kur'an da cennet nasıl anlatılır? konusunu kavratacak etkinliğimiz yer alıyor.

Öğrencilerimize öncelikle giriş olarak;

Cennet;

Güzellikler ülkesi,

Nimet verilenlerin beldesi,

Sabredenlerin müjdesi,

Hemen hepimiz cenneti merak ederiz nasıl bir yerdir, cennette de kavga ve sıkıntı var mı, kimler oraya girmeye hak kazanır, cennette hiç bıkmaz mı? Bu soruları sizler de merak ettiniz mi sorusu yöneltilir. Öyleyse bu soruların cevaplarını bulmak için yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'e müracaat edelim. Öğrencilerden bir hafta öncesinden getirmeleri söylenen Kur'an meallerini çıkarmaları istenir;

Öğrencilere cennete kimler girer? sorusu sorulur bu sorunun cevabını bakalım bize hangi surenin kaçınıcı ayeti veriyor. Tahtaya sure ismi ve ayet numarası yazılır, hep birlikte nasıl bulunacağını kavranması için etkinliğe başlanır. Öğrenciler bu etkinlikle Kur'an dan tüm merak ettikleri soruların cevaplarını bulabileceklerini görmüş olurlar böylelikle Kur'an'ın onlar için baş ucu kitabı olması yönünde bir adım atılmış olur.

Cennete kimler girer?

7/Araf Suresi,42. ayet

“İnananlar ve yararlı işler yapanlar...İşte bunlar, cennetlikler.”

82/İnfitar Suresi,13.ayet

“İyiler şüphesiz naim cennetinde, nimetler içindedir.”

Ayetlerden sonra açıklamalar öğrencilere yaptırılır. Burada iyilerden maksat peygamber efendimizin hadisinde söylendiği gibi ana-babalarına ve çocuklarına iyi davrananlardır.⁷⁸ Bizim günlük hayatta yaptığımız hangi işler yararlı iş kapsamına girer ya da iyi insan olmak için hangi işleri yapmalı hangilerini terk etmeliyiz? Sonrasında;

Cennetlikler mutlu mudurlar?

88/Gaşiye Suresi, 8- 9. ayetler

“Bazı yüzler o gün mutlulukla parılayacak.” Ayeti öğrenciler bulduktan sonra, o gün mutlu olmak için bu gün neler yapmalıyız? sorusu bir önceki ayetlerle ilişkilendirilerek cevaplandırılır.

Orada kavga ya da sıkıntı var mı?

15/Hicr Suresi, 47- 48. ayetler

“Biz onların kalplerinden kıskançlığı söküp aldık. Artık onlar koltuklar üzerinde kardeşçe otururlar. Onlar orada hiçbir yorgunluk hissetmedikleri gibi oradan asla çıkarılmazlar da.”

Ayette ki kıskançlık, kavga, yorgunluk gibi kavramların üzerine vurgu yapılır, ve orada bu tür duyguların olmayacağı açıklanır.

Cennete girenler ne kadar yaşarlar?

98/Beyine Suresi, 8. ayet

“Onların ödülleri Allah katında kendilerini bekler: İçinden ırmaklar akan sonsuza kadar kalacakları sınırsız cennetler...”

---

⁷⁸ Tirmizi, Menakıp, 64. Bab

Öğrenciler peki bu sınırsız kalacağımız **cennet nasıl bir yerdir?** Merak ettiniz değil mi? Denir ve şu ayetleri bulmaları söylenir;

25/Furkan Suresi, 24. ayet

“O gün cennetliklerin kalacağı yer çok iyi, dinlenecekleri yer çok güzeldir.”

13/Ra'd Suresi, 35. ayet

“Altından ırmaklar akar, yiyecekleri ve gölgeleri sürekli dir.

47/Muhammed Suresi, 15. ayet

“Orada temiz su ırmakları, tadı bozulmayan süt ırmakları, içenlere zevk veren içecek ırmakları, süzme bal ırmakları vardır. Onlara orada her türlü ürün ve Rablerinden bağışlanma vardır.”

43/Zuhruf Suresi, 71- 73. ayetler

“Canlarının çektiği ve gözlerinin hoşlandığı her şey oradadır. Siz orada temellisiniz. İşlediklerinize karşılık size miras verilen işte bu cennettir.”

Öğrencilere peki çocuklar acaba bizi **cennette kimler karşılayacak?** bir de buna bakalım ne dersiniz? haydi şu ayeti bulalım;

39/Zümer Suresi, 73- 74. ayetler

“Oraya varıp da cennetin kapıları açıldığında bekçileri(melekler) onlara:

“Selam size; hoş geldiniz! Temelli olarak buraya girin.” derler. Onlar da “Bize verdiği sözde duran ve bizi bu yere varis kılan Allah’a hamdolsun. Cennette istediğimiz yerde oturabiliriz. Yararlı iş işleyenlerin karşılığı ne güzelmiş.” derler.

Değerlendirme

Öğrencilere;

-Evet çocuklar sizden de evinizde Kur'an da adı geçen cennet isimleriyle birlikte cennetteki süs ve eşyalardan bazılarını anlatan ayetleri bulmanızı istiyorum.

Cennet isimlerine örnek olarak;

Naim, Adn, Firdevs...

Cennetteki süs ve eşyalara da örnek olarak;

Altın bilezik, Altın kadeh ve tepsiler, inci...verilebilir. Dilenirse öğretmen örnek olarak sınıfa okuyabilir. Öğrencilere “ bunların hepsini dünyada görüyor ve tanıyor gibiyiz fakat isimleri aynı olsa da cennetteki nimetler bambaşkadır. Onlar Rabbimizin bize eşsiz güzellikleri ve ikramları olacaktır” vurgusu yapılır.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Kur'an ve yorumu

Konu: Son İlahi Kitap Kur'an-ı Kerim

Teknik: Isınma çalışmaları

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar:

1. Kur'an-ı Kerim'in örneklerini ibret vermesi bakımından değerlendirir.
2. Kur'an kıssalarında geçen kişileri tanıır.

Etkinlik

Bir önceki derste Kur'an da cennetle ilgili ayetleri gördük. Bu derste ise rehberimiz ve ansiklopedimiz Kur'an da hayır ve şer yolcuları kimler buna bakalım;

Hayat bir yol, insanlar yolcu. Yollar çatallaşır bazen, hangi tarafa gideceğini şaşırır insan... Kur'an koyar tabelayı önüne ve sırat-ı müstakime işaret eder, dosdoğru yola... Ama her insan kendi tercih eder kendi yolunu.

Öğrencilere;

-Çocuklar bazen en iyilerin yanında en kötüyü en kötünün yanında en iyiyi görebiliriz. Bakalım Kur'an bunu bize nasıl gösteriyor;

Nuh(a.s)'un karısı- Lut (a.s) karısı

“Allah hakkı inkar edenlere Nuh'un karısıyla Lut'un karısını örnek verdi. O ki kadın kullarımızdan iki Salih kul ile evli idiler, onlara hıyanet ettiler. Kocaları onları, Allah'ın azabından zerrece kurtaramadı.” (Tahrim Suresi, 10.ayet)

Firavun'un Karısı

“Allah iman edenlere de Firavun'un karısını örnek gösterdi. O şöyle demişti: Rabbim bana katında, cennetin içinde bir ev yap. Beni Firavun'dan ve onun kötü işinden kurtar. Beni şu zalim toplumdaki kurtar.” (Tahrim Suresi. 11. ayet)

Değerlendirme:

Öğrencilere bu ayetler buldurulduktan sonra şu noktalara dikkat çekilir;

Kur'an da bu ayetlerin aynı surede peşpeşe bulunma sebebi ne olabilir?

Her zaman için insanların yanında iyi ve ya kötü kişilikler olabilir, böyle durumlarda biz yolumuzu şaşırırsak doğruyu Kur'an'a bakarak bulabiliriz.

Peygamber efendimiz(s.a.v)'in yanında da onu en yakını olduğu halde inanmayanlar oldu mu? Sorusu öğrencilere sorulabilir. Ayrıca konunun daha iyi anlaşılması için yukarıda adı geçen Firavun ya da Hz. Nuh ve Hz. Lut ile ilgili kısa bilgi öğrencilere verilmelidir.

Aynı babanın oğulları

Hz. Adem'in iki oğlu

“İkisi de birer kurban takdim ettiler. Birinden kabul edildi. Diğerinden edilmedi.

Seni mutlak öldürürüm dedi. Yok dedi. Allah muttakilerden kabul buyurur. Yemin ederim ki sen beni öldürmek için bana el uzatsan da ben seni öldürmek için el uzatacak değilim. Ben alemlerin Rabbi Allah'tan korkarım. Bunun üzerine nefsi kendisine, kardeşini öldürmeyi kolay gösterdi. Tuttu onu öldürdü. Artık hüsrana düşenlerden olmuştu.”(Maide Suresi, 27-30. ayetler)

Değerlendirme:

Habil ile Kabil'in aynı babanın oğulları oldukları halde aralarında davranış olarak çok büyük farkların olduğu, her insanın kendi yolunu kendi iradesiyle seçtiği, bu konu da geçmiş milletlerden örnekler vererek Kur'an'ın bize doğruyu gösterdiği, açıklaması yapılır. İstenirse öğrencilere Habil ile Kabil çizgi filmi izletilir.

Öğrencilere bir sonra ki hafta için Kur'an daki hayır ve şer yocularından ödev verilir.

Örneğin;

Müşrik bir baba örneği: Hz. İbrahim'in babası (**Meryem suresi 46. ayet**)

Hak için kaçanlar: Ashab-ı Kehf (**Kehf Suresi 10. ayet**)

Hz. Lokman'ın babalık örneği (**Lokman Suresi 13-19 ayetler**)

Malını gösteriş için harcayan (**Bakara Suresi 264. ayet**)

Bu ödev sayesinde öğrenciler Kur'an da istedikleri bilgiye nasıl ulaşacaklarını pekiştirmiş olurlar, Kur'an da adı geçen şahsiyetler ve onların hayatları konusunda ön bilgiye sahip olurlar. Bu da DKAB öğretmenine sonraki yıllarda ders işleme sırasında büyük kolaylık sağlayacaktır.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Sure ezberi

Konu: Fatiha Suresi

Teknik: Eğitsel oyun

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar:

1. Ezberlediği sureleri pekiştirir

Etkinlik

Oyunun adı: Ayağını kolla ebeden kaç

Öğrencilere çocuklar hangi sureleri ezbere biliyoruz?

Fatiha suresi, Subhaneke duası, Kevse suresi, İhlas suresi...

İşte size ezberlediğiniz surelerle oynayacağımız bir oyun.

Nasıl Oynayacağız?

Aranızdan bir kişiyi ebe seçin

Ebe ortaya geçsin, siz de etrafında halka olun

Dikkat edin! Ebe sizi halka dışına çıkarmak için ayağınıza basmaya çalışacak. Sizin de her ne olursa olsun ebeden kaçarken ellerinizi bırakmamanız, birlikte kaçmanız gerekiyor.

Ebeye beş dakika süre verin. Ebe beş dakika içinde ayağına basarak halka dışına çıkardığı her bir oyuncuya okumaları için birer süre verecek. Ve doğru okunan her süre için ebe 10 puan kazanacak. Tabii ki ebe de bir süre okuyacak ve okuduğu süre için 20 puan alacak.

Yeni ebelerle oyuna devam edin. Bakalım en çok puanı hanginiz toplayacak?

Oyunun Kuralları:

Asla halkada eller bırakılmayacak

Ayağına basılan oyuncu, oyunu bölmeden halka dışına çıkacak

Ebe mutlaka halka içinde kalacak

Ebe herkese farklı bir süre verecek kendisi de okunanlardan farklı bir süre okuyacak

Oyun 10 kişi ve üstüyle oynanabileceği gibi iki kişiyle de oynanabilir. İki kişi el ele tutuşarak birbirinin ayağına basmaya çalışır ayak basan, süresini okuyup puanını alır.

Değerlendirme

Öğrenciler daha fazla puan almak için daha fazla süre ezberlemeye teşvik edecek bir oyundur.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Hz. Muhammed

Konu: Hz. Muhammed(s.a.v) haksızlıklara güzel bir tavırla karşı çıkardı

Teknik: Eğitsel oyun

Süre: 30-40 dk.

Kazanımlar:

1. Haksızlıklara karşı nasıl davranacağını bilir

Etkinlik

Öğrencilere bu etkinlikte Hz. Muhammed (s.a.v)'in çocukluk ve gençlik yıllarındaki erdemli davranışlarından bahsettikten sonra bakalım siz bu konuda kendinizi nasıl tanımlayacaksınız? sorusu sorulur

-Size bir ayna tutulduğunu düşünün fakat bu insanın içini gösteren bir ayna,aynamız kadir kıymet bilip bilmediğimiz konusunda bize gerçekleri gösterecek, herkes kendisi için uygun seçeneği işaretlesin, sonra da hangi seçeneği daha çok işaretlediğini sayın bakalım ayna bize ne diyecek?

Bakkal amca bayramda bütün çocuklara kağıt helva hediye etti

a. Ne kadar iyi bir insan! Hepimizi sevindirdi.

b. Neden teşekkür edecekmişim? Sadece bana değil ki, herkese verdi.

Osman attığı golle bizim takıma galibiyet kazandırdı

a. Hemen tezahürata başlarım

b. Ben pas vermeseydim o golü zor atardı.

Ameliyattan sonra bir ay okula gidemedim. Sıra arkadaşım her gün beni ziyaret etti.

a. İşte benim arkadaşım! Hakkını ödeyemem

b. Abartmaya hiç gerek yok. Ben de olsam aynısını yapardım.

Maçı yine öbür mahallenin takımı kazandı.

a. İkramseverlik gösterip maçtan sonra bize birlikte gazoz içmeyi teklif ettiler, sağolsunlar

b. Hıh, bir de bize gazoz içmeyi teklif ediyorlar, hava atıyorlar besbelli.

Annem yine en sevdiğim pastadan yaptı.

a. Canım annem! Çok teşekkür ederim sana.

b. Annelerin başka ne işi var? Tabii ki yapacak

Sınıfımı geçtiğim için babam bana bisiklet aldı.

a. Babaların en tatlısı! Hediye almasan da seni çok seviyorum

b. Bu benim hakkımdı. Bütün yıl çok çalıştım.

Arkadaşım Şeyma, bayramlarda, doğum günümde ve diğer önemli günlerde hiç unutmaz, telefon eder.

a. Benim vefalı arkadaşım

b. Üf! Sıktı artık. Sürekli telefon, sürekli telefon...

Hayatımda okuduğum en güzel kitaptı.

a. Bu kitabı okumama vesile olduğu için arkadaşşıma çok teşekkür etmeliyim.

b. Kim bilir kaç kişiye vermiştir. Herkes aynı şeyi söylemiş olabilir. Şımartmaya hiç gerek yok.

Söyleyin bana;

A'lar çoğunluktaysa:

Kadir kıymet nedir biliyorsun. Sana bir iyilik yapıldığında mutlu oluyor ve mutlu olduğunu da karşındakine hissettiriyorsun. İyiliğe güzellikle karşılık veriyor, ikramda bulunmanın zevkini etrafındakilere tattırıyor.

B'ler çoğunluktaysa:

Hey! Her şeye tersinden bakmak zorunda değilsin. Sana yapılan iyilikleri fark etmek için gülen gözlerle bak etrafına. Göreceksin hayat çok daha güzel olacak.

Değerlendirme:

Öğrenciler "ayna" etkinliği ile kendi özelliklerini kendileri fark edecekler, bu da onları rahatsız etmeyecektir. Özellikle eleştiriye çok açık olmayan öğrenciler

için faydalı olacaktır. Sınıftaki diğer öğrencilerin de bu test sonucundan haberlerinin olmaması öğrencileri rahatlatacaktır.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: İbadet

Konu: Sağlığım İçin Temizlik

Teknik: Isınma Çalışmaları

Süre: 1-2 Hafta

Kazanımlar:

1. Sağlık için temiz olunması gerektiğini bilir.

Etkinlik

Öğrencilerden bir icat yapmaları istenir.

Örneğin bir ayna

Aynamızın adı ultra teknolojik ayna bu aynada sadece kendimizi görmeye kalmıyor yapmamız gereken bir çok işi hatırlamış oluyoruz . Ayna tahtaya çizilir ve aynanın çevresindeki çeşitli bölgeler tanıtılır;

1. bölge: Selam veren ses düzeneği
2. bölge: Gülümsemiyorsanız size hatırlatmada bulunan uyarı göstergesi
3. bölge: Hala asık suratlıysanız yanan ikaz lambası
4. bölge: Suyu açık unuttuysanız çalışmaya başlayan alarm
5. bölge: Diş macunu haznesi(Bir sıkımlık ayarlayıp verir. İsrافی önler.)
6. bölge: Temizlikle ilgili günün Hadis-i Şerifini okuyan dijital ses düzeneği.
7. bölge: Yüz tanımlayıcı sensör (yüzünüzü tanımlar. Örneğin; bu gün mutlu görünüyorsun ya da çok gerginsin rahatlamana gerek vb.)

Değerlendirme

Bu etkinlik öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesine katkı sağlayacaktır. İcatlar sayesinde öncelikle kendi yaptıkları yanlış davranışları tespit edecekler daha sonra onu düzeltici teknikler geliştirmeye çalışacaklardır. Her öğrenci kendi icadını kendisi yapabileceği gibi grup oluşturulup sınıf içi iletişime katkı da sağlanabilir.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Ahlak

Konu: İslam Dini Dostça ve Kardeşçe Yaşamayı Öğütler

Teknik: Eğitsel Oyun

Süre: 20-30 dakika

Kazanımlar:

1. Arkadaşlık ve dostluk kavramlarını pekiştirme, arkadaşlığın ne olduğunu söyleme, arkadaşını tanımanın arkadaşlığa etkilerini fark etme.

Etkinlik

Öğretmen öncelikle dostluk, kardeşlik kavramlarımıza dinimizin verdiği önemden bahseder. Allah'ın yarattıklarına olan sevgisini anlatır. Ardından etkinliğe geçilir.

Sınıf gruplara ayrılır, gruptan bir kişinin gözleri bağlanır ve öğretmen bir öğrenciye işaret ederek sınıfın dışına çıkmasını ister. Grup üyeleri yer değiştirir. Gözleri bağlı olan üye gözleri açılınca grupta kimin eksik olduğunu belirlemeye çalışır. Bunun için kayıp olan arkadaşını bulmaya yarayacak özellikleri sorabilir.

Örneğin:

Yardımsız mıdır? Hangi derste başarılıdır? En yakın arkadaşı kimdir? Arkadaşlarının arasında en çok hangi özelliği ile tanınır? vb.

Oyuna birkaç tur devam ettikten sonra arkadaşlık ilişkisi, arkadaşlık ilişkisini olumlu ve olumsuz olarak etkileyen davranışlar üzerine konuşulur. Arkadaşlığın bozulmasıyla yaşanabilecek durumlar ve bunların oluşturacağı duygular

üzerine tartışılabilir. Grupta böyle bir deneyime sahip olan varsa, yaşadıklarını paylaşımları istenir.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Ahlak

Konu: Dostluk ve Kardeşliğin Temeli Sevgidir

Teknik: Zihinde canlandırma, rol oynama

Süre: 40 dakika

Kazanımlar:

1. Arkadaşlık ilişkilerinin özelliklerini fark edebilme
2. Arkadaşlarla paylaşılan olumlu duyguları söyleyebilme
3. Arkadaşlarla yaşanan güzel anıların değerini anlama

Etkinlik

Gazetelerden ya da kardeş okullardan bir okulun mezunlar pilav günü ile ilgili bir davet ilanını öğretmen sınıfa getirir. Örneğin:

“Sevgiyle, ümitle büyüyen bu dostluk ağacının çok önemli bir parçası olduğunuzu düşünüyor ve bu yılda bu güzel dostluk ağacımıza su, hayat vermek istediğinize inanarak sizleri mezunlar pilav günümüze bekliyoruz.

Sevgilerimizle Zafer Koleji

Öğretmen bu ilandan yola çıkarak bir pilav gününde nelerin yaşanabileceğini sınıfla paylaşır. Mümkün olursa pilav gününe katılmış bir konuğu sınıfa davet ederek ondan öğrencilerle düşüncelerini paylaşması istenebilir.

Öğretmen sonrasında öğrencilerden okuldan mezun olduktan on yıl sonrasını hayal etmelerini ister. Herkes kendisinin on yıl sonraki hali ile ilgili tahminlerde bulunur.

Öğretmen hayal etikleri zamanda gerçekleşecek bir pilav gününü canlandıracağını öğrencilere ilan eder. Bir hafta hazırlık süresi belirlenir.

Öğretmen bir öğrenciyi pilav gününe davet ilanını hazırlamakla görevlendirir. Bu ilan sınıf panosuna asılır. Bir grup öğrenci ise pilavı hazırlamakla sorumlu olur. O gün herkesten mümkün olduğunca on yıl sonraki durumlarına uygun kıyafetler giymeleri istenir.

O gün geldiğinde bütün mezunlar bir taraftan pilav yerken, bir taraftan da okul günlerine ait güzel anılardan söz ederler.

Değerlendirme:

Bu etkinlik sayesinde öğretmen hedef davranışları gerçekleştireceği gibi öğrencilerin ileriye dönük hedeflerinden de haberdar olur. Yanlış düşüncesi ya da doğru bir hedefi olmadığı düşündüğü öğrenciyeye uygun zamanlarda rehberlik hizmeti de verebilir bu nedenle çok yönlü bir etkinlik olacaktır.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Ahlak

Konu: Sevgi Allah'ın Bize Verdiği Bir Nimettir

Teknik: Dramatizasyon

Süre: 30-40 dakika

Kazanımlar: Dostlukla ilgili bilinç geliştirme, dostluğun ne olduğunu söyleme,

Dost olmanın gereklerini fark etme, dostluğun önemini açıklama.

Etkinlik

Öğretmen seçtiği fablı öğrencilere okur. Ve seçilen öğrencilerden okunan fablı dramatize etmeleri istenir. Örneğin:

EŞEK, TİLKİ VE ASLAN

Eşek tilki dost olmuşlar, birlikte ava çıkmışlar. Ormanda avlayacak bir hayvan ararken karşılıklarına bir aslan çıkmış. Eşek kendi kendine “Aslan çok güçlü

olabilir. Fakat biz iki arkadaşız. Dostluk ve yardımlaşmanın üstesinden gelemeyeceği hiçbir şey yoktur.” diye düşünmüş. Fakat arkadaşı kendisi gibi düşünmüyormuş. Tilki aslanı görünce korkudan ne yapacağını şaşırılmış. Sadece kendi canını kurtarma derdine düşmüş. Yavaşça aslanın yanına yaklaşmış ve “Bana dokunmazsan eşeği sana getiririm.” demiş. Aslan teklifi kabul etmiş. Tilki, eşeği tuzağa düşürmüştü. Aslan bakmış ki eşeğin tuzaktan kurtulması mümkün değil hemen tilkiye saldırmış. Meğer ikisini teker teker avlamanın daha kolay olacağını düşündüğü için tilkinin teklifini kabul etmiş. Böylece tilki kendi kazdığı kuyuya düşmüş.

Değerlendirme:

Öğretmen sınıfla kahramanların davranışlarıyla ilgili konuşur. Öğrencilerden kahramanların davranışlarının nasıl yorumlanacağı ile ilgili fikirler alır. Öğrencilere insanlar arası ilişkilerde, fabldaki kahramanlara benzer davranışlara rastlayıp rastlamadıkları sorulur. Dostluğumuzu karşımızdaki insanlara hissettirecek davranışların neler olduğu hep birlikte belirlenir. Arkadaşlıkta vefa, dürüstlük, diğerkamalık, güven, fedakarlık, empati kavramları üzerinde konuşulur. Arkadaşlıkta karşı tarafın ilgilerine, fikirlerine saygının önemi üzerinde durulur. Öğretmen isterse öğrencilerden dramatize edilen fablı resimlemelerini isteyebilir.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Din ve Kültür

Konu: Ailemizde Birbirimize Saygı Gösterir, Yardım Ederiz

Teknik: Öykü tamamlama

Süre: 30-40 dakika

Kazanımlar:

1. İyi bir dostta bulunması gereken özellikleri kavrayabilme
2. Dostluk bağına güçlendiren özellikleri fark etme
3. İyi bir dost olmak için çaba gösterme

Giriş:

Öğretmen çilli tavuk hikayesinin birinci bölümünü öğrencilere okur. Hikayedeki kahramanlar hakkındaki fikirlerini sorar. “Böyle devam ederse arkadaşlıkları kalıcı olabilir mi?” sorusuyla bir tartışma başlatır. Tartışma sonunda hikayenin ikinci bölümünü de okur.

Etkinlik:

ÇİLLİ TAVUK

Birinci Bölüm:

Bir zamanlar küçük şirin bir evde üç arkadaş yaşarmış; Beyaz Tavşan, Çilli Tavuk, Minik Fare. Bu üç arkadaş birbirini çok sever, hiç kavga etmezlermiş. Fakat Beyaz ile Minik Fare çok tembellermiş. Evdeki bütün işleri Çilli Tavuk yaparmış. Bütün gün sabahtan akşama kadar çalışmış; evi temizler, yemekleri pişirir, bulaşıkları yıkarmış. Hatta arkadaşlarının çamaşırlarını bile o yıkarmış. Çilli Tavuk bütün bu işleri yaparken, Beyaz Tavşan ve Minik Fare koltuklarında oturup televizyon seyredermiş. Çalışkan Çilli Tavuk arkadaşlarının hatalarını fark edip kendisine yardım edeceklerini bekler dururmuş. “ Onlara zaman tanımalıyım bir gün mutlaka yanlış yaptıklarını anlayacaklar.” dermiş kendi kendine.

İkinci Bölüm:

Bir gün Çilli Tavuk mutfakta yine yemek yapıyormuş. Arkadaşları ise yumuşak koltuklarına gömülmüş sohbet ediyorlarmış. Çilli Tavuk bir iç geçirmiş. “Şu işi bir an önce bitirsem de sohbe katılsam.” demiş. Sonra “ Arkadaşlarımı uyarmanın zamanı geldi artık .” diye düşünmüş. Neşeyle içeri seslenmiş:

“Gıd gıd gıdak, patatesleri kim soyacak?”

İçerideki iki kafadar aynı anda cevap vermişler: “ Ben değil!”

Çilli Tavuk sesini çıkarmamış ama bir süre sonra tekrar seslenmiş:

“Gıd gıd gıdak soğanı kim doğrayacak?”

Cevap yine aynıymış: “Ben değil!”

Aslında Beyaz Tavşan ve Minik Fare davranışlarının ne kadar hatalı olduğunu biliyorlarmış. Fakat arkadaşlarının kendilerini çok sevdiğini ve ne yapsalar onları affedeceğini düşünüyorlarmış.

Üçüncü bölüm:

Üç arkadaş bütün problemlere rağmen hep birlikte neşe içinde yaşarken, onları uzaktan seyreden biri varmış. Hain Kurt günlerce bu şirin evi gözetlemiş. Üç arkadaşın neler yaptığını iyice öğrenmiş. Kendi kendine “ Beyaz Tavşan ve Minik Fare televizyon başında otururken Çilli Tavuk ya mutfakta ya da evin başka bir köşesinde tek başına iş yapıyor. Çilli Tavuk böyle yalnız kaldığında bana benim için çok kolay bir av olur. Kendime güzel bir ziyafet çekebilirim.” diye düşünmüş.

Böylece sessiz sessiz eve yaklaşmış. Açık bulduğu bir pencereden içeriye dalmış. Şöyle bir etrafına bakınca, her şeyin tam da umduğu gibi olduğunu görmüş. Çilli Tavuk yerleri silmekteymiş ve tabi yalnızmış. Hemen zavallı tavuğun üzerine atlamış ve onu torbasına atmış. Bu esnada ufak bir patırtı kopmuş ama rahat koltuklarında oturmakta olan Beyaz Tavşan ve Minik Fare aldırmamışlar. “Çilli Tavuk temizlik yaparken bir sandalye devirmiş olmalı.” diye düşünmüşler. Hain Kurt geldiği yoldan dışarı çıkmış. Çilli Tavuk tam bu esnada kendine gelebilmiş, başına gelenleri fark etmiş. Ama yapabileceği hiçbir şey yokmuş; Hain Kutrun torbasında neredeyse boğulmak üzereymiş. Bütün gücünü toplayarak, belki arkadaşlarına duyurabilirim umuduyla acı acı gıdaklamış.

Beyaz Tavşan ve Minik Fare bu sesle irkilmişler. Neler olduğunu anlamak için pencereye koştuklarında sırtında torbasıyla uzaklaşmakta olan Hain Kurt’u görmüşler.

Değerlendirme:

Hikayenin bölümlerini okuyan öğretmen süreç içerisinde öğrencilerle beyin fırtınası yapar. Çilli Tavuk’un arkadaşlarını uyarmak için seçtiği yöntem üzerinde konuşulur. Arkadaşlarımızın hatalı davranışları karşısında nasıl bir tutum takınmamız gerekir? Sorusu yöneltilir ve arkadaşlarımızı uyarma yönteminin doğru seçilmesi konusunda uyarılar yapılır. Okuma işleminin sonunda hikayenin devamında neler olabileceği hakkında öğrencilerin fikirleri alınır. Beyaz Tavşan ve Minik Fare’nin

arkadaşlarını kurtarmak için neler yapabilecekleri, bundan sonra dostluklarını korumak için nasıl davranmaları gerektiği sorusu sorulur. Hikayenin devamını her öğrenciye, kendi istediği şekilde tamamlaması söylenir, istenirse grup çalışması yapıp yazılan sonlar dramatize edilebilir.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Ahlak

Konu: İslam Dini Dostça ve Kardeşçe Yaşamayı Öğütler

Teknik: Dans draması

Süre: 20-30 dakika

Kazanımlar:

1. Arkadaşlık ilişkilerini geliştirebilme.
2. Arkadaşlığın önemini söyleme.
3. Yeni arkadaşlar edinme.

Etkinlik:

Eşini Bul

Öğrencilere çalışmayla ilgili bilgi verilir ve müzik açılır. Öğrenciler müzik başladığında buldukları ortamda dans ederek hareket ederler. Öğrencilere seçilen alanın tümünü kullanma konusunda uyarılar yapılır. Müzik kapatıldığında kendilerine rastgele bir eş seçerler. Seçilen eşlere öğretmen birbirleriyle ilgili sorular sorar. Örneğin; kaç kardeşi var, hangi rengi sever, hangi takımı tutar, hangi yemekten hoşlanır vb... birbirini en iyi tanıyan eşler ödüllendirilir. Müzik tekrar başladığında salonda tekrar serbestçe hareket ederler. Müzik kapatılınca kendilerine tekrar eş seçerler. Seçilen eşler bir önceki eşlerden farklı olmalıdır.

Değerlendirme:

Çalışma sonunda öğrencilerle arkadaşlık üzerine konuşulur. Arkadaşlığın kendilerine kattığı değerler neler olabilir? Sorusu sorulur. Arkadaşsız bir dünyada yaşanabilecekler üzerine konuşulur.

Uygulayıcıya Not:

Çalışma sene başında planlanırsa öğrencilerin birbirlerini tanımaları hızlandırılmış olur; böylece ilişki kurmaları desteklenebilir.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı:

Konu: Hz. Muhammed'in çocukluk ve gençlik yıllarında ki erdemli davranışlarını öğrenelim

Teknik: Hayalde canlandırma, dramatizasyon

Süre: 30-40 dakika

Hedef Davranışlar:

1. Empatinin ne olduğunu kavrayabilme
2. Empatik davranışların kişiler arası ilişkilere etkilerini açıklama

Etkinlik:

Öğretmen empatinin ne olduğunu açıklar ve empati davranışına örnek verir. Öğrencilere kahramanla empati kurabilecekleri problem durumlarını içeren çalışma kağıdını dağıtır.

Empati kur

Aşağıdaki olayları okuyarak uygun bölümlere böyle bir durumda neler hissedersiniz ve yapabilirsiniz ve Hz. Muhammed(s.a.v) bu durumda sizden nasıl davranmanızı isteyebilir O'nun hayatını düşünerek yazınız.

Tatile gitmek üzere hazırlanırken arkadaşın aradı, çok yakın bir arkadaşınızın trafik kazası geçirdiğini ve hastahane yatmakta olduğunu söyledi. Böyle bir durumda...

Ne hissederdin?

Ne yapardın?

Hz. Muhammed(s.a.v) senden nasıl davranmanı beklerdi?

Sınav sonuçları açıklandı. Sen yüksek bir not alırken en yakın arkadaşın zayıf aldı. Böyle bir durumda...

Ne hissederdin?

Ne yapardın?

Hz. Muhammed(s.a.v) senden nasıl davranmanı beklerdi?

Okulun ikinci dönemine girildiği halde kardeşin hala okumaya geçemedi. Üstelik senin onun yaşındayken okumaya geçen ilk öğrenci olarak kırmızı kurdeleyi aldığını da biliyor. Seni kendisine örnek aldığını düşünüyorsun. Böyle bir durumda...

Ne hissederdin?

Ne yapardın?

Hz. Muhammed(s.a.v) senden nasıl davranmanı beklerdi?

Annen evi toplarken belini incitti. Evin en dağınık köşesinin her zaman senin odan olduğunun farkındasın. Annenin sağlık problemini giderebilmek için bir süre yatması gerekecek. Böyle bir durumda...

Ne hissederdin?

Ne yapardın?

Hz. Muhammed(s.a.v) senden nasıl davranmanı beklerdi?

Değerlendirme:

Öğrenciler çalışma kağıtlarını doldurduktan sonra onlara yazdıklarını sınıfta paylaşabilecekleri bir ortam oluşturulur ve durumlar dramatize edilir. Sonrasında empati kurmakla ilgili bir tartışma başlatılır. Peygamber efendimizin aile içi ilişkilerinden ve arkadaşlık ilişkilerinden örnekler verilerek konunun içselleştirilmesi sağlanır.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Hz. Muhammed

Konu: Hz. Muhammed'in Çocukluk ve Gençlik Yıllarındaki Erdemli Davranışları (sorumluluk)

Teknik: Doğaçlama

Süre: 30-40 dakika

Kazanımlar:

1. Davranışlarının sonuçlarını kestirme
2. Davranışlarının olumlu ve olumsuz sonuçlarını kestirme.

Etkinlik

Kayıp Mazeret

Öğretmen öğrencileri üçer kişilik gruplara ayırır. Gruplardan öğretmen, müdür, öğrenci rollerini paylaşmaları istenir. Gruplardan aşağıdaki oyunu canlandırmaları istenir.

Öğrenci yeni bir yere taşındıkları için okul değiştirmiştir. Bu yeni okulda okula gelmeyen öğrenciler için konulmuş bazı kurallar vardır. Örneğin okula neden gidemediğini açıklayan bir dilekçe getirmek gibi.

Öğrenci ilk gün okula gider. İkinci gün gidemez. Öğretmene ne söylemelidir? Öğrenci mazeret dilekçesini bulamamaktadır. Annesi yazmıştır, fakat o belki de almayı unutmuştur. Ya da yolda düşürmüş olabilir. Öğretmen çocuğa inanıp inanmamakta tereddütlüdür ve müdüre gider. Öğretmen müdüre olayı nasıl aktaracaktır? Müdür ne söyleyecek ve ne yapacaktır? Öğrenciye düşen nedir?

Değerlendirme:

Olay canlandırıldıktan sonra birkaç grubun çalışmayı anlatmaları için ortam hazırlanır. Sonra sınıf "U" şeklinde oturturularak aşağıdaki sorular tartışılır:

Davranışlarda sorumluluk almak ne demektir?

Davranışlarda sorumluluk almamanın sonuçları nelerdir?

“Olumlu sonuçlar benden olumsuz sonuçlar çevreden kaynaklanıyor.”
Düşüncesi doğru mudur?

Davranışlarımızın bizi götüreceği yer ne olursa olsun “Bunu ben yaptım.”
Diyebilmek davranışlarının sorumluluğunu yüklenmektir. Davranışlarının
sorumluluğunu yüklenmek için kişinin ihtiyacı olan şeyler nedir? Davranışlarının
sorumluluğunu yüklenmeyi kolaylaştıran şeyler nelerdir?

Dinimiz insanın sorumluluğu ile ilgili ne söyler?

Hz. Muhammed (s.a.v)’in hayatında sorumluluk bilincine örnek
gösterilebilecek ne gibi davranışlar olmuştur?

İrademiz, kişiliğimiz, sabrımız zorluklarla ve sorumluluklarla baş etme
konusunda bize nasıl yardımcı olur?

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: İnanç

Konu: Helal, Haram, Sevap ve Günah Kavramları

Teknik: Doğaçlama

Süre: 30-40 dakika

Kazanımlar:

1. Her durumda öz denetimli olmanın gerekliliğini açıklama

Etkinlik:

Süte Su Katma

Öğretmen aşağıdaki paragrafı öğrencilere okur.

Hz. Ömer bir gece insanların güvenliğini kontrol etmek için sokaklarda
dolaşıyordu. Bir sokaktan geçerken bir kızla annesinin tartışmasına şahit oldu.
Annesi kızına, “Yarın satacağımız süte su kat, kızım.” Diyordu. Kızı da “Anne! Hz.
Ömer süte su katmayı yasaklamadı mı?” dedi. Annesi “Olsun kızım gecenin

yarısında Ömer bizi nereden görecek?” deyince kız hemen yanıt verdi: “Ömer görmese de Allah bizi görmüyor mu?”

Hz. Ömer tüm konuşulanları duymuştu. Kızın sözlerinden çok etkilendi.

Öğrencilerden olayı canlandırmaları istenir.

Değerlendirme:

Öğrencilerden bu olayın ana fikri söylemeleri istenir. Kızın annesine verdiği cevabın dürüstlük, doğruluk, vicdan, irade kavramlarının önemini gösterme açısından çok güzel bir örnek olduğu açıklanır. İnanan insanların kendilerine Kur'an'da tavsiye edilen emirlere uymada öz denetimli davrandıkları farklı örneklerle ifade edilir. Oruç tutma ibadetinin bu konuda çok güzel bir örnek olduğu vurgulanır.

Kişilerin her durumda kendilerini denetlemelerinin ve kontrol etmelerinin neden gerekli olduğu tartışılır. Bu konunun ahirete iman etme ile ilişkisi kurulmaya çalışılır.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Din ve Kültür

Konu: Aile İçi İlişkilere Yönelik İslam'ın Öğütleri

Teknik: Oyun

Süre: 30-40 dakika

Kazanımlar:

1. Sorumluluğun ne olduğunu söyleme
2. Sorumsuz davranışların sonuçlarını söyleme
3. Kendi sorumluluklarının farkına varma

Etkinlik

Hedef Tahtası

Öğretmen tahtaya sorumlulukla ilgili on iki davranış örneği yazar

Kardeşimin ev ödevlerine yardım ederim.

Anneme sofrayı kurmada yardım ederim.

Eve geç gelmem.

Her hafta cuma günü büyükanne ve büyük babamın cuma günlerini tebrik ederim.

Öğretmen davranışlara, birden on ikiye kadar numaralar verir. Her davranış için ayrıca bir puan değeri belirlenir. Öğrenciler iki gruba ayrılır ve her grup tahtanın önüne arka arkaya sıralanır. Belli bir mesafeden hedef tahtasına oku atan öğrenciye isabet ettirdiği sayıya gelen davranışın puanı verilip bu davranış tahtadan silinir. Grupları adına yarışan öğrenciler sırayla oyuna katılır. Davranışların tümü tahtadan silinince puanlar öğrencilerle birlikte toplanır. Puanı çok olan grup oyunun galibi ilan edilir. Davranışlar değiştirilerek oyuna devam edilebilir.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Hz. Muhammed

Konu: Hz. Muhammed'in Çocukluk ve Gençlik Yıllarındaki Erdemli Davranışları(sabır kontrolü)

Teknik: Oyun

Süre: 30-40 dakika

Kazanımlar:

1. Sabır davranışını gerektiren durumları fark etme.
2. Gereken sabrı gösterme

Etkinlik

Öğretmen, öğrencilere Yönerge Uygulama Testi yapacağını, yönergeleri en çabuk ve en doğru şekilde uygulayan öğrencinin seçileceğini bildirir. En önce bitiren kişi olmaya çalışmaları gerektiği vurgulanır.

Yönerge Uygulama Testi çalışma kağıdı kapalı olarak dağıtılır, hep birlikte başlamaları istenir.

Tam olarak nasıl yapacaklarını anlamadıkları yönergeler olursa, soru sormamaları, anladıkları şekilde uygulamaları söylenir.

Bütün öğrenciler testi tamamladığında çalışma hakkında sohbet başlatılabilir.

Yönerge Uygulama Testi

Sizden istenenleri ne kadar yerine getirebiliyorsunuz? İşte size kendinizi denemeniz için bir fırsat! Aşağıdaki yirmi yönergeyi okuyup uygulayın. Ama elinizden geldiğince ızlı bir şekilde.

1. Önce, hiçbir şey yapmadan bütün metni dikkatlice okuyun.
2. İsmınızı kağıdın sağ üst köşesine yazın.
3. Kağıdın sağ alt köşesine okulunuzun adını ve sınıfınızı yazın.
4. Kağıdın arkasını çevirip büyük harflerle “Çabuk olmalıyım” yazın.
5. Kaleminizle başınızı hafifçe kaşıyın.
6. Testin başlığını çerçeve içine alın.
7. Kağıdınızın sol alt köşesini üçgen şeklinde kıvrın.
8. Yerden bir şey alıyormuş gibi eğilin.
9. Kağıdınızı dörde katlayıp geri açın.
10. Elinizin üstüne bir çiçek çizin.
11. Beşinci talimattaki “hafifçe” kelimesinin altını çizin.
12. Kağıdınızın sol üst köşesine iki tane yıldız çizin.
13. Yanınızdaki arkadaşınıza bakıp gülümseyin.
14. Gözlerini kapatıp arkanıza yaslanın, derin bir nefes aldıktan sonra bir sonraki talimata geçin.
15. Talimatların madde numaralarının hepsini yuvarlak içine alın.

16. Onuncu maddenin yanına beş tane çiçek çizin.
17. Başınızı sola çevirip hafifçe öksürün.
18. Kağıdın alt kısmındaki boşluğa üç kere “Sabırla bütün talimatları yerine getiriyorum.” yazın.
19. Buraya kadarki talimatların hiçbirini uygulamadan sadece okuduysanız sağ elinizi havaya kaldırıp öğretmeninize gülümseyin.
20. Bir, iki, on dokuz ve yirmi numaralı maddelerdeki komutlar dışında hiçbir komutu uygulamayın.

Kağıdınızı öğretmeninize verin.

Değerlendirme:

Çalışma sonunda öğrencilere bütün talimatları gerekmediği halde tek tek uygulamaya çalışanların neden bu yanılığa düştükleri sorulur. Metni sonuna kadar okumaya sabredemeyenlerin aslında daha zor olan bir işle karşılaşmış olduklarına dikkat çekilir. Zor gibi görünse de sabrın gerçekte hayatı kolaylaştırdığından bahsedilir. Dinimizde de Allah’ın bizden sabırla yapmamızı istediği bazı davranışlara devam ettiğimiz taktirde neler kazanacağımız üzerinde konuşulur. Allah’ın en çok sevdiği kulları olan peygamberlerimizin hayatlarındaki sabırla ilgili örnekler üzerinde durulur.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Hz. Muhammed

Konu: Hz. Muhammed’in gençlik yıllarındaki erdemli davranışları(adalet)

Teknik: Oyun

Süre: 30-40 dakika

Kazanımlar:

1. Adaletin ne olduğunu söyleme.

2. Dengeli olmanın adil davranışa etkisini söyleme.

3. Adil davranışları ayırt etme.

Etkinlik

Öğretmen öğrencilerle adalet kavramı üzerinde konuşur. Sen Olsaydın Adalet İçin Ne Derdin? Çalışma kağıdı öğrencilere dağıtılır.

“Sen .....Olsaydın Adalet İçin Ne Derdin?”

Sen boğa olsaydın adalet için ne derdin?

Adalet birinin diğerine kendi eğlencesi için eziyet yapması demek değildir. Aksine adalet eziyet etmemek demektir. Arenalarda bana yapılanlar hiç adil değil.

Sen ayakkabı olsaydın adalet için ne derdin?

Benim cansız olduğumu düşünüp beni hor kullanman hiç adil değil. Benim görevim seni taşımak ama daha dikkatli davranarak bana yardımcı olman gerek.

Sen göz olsaydın adalet için ne derdin?

Sana verilmiş olan en önemli nimetlerden biri olduğumu bilmen gerek. Bana sahip olmak ve beni, senin kullandığından daha güzel işlerde kullanacak bir çok kişi varken beni gereksiz ve faydasız işlerde kullanman hiç adil değil.

Sen bir diş fırçası olsaydın adalet için ne derdin?

Benim yapılış amacım senin ağız sağlığını korumak. Hz. Muhammed (s.a.v) günde beş kez neredeyse senden diş fırçalamanı isterken; sen beni günde bir kez bile kullanmıyorsun bu hiç adil değil.

Sen su olsaydın adalet için ne derdin?

.....

Sen tencere olsaydın adalet için ne derdin?

.....

Sen defter olsaydın adalet için ne derdin?

.....

Sen kedi olsaydın adalet için ne derdin?

.....

Sen ayak olsaydın adalet için ne derdin?

.....

Değerlendirme:

İnsanların kullandıkları eşyalara ve doğadaki hayvanlara karşı adil olmayan davranışlarına dikkat çekilir. Öğrencilerden çevrelerine karşı davranışlarında adil olup olmadıkları düşünmeleri istenir. Daha sonra öğrencilerden çeşitli hayvan ve eşyalarla empati kurmaları istenerek çalışma kağıdında ki sorulara verdikleri cevapları tekrar değerlendirmeleri istenir. Allah'ın bizim için verdiği tün nimetlerin bir amacının olduğu söylenerek bizim onlara karşı tavrımızın onları verene karşı bir tavır olduğu hatırlatılarak öğrencilerin bu konuda daha dikkatli davranmaları istenir.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Hz. Muhammed

Konu: Hz. Muhammed Haksızlıklara Güzel Bir Tavrıyla Karşı Çıkardı

Teknik: Oyun

Süre: 30-40 dakika

Kazanımlar:

1. Hoşgörü kavramını tanıma ve tanımlama
2. Hoşgörü ile ilgili olumlu ve olumsuz kavramları tanıma ve tanımlama

Etkinlik

Öğretmen yetişkin birini dede kılığında hazırlar. Bu kişiyi öğrencilere Hoşgörü Dede olarak tanıtır. Öğrencilerle birlikte dinimizde hoşgörü ile ilgili olumlu olumsuz kavramlar tespit edilmeye çalışılır.

Anlayış, olumlu bakış açısı, eşitlik, özgürlük, gibi kavramlar kağıda yazılır. Kağıtlar, Hoşgörü Dedenin torbasına atılır. Kavramlarla ilgili çalışma bitince

öğrencilerden sırasıyla şu soruyu sormaları istenir: “ Hoşgörü Dede torbanda ne var?”

Hoşgörü Dede de “Bak da kendin gör” diyerek soruyu soran öğrenciye torbayı uzatır. Eline torbaya daldıran öğrenci, çektiği kağıttaki kavramı okuduktan sonra onu açıklar ve onunla ilgili bir örnek verir.

Değerlendirme:

Değerlendirme bölümünde hoşgörü örneği olarak Hz. Muhammed (s.a.v), Hz. Mevlana, Yunus Emre'nin hayatlarından öğrencilere örnek verilir. Onlardan da birer örnek bulmaları istenir.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Din ve Kültür

Konu: Annem Babam benim iyiliğimi ister.

Teknik:

Süre: 30-40 dakika

Kazanımlar:

1. Annesinin ve babasının gösterdikleri fedakarlıkları söyleme
2. Karşılık beklemeden yapılan iyilikleri anlama
3. Kendisi için yapılan iyiliklerin farkına varma

Etkinlik

Fedakar Annemiz

Öğrencilere çevremizdeki insanların bizim için ne tür fedakarlıklara katlandığını anlamak amacıyla bir aktivite yapılacağı duyurulur.

Her öğrenciden annesinin her gün sabah saat kaçta kalktığını sorarak kaydetmesi sonra da bu vaktin yanına kendisinin bir hafta boyunca saat kaçta kalktığını basit bir çizelge hazırlayarak yapması istenir.

Bir sonraki hafta, öğrencilerden çizelgeleri sınıfa getirerek annelerinin ve kendilerinin uyanma saatleri arasındaki farkı dakika cinsinden hesaplayıp, bir haftalık, bir aylık ve bir yıllık toplam uyku farkını hesaplamaları istenir.

Sonra da öğrencilere, annelerinin neden hiçbir karşılık beklemeden bu şekilde davrandığı, bizim için fedakarlık yapan insanlara nasıl davranmamız gerektiği sorulur.

Fedakar Babamız

Her bir öğrenciden, babasına haftalık toplam kaç saat çalıştığını sorması ve bu süreyi kaydetmesi istenir.

Sınıfta öğrencilerle birlikte bir haftada toplam kaç saat olduğu hesaplanır. Daha sonra her bir öğrenciden babasının çalışma saatinin haftadaki toplam saatlerin yüzde kaçını olduğunu hesaplamasını ister. Her öğrenciden bulduğu sonucu babasına iletmesi istenir. Ayrıca öğrencilere; babalarına daha az çalışarak, dinlenmeye ya da farklı eğlencelere daha fazla zaman ayırmak isteyip istemediğini, bu sıkıntılara neden katlandıklarını sormaları söylenir.

Değerlendirme:

Öğrencilerden anne ve babalarının bu fedakarlıkları neden yaptıklarına dair düşünceleri istenir. Bu durum karşısında biz nasıl davranırsak onlara teşekkür etmiş oluruz sorusu yöneltilerek bir tartışma başlatılır. Alınan cevaplar doğrultusunda anne ve babamızın bizim için hep güzel ve iyi şeyler düşündükleri vurgulanır.

Uygulayıcıya not:

Sınıfta anne ve babası olmayan öğrenciler olabilir. Bu durumda dikkatli olunmalı, onların birlikte yaşadıkları büyükanne, büyükbaba ya da teyze vb...ile ilgili bu aktiviteyi yapabilecekleri belirtilmeli, onların da aynı hatta daha da fazla fedakarlıkta buldukları söylenebilir.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Din ve Kültür

Konu: Ailemizle birbirimize yardım ederiz.

Teknik: Oyun

Süre: 30-40 dakika

Kazanımlar:

1. İş birliğinin ne olduğunu açıklama
2. Yardımlaşma ve işbirliğinin sonuçlarını ketsime.

Etkinlik

Turp Yerinden Çıkmıyor

Oyunculara roller dağıtılır:

Oyuncular turp, dede, nine, torun, köpek, kedi ve fare dir. Turp bahçededir. Artık çıkarılıp yenilecek kadar da büyümüştür.

Dede yavaşça gelir, turpu çeker, ancak ne kadar uğraşıp didinse de çıkamaz. Nineye seslenir. Nine gelip dedenin belinden tutar. Birlikte turpu çıkarmaya uğraşırlar ama turp yerinden kıpırdamaz. Nine torununa seslenir.

Torunu koşarak gelir, ninesinin belinden tutar ve beraber çekmeye başlarlar, ama turp yine çıkmaz. Torun köpeğine seslenir.

Köpek de yardıma gelir. Çocuğun belinden tutar, birlikte uğraşırlar ama turp yerinden yine çıkmaz. Köpek kediye seslenir.

Yardıma gelen kedi, köpeğin kuyruğundan tutarak çeker. Ama nafile; turp çıkmaz. Kedi fareye seslenip yardım ister.

Fare koşarak gelir, kedinin kuyruğundan tutar. Birlikte çekmeye başlarlar. Uğraşmaları bu kez boşa çıkmaz; turpu topraktan çıkarırlar. Turpun etrafında el ele tutuşup halka oluşturarak yardımlaşmanın zaferini birlikte sevinerek kutlarlar ve turpu aralarında paylaşırlar.

Değerlendirme

Öğrencilere ailede tüm sorunların birlikte aşılabacağı, zaman zaman tartışmaların, anlaşılabilen durumların olmasının ihtimal dahilinde bulunduğu,

önemli olanın bunları büyütmeden en kısa zamanda çözmeye çalışmak olduğu söylenir.

Ders: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi

Sınıf: 4

Öğrenme Alanı: Din ve Kültür

Konu: Kardeşlerimle iyi geçinirim.

Teknik: Parmak Oyunu

Süre: 30-40 dakika

Kazanımlar:

- 1.Yardımsever olmayı tercih etme.
- 2.Anlaşmanın önemini açıklama.

Etkinlik

Minik Arılar

Öğrencilerle birlikte aşağıda verilen parmak oyunu oynanır

Sağ elin baş parmağı avuç içinde/bütün parmakların altında olmak koşuluyla, sağ el ile bir yumruk yapılır ve aşağıdaki sözler gerekli hareketlerle desteklenerek söylenir.

Beş küçük arı kardeş varmış; mışıl mışıl uyuyorlarmış. Sabah olmuş, en küçük arı kardeş uykusundan uyanmış “Günaydın kardeşlerim” demiş (küçük parmak kaldırılır ve oynatılır)

Öteki arı kardeşini uyandırmış (yüzük parmağı kaldırılır ve oynatılır)

Giyinmesine, odasını toplamasına yardım etmiş. Sonra ortanca arı kardeş uyanmış. “Günaydın kardeşlerim” demiş. (ortanca parmak kaldırılır ve oynatılır). Onun da odasını toplamasına, giyinmesine yardım etmişler.

Sonra da öteki kardeş uyanmış. “Günaydın kardeşlerim” demiş (işaret parmağı kaldırılır ve oynatılır)

Uyanan kardeşlerin de odasını toplamasına, giyinmesine yardım etmişler.

En son uyanan kardeşleri de “Günaydın kardeşlerim” demiş (baş parmak kaldırılır ve oynatılır)

Onun da odasını toplamasına, giyinmesine yardım etmişler.

Beş kardeşin tümü birden musluğa koşmuşlar.

Aşağıdaki aşağıdaki sözler için gereken öykülenmeler yapılır.

Sıra sıra durmuşlar

Ellerini, yüzlerini

Bir güzel yıkamışlar

Sonra birlik olmuşlar

Yardım edip el ele

Sofrayı da kurmuşlar

Her türlü yiyeceği

Hapur hupur yutmuşlar

Sonra vız vız demişler

Uzaklara uçmuşlar

Çiçek çiçek dolaşır

Bal toplayıp durmuşlar

Yardım isteyen herkesin

Yardıma koşmuşlar

Değerlendirme

Parmak oyunundan sonra kardeşlerimizle iyi geçinmenin ve yardımlaşmanın önemi tartışılır.

Özellikle küçük kardeşi olan öğrencilere söz verilir hangi konularda daha çok sıkıntı çektikleri sorulur. Kardeşlerinin onların hayatlarındaki olumlu

yönlerinden bahsetmeleri istenir. Onlar olmasa aslında hayatımızın daha sıkıcı ve monoton olacağı vurgusu yapılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

Günümüzde artık DKAB derslerinde öğrencinin bilgiyi sadece ezberlemesi ve gerektiğinde tekrar etmesi beklenmiyor. Öğrenciden istenen, öğretme- öğrenme sürecinde aktif olması, düşünmesi, sorması, eleştirmesi, hayatın anlamını keşfetmesi, hayat boyu öğrenme ilkesini benimsemesidir. Derslerde kullanılan yöntem ve teknikler eğitim hedeflerinin gerçekleşmesinde son derece önemli yer teşkil etmektedir. “İlköğretim DKAB dersinde drama”, bir DKAB öğretmenin müfredat programlarına uygun olarak sınıfında işleyecek ya da işlemiş olduğu ders konularının öğretmen liderliğinde öğrenciler tarafından canlandırılmasıdır. Canlandırılacak konunun başarılı olması, DKAB öğretim programının istenen amaçlara ulaşması öğretmenin drama eğitimini almış ve anlamış olmasına bağlıdır.

İlköğretimde drama öğrencilerin bilişsel, sosyal, fiziksel, duygusal ve psikomotor gelişimlerinde etkilidir. Çünkü drama ile işlenen bir ders konusu öğrenci nezdinde hem eğlenceli olmakta hem de yaparak- yaşayarak öğrenilen bilgilerin kalıcılığı sağlanmaktadır. Böylece öğrencilerin birikmiş olan enerjileri drama ile boşalmakta, eğitim ve öğretim ise kolaylaşmaktadır.

Drama yöntemi incelendiğinde bu çalışmanın sonunda şu sonuçlara varılmıştır:

1. Drama yöntemi, DKAB dersinde kullanılması gereken bir tekniktir. Çünkü tüm sosyal sistemlerde eğitimden beklenen; insanların bedensel, zihinsel ve duygusal yeteneklerinin ortaya çıkartılarak geliştirilmesini sağlamaktır. Drama yöntemi bu eğitim anlayışına uygun bir şekilde öğrencilere katkıda bulunabilecek yapıya ve etkiye sahip bir yöntemdir.

2. Drama yöntemi, DKAB dersinde karşılaşılan soyut, karmaşık kavram, olay ve olguları öykü, doğaçlama, kukla teknikleriyle davranışa dönüştürür, somutlaştırır ve anlaşılır kılar.

3. Drama yöntemi DKAB dersinde işbirliği kurarak öğrenmeyi sağlar. Çünkü öğrencilerin ortak bir amaç için çalışmaları bu yöntemle sağlanmış olur.

4. Drama yöntemi her çocukta potansiyel olarak bulunan yaratıcı güçleri serbest hale getirir, açığa çıkarır. Bu sayede öğrenci, günümüzde iyice karmaşıklaşan fiziksel ve sosyal çevredeki çeşitli problem durumlarına çözüm yollarını daha kolay bulur.

5. Drama yöntemi kişinin, kendisinin ve başkalarının duygularının farkına varmasını, grup halinde bulunduğu diğer kişiler ile ilgili beceriler kazanmasını sağlar.

6. Drama yöntemi çocuğa çevresindeki diğer insanlarla empati kurabilme, başkalarının haklarına saygı gösterebilme ve işbirliği içinde çalışabilme yeteneği kazandırır.

7. İman, ibadet ve ahlak öğretiminde, örnek ayetler ve hadisler, tarihi kıssalar dramatize edilerek eğitim aracı olarak drama yönteminde kullanılabilir.

8. Drama sayesinde öğrenciler, öğretmene karşı daha açık ve serbest hale gelir. Böylece öğrencilerin potansiyelleri ve gelişim süreçleri ile ilgili olarak öğretmen çok çeşitli durumlarda gözlem ve değerlendirmeler yapabilir.

9. Yapılan Uygulamalarda drama tekniği sayesinde içe dönük, sessiz öğrencilerin, sınıf ortamında iletişim konusunda olumlu etkilendikleri gözlemlenmiştir.

10. Genelde tüm derslerde başarısız öğrencilerin DKAB derslerindeki drama konusundaki yeteneklerini görmelerinden kaynaklanan bir güvene sahip oldukları ve bunun diğer derslerdeki başarılarını olumlu yönde etkiledikleri gözlemlenmiştir.

11. Bu yöntemin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde; ibadet, ahlak ve kültür öğrenme alanları için daha elverişli olduğu gözlemlendi

ÖNERİLER

1. Öncelikle DKAB öğretmenleri bu ve benzeri yöntemleri uygulamaya karşı istekli olmalıdır. Ancak O zaman bu yöntemler etkili olabilir ve uygulanabilir.
2. Dramanın bir bilim ve sanat işi olduğu bilinmelidir. Drama bir oyun değildir. Sadece oyun öğeleri içerir. Yeterli drama bilgileri ile donatılmamış bir öğretmenin drama yapmak istemesi faydadan çok zarar verebilir. Öğrencilerin duyu ve düşünce gelişimleri etik ve estetik değerleri zedelenebilir. Drama yapacak öğretmenin bu kriterlere dikkat etmeleri gerekir.
3. Hiçbir yöntem tek başına mükemmel ve yeterli değildir. Bu gerçekten hareketle, drama yöntemiyle DKAB dersleri işlenirken diğer yöntem ve tekniklerle, ders araç-gereçleriyle desteklenerek işlenmelidir.
4. Din eğitiminde deneysel olarak uygulanan, uygulama sonuçları olumlu olan yeni yöntemler konusunda DKAB öğretmenleriyle eğitici çalışmalar yapılmalıdır.
5. Diğer bütün derslerle birlikte DKAB derslerinde de çağdaş yöntem teknik ve araç ve gereçler kullanılmalıdır.
6. Bu ve benzeri çalışmalar için deney grupları oluşturulmalı yöntemler bu deney grupları üzerinde uygulandıktan sonra eksik ve sınırlı yanları belirlenerek tedbirler alınmalıdır.
7. DKAB dersi öğretmenleri kendilerini yeni ve çağdaş yöntemler konusunda yetiştirmeliler.
8. DKAB dersi öğretmenleri hazırlanan örnekleri dikkate alarak, kendileri sınıfın şartlarına uygun yeni örnek uygulamalar hazırlayabilmelidirler.
9. Bu çalışma kuramsal bir çalışmadır. Drama yönteminin etkililiği ile ilgili olan araştırmalar yapılmalıdır.
10. DKAB öğretmenleri drama benzeri yöntem ve teknikleri kullanırken zamanı verimli kullanma konusunda ve haftalık ders saatlerindeki sınırlılık konusunda çok dikkatli olmalıdırlar.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, H. Ömer (Editör); Yaratıcı Drama (1985 -1995 -Yazılar), 1. Cilt, Naturel Yayınları, Ankara 2002.

Aral, Neriman ve diğerleri; Eğitici Drama, Ya-pa Yayın Pazarlama, İstanbul 2000.

Aydın, M. Zeki, Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi, Nobel Yayınları, Ankara, Ekim, 2003

Aydın, Mehmet Zeki; Din Öğretiminde Yöntemler, Nobel Yayınları, Ankara 2004.

Dogurgalı, Abdurrahman; Din Eğitimi ve Öğretiminde İlkeler ve Yöntemler, İfav Yayınları, İstanbul 1999.

Doğan, Recai- Tosun, Cemal; İlköğretim 4. ve 5. Sınıflar İçin Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi, PegemA Yayıncılık, Ankara 2002.

Duman, Esin; Drama, [http://www. autism-tr.org/drama.htm](http://www.autism-tr.org/drama.htm), 13/10/2008

Güler, Tuğba, Din ve Ahlak Öğretiminde Drama Örnekleri, Nobel Yayınları, Ankara, 2007.

Güler, Zekeriya, Hadis Günlüğü, Nükte Kitap Konya, 2004

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Programı; T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi, Cilt: 63, Sayı 2517, Ekim 2000.

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7, 8 Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu, MEB, Ankara, 2007.

Komisyon, İlköğretim Drama 1, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2003.

Kur'an-ı Kerim, Yıldırım, Suat, Işık Yayınları, İstanbul, 2005.

Morgül, Mahiye, Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba, Kök Yayıncılık, Ankara 1999.

Muhammed b. İsa Ebu İsa, Ed-Tirmizi, Camigus Sahih, Sünnetül Tirmizi, Darul Ihya, Ed Tırasul Arabi, Beyrut, Tahkik Ahmet Muhammed Şakir, Cilt V.

Müslim b. El Haccac Ebu'l Hüseyin el Kuşeyri en Nisa Bu'ri, Sahihi Müslim, Da'ru'l Ihya Ed. Tırasul Arabi, Beyrut, Tahkik Muhammed Fuat Abdul Baki, Cilt V.

Öncül, Remzi, Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2001.

Önder, Alev, Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama, Epsilon Yayınları, İstanbul 2005.

Russell, Bertrand; Eğitim Üzerine, Çeviren: Nail Bezel, Say Yayınları, Beşinci Baskı, İstanbul 2001.

San, İnci; "Yaratıcılığı Geliştiren Bir Yöntem ve Yaratıcı Bireyi Yetiştiren Bir Disiplin: Eğitici Drama", Yeni Türkiye, Yıl: 2, Sayı: 7, Ankara 1996.

Süveyd, M. Nuri, Peygamberimizin Sünnetinde Çocuk Eğitimi, Çev: Zekeriya Güler, Uysal Kitabevi, Konya, 1994

Yeşilyaprak, Binnur; Eğitimde Rehberlik Hizmetleri, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2000.